

Lubliniec

Bo lubię to miasto

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA LUBLINIEC

NA LATA 2021-2026

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII.....	5
KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	6
UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII.....	7
SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	10
CHARAKTERYSTYKA GMINY	12
POŁOŻENIE GMINY	12
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	13
KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY	16
SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE.....	16
RYNEK PRACY.....	20
WYCHOWANIE I EDUKACJA.....	22
GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA	25
KULTURA, SPORT I REKREACJA	26
OPIEKA ZDROWOTNA	31
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	32
POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	32
WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI.....	32
POMOC SPOŁECZNA	36
ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	42
KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	43
DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO.....	44
WSPIERANIE RODZINY.....	44
WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	53
ZDROWIE PSYCHICZNE.....	58
PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAVIORALNYCH.....	62
PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE	77
AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW	87

PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	94
WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA.....	101
PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI.....	108
REWITALIZACJA SPOŁECZNA	112
ANALIZA SWOT	115
CEL STRATEGICZNY	120
WIZJA	120
MISJA	120
CELE OPERACYJNE	121
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	123
RAMY FINANSOWE	124
SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	126
MONITORING	127
EWALUACJA	128
ZAKRES EWALUACJI	128
SPOSÓB EWALUACJI.....	128
NARZĘDZIA EWALUACJI.....	128
OKRES EWALUACJI.....	129
OCENA RYZYKA	129
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	130
BIBLIOGRAFIA.....	132
SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL	134
SPIS RYSUNKÓW	134
SPIS TABEL	134
SPIS WYKRESÓW	135

Wykaz skrótów:

UM – Urząd Miejski w Lublińcu

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

MKRPA – Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

PK – Punkt Konsultacyjny

KPP – Komenda Powiatowa Policji w Lublińcu

SM – Straż Miejska

MDK – Miejski Dom Kultury

MPBP – Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy w Lublińcu

PPPP – Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec na lata 2021-2026¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji i działań w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy Miejskiej Lubliniec. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości,
- rewitalizację społeczną.

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec na lata 2021-2026” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego - cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania i zależności, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej miasta Lubliniec.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla miasta Lubliniec zastosowano podejście partycypacyjno-eksperyckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

³Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach NGO.

KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla gminy miejskiej Lubliniec jest przyjęty Uchwałą nr 142/XIV/2015 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 29 października 2015 roku *Program Rozwoju Gminy Lubliniec na lata 2015-2020 z prognozą do 2022 roku*. Jest on dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta w dłuższej perspektywie czasowej. Program Rozwoju Gminy Lubliniec na lata 2015-2020 z prognozą do roku 2022 określa najogólniejszą wizję Lublińca w przyszłości – pożądany obraz, do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem programu jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Programu Rozwoju Gminy Lubliniec na lata 2015-2020 z prognozą do roku 2022. Kluczowe jego elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującym Programie Rozwoju Gminy Lubliniec, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jego aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki społecznej, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec na lata 2021-2026, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 1876), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” - dla gminy oraz „opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”⁴ – na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn.zm.),
4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685),

⁴Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 852 z późn. zm.),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1482 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1205 z późn. zm.),
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.),
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.),
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 35),
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1666 z późn. zm.),
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1460 z późn. zm.),
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),

23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.),
24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 568),
25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.),
26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 695 z późn. zm.),
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 818),
33. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019 – 2023,
34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348),
35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061 z późn. zm.),
38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 833 z późn. zm.).

SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec na lata 2021-2026, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspoźnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytycznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m. in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna), w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

CHARAKTERYSTYKA GMINY

POŁOŻENIE GMINY

Miało Lubliniec to gmina miejska położona w północno-zachodniej części województwa śląskiego, w centralnej części powiatu lublinieckiego. Gmina usytuowana jest na terenie doliny Małej Panwi, a przez nią przepływa rzeka – Lublinica, będąca prawym dopływem Małej Panwi, a zarazem szczególnym symbolem i wizytówką Miasta. Lubliniec obejmuje powierzchnię 89,8 km², z czego tereny zalesione obejmują znaczący obszar – niemal 70%, z kolei 20% to tereny rolnicze. Miasto Lubliniec sąsiaduje z gminami Krupski Młyn od południa, Koszęcin od wschodu, Pawonków od strony zachodniej i Kochanowice od północy.

Rysunek 1. Położenie miasta Lubliniec na mapie Polski

Źródło: https://eo.wikipedia.org/wiki/Lubliniec#/media/Dosiero:Map_Lubliniec.

Miasto charakteryzuje się dogodnym położeniem na mapie województwa, co umożliwia mieszkańcom łatwe dotarcie do największych miast będących siedzibami administracji samorządowych i rządowych. Jest zlokalizowane w odległości 55 km od Katowic, 50 km od Opola i zaledwie 35 km od Częstochowy. Ze względu na strategiczny charakter regionu Miasto cechuje się bardzo dobrą infrastrukturą komunikacyjną – przez jego obszar przebiega trasa kolejowa oraz drogi krajowe i powiatowe. Dodatkowym atutem Miasta jest jego przynależność do Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, w ramach której wyznaczono niemal 30 ha powierzchni jako tereny inwestycyjne.

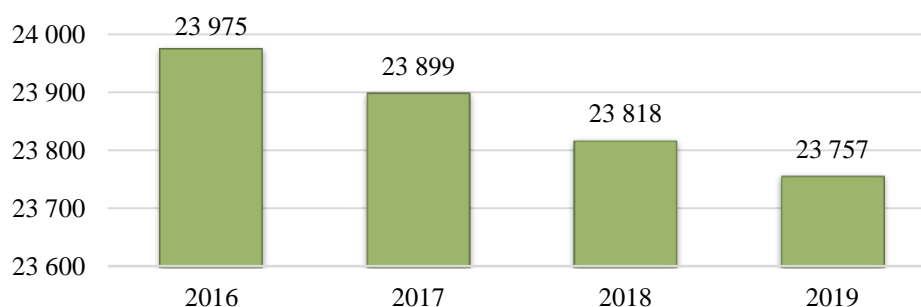
Rysunek 2. Położenie miasta Lubliniec na mapie powiatu lublinieckiego

Źródło: <http://gminy.pl/powiaty/>

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

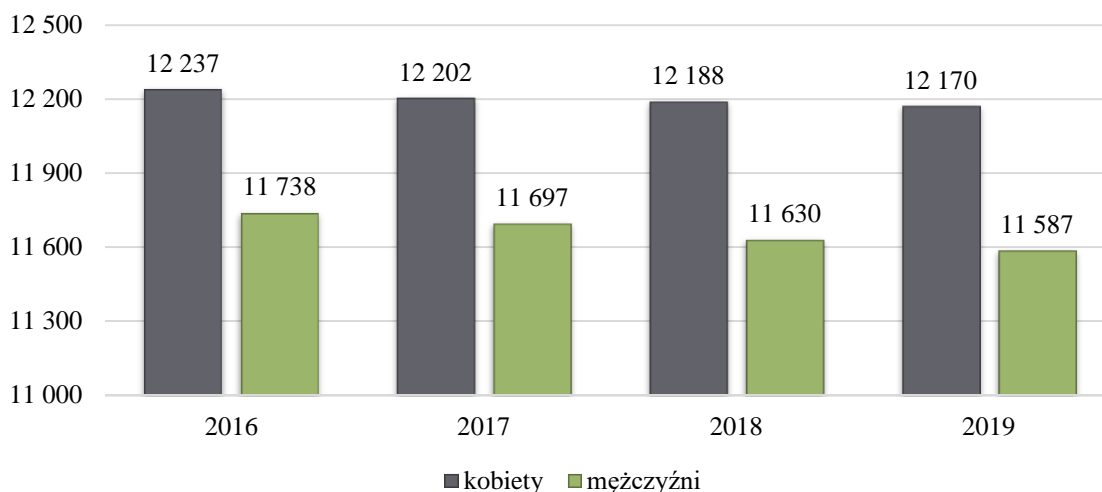
Miasto Lubliniec zamieszkuje 23 757 osób (stan na 31.12.2019 roku). Liczba mieszkańców Miasta na przestrzeni lat 2016-2019 nieznacznie zmalała (spadek w tym okresie wyniósł zaledwie 1%), zmiany liczebności populacji Lublińca zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Lubliniec w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Miasto jest niższa niż liczba kobiet - kobiety stanowią 51,23% ogólnej liczby ludności (12 170 kobiet), natomiast mężczyźni 48,77% (11 587 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Lublińcu wynosi 105, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 105 kobiet. Jest to wynik bardzo zbliżony do średniej w Polsce, która wynosi 106.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących miasto Lubliniec na przestrzeni lat 2016-2019

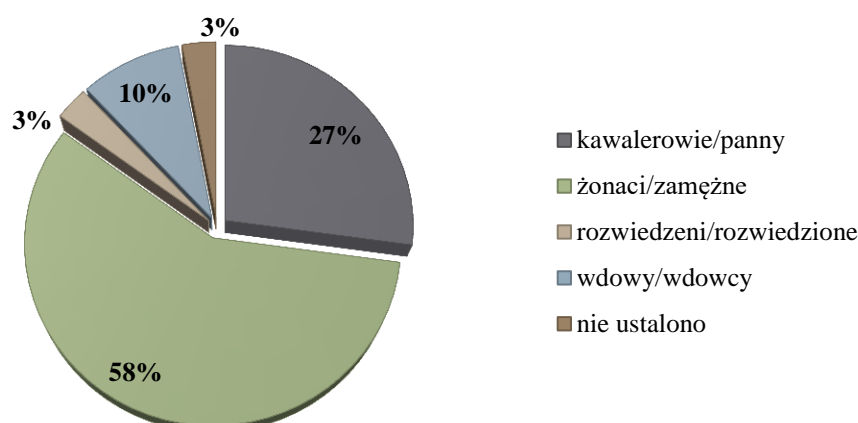
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Mieszkańcy Lublińca zawarli w 2019 roku 108 małżeństw co oznacza, że na 1000 mieszkańców zostało zawartych 4,54 małżeństw. W porównaniu do całej Polski jest to wartość nieznacznie niższa, na terenie całego kraju wynosi bowiem 5,0. W stosunku do roku 2018 nastąpił znaczny spadek liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności – z 5,60 do 4,54 w 2019.

Stan cywilny mieszkańców Miasta według danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku przedstawia się następująco:

- 27,2% mieszkańców jest stanu wolnego,
- 58,1% żyje w małżeństwie,
- 3,2% mieszkańców jest po rozwodzie,
- 8,7% to wdowy/wdowcy,
- 2,7% nie ustalono.

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców Lublińca według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Warto mieć na uwadze, że powyższe dane nie odzwierciedlają obecnego stanu cywilnego mieszkańców Miasta, gdyż ostatnie oficjalne dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów na przestrzeni ostatnich 4 lat w Lublińcu ulegał wahaniom i zawsze przyjmował wartość ujemną. W 2019 roku wyniósł -48, natomiast najniższy odnotowany został w 2016 roku na poziomie -71. Wskaźnik w 2019 roku odpowiada przyrostowi naturalnemu -2,02 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość zdecydowanie niższa w porównaniu do średniej wartości w całej Polsce, gdzie wynosi -0,9.

Tabela 1. Przyrost naturalny w Lublińcu na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
urodzenia żywe	214	276	235	243
zgony	285	301	257	291
przyrost naturalny	-71	-25	-22	-48

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w mieście Lubliniec według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 17,6% jest w wieku przedprodukcyjnym - do 17 roku życia;
- 60,5% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- 22% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn oraz 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższa tabela przedstawia ekonomiczne grupy wieku w Lublińcu. Na przestrzeni lat 2016-2019 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku odsetka osób w wieku produkcyjnym. Warto zwrócić również uwagę na wskaźnik obciążenia demograficznego osobami w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2019 roku w Mieście wyniósł 36,4, gdzie średni wynik dla Polski osiągnął poziom 36,5. Wskazuje to na występowanie problemu starzejącego się społeczeństwa w Lublińcu na zbliżonym poziomie jak ma to miejsce ogólnie w kraju.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2016-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	16,9	17,2	17,3	17,6
wiek produkcyjny	62,9	62,0	61,2	60,5
wiek poprodukcyjny	20,2	20,8	21,6	22,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

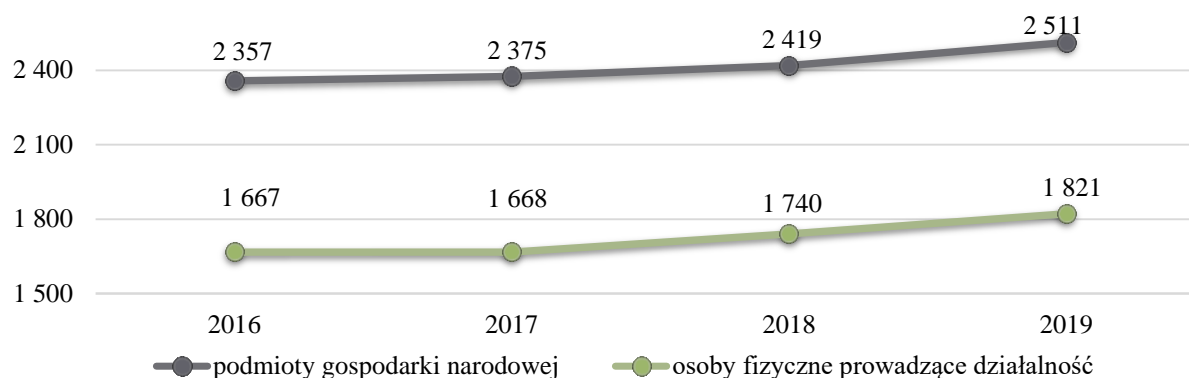
KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W Lublińcu na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było ich łącznie 2 511, w tym 73% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - było 1 821. Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich – w 2018 wszystkich podmiotów prowadzących działalność było 2 419, a osób fizycznych prowadzących własną działalność – 1 740.

Na przestrzeni lat 2016-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Mieście stale zwiększała się, a w roku 2019 stosunku do roku 2016 wzrost liczby podmiotów wyniósł 7%. W omawianym okresie największy wzrost funkcjonujących podmiotów odnotowany został w 2019 roku, kiedy w rejestrze widniało o 92 podmioty więcej niż w roku poprzednim.

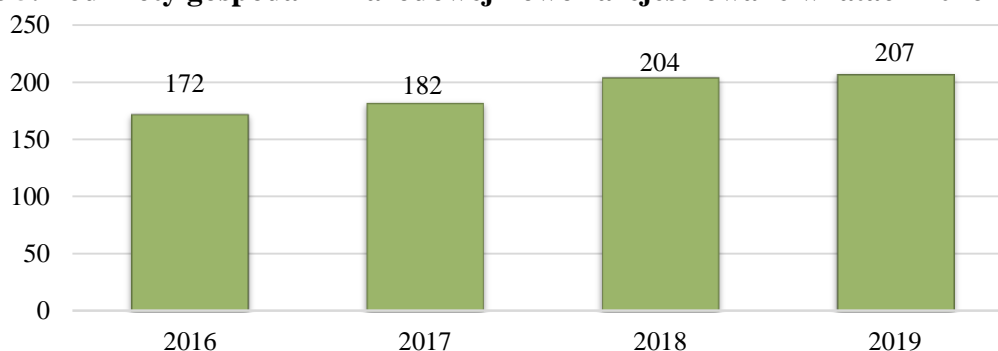
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku zarejestrowanych zostało 207 podmiotów gospodarki narodowej. W stosunku do 2016 roku oznacza to wzrost o 20%, natomiast w porównaniu do roku 2018 o 2%. Dane w tym zakresie na przestrzeni ostatnich lat zostały przedstawione poniżej.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w Lublińcu według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników, których jest 2 382 (stan na koniec 2019 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Mieście 100, a średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników jest 25. Działalność prowadzą również 4 duże przedsiębiorstwa liczące od 250 do 999 pracowników.

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie Miasta według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Najpopularniejszymi branżami wśród przedsiębiorców prowadzących swoje firmy na terenie Miasta według rejestru i klasyfikacji są: sektor G, czyli handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli, w ramach którego prowadzonych jest 535 podmiotów oraz sektor F, czyli budownictwo (380 podmiotów). Dużą popularnością wśród lokalnych przedsiębiorców cieszy się również przetwórstwo przemysłowe, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Dochodami Miasta są w szczególności:

- dochody własne (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prywatnych);
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami jednostki samorządowej mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

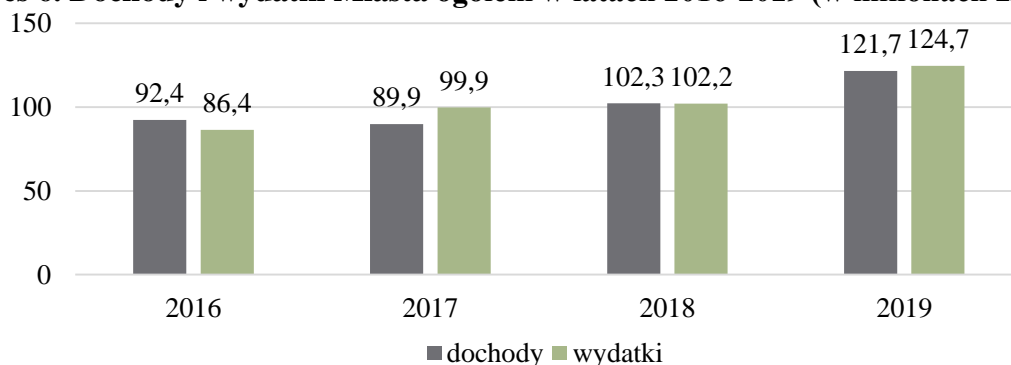
Wydatki Miasta przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;

- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów Lublińca na przestrzeni lat 2016-2019 ulegała zmianom w ich wysokości, niemniej w 2019 roku nastąpił wzrost dochodów w stosunku do roku 2016 o 32%. Od 2016 roku nastąpił również wzrost wydatków Miasta – do 2019 roku o 44%. Jednocześnie możemy zauważyć, brak wiodącej tendencji w strukturze finansów – dochody i wydatki naprzemiennie uzyskują wyższe i niższe wartości.

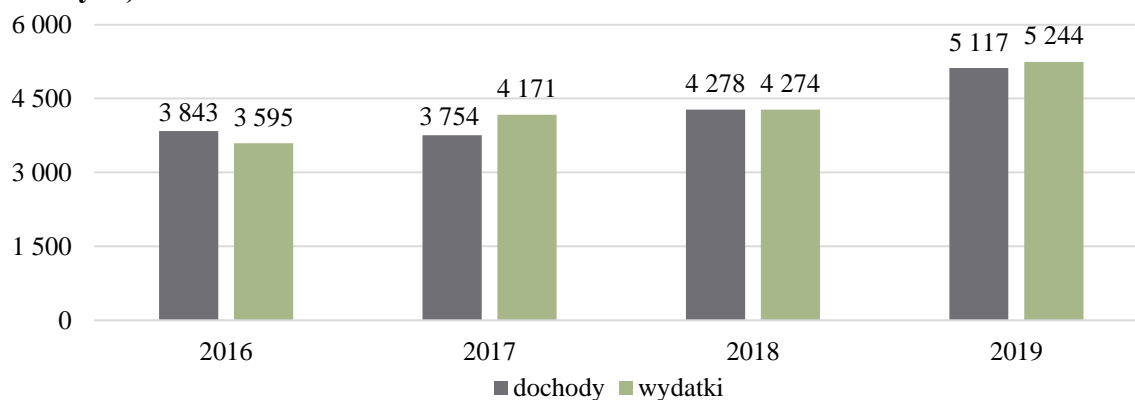
Wykres 6. Dochody i wydatki Miasta ogółem w latach 2016-2019 (w milionach złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Miasta w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 5 117 złotych, natomiast wydatki kształtowały się na wyższym poziomie, tj. 5 244 złotych. Na przestrzeni lat 2016-2019 nastąpił wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków Lublińca w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 7. Dochody i wydatki Miasta na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych)

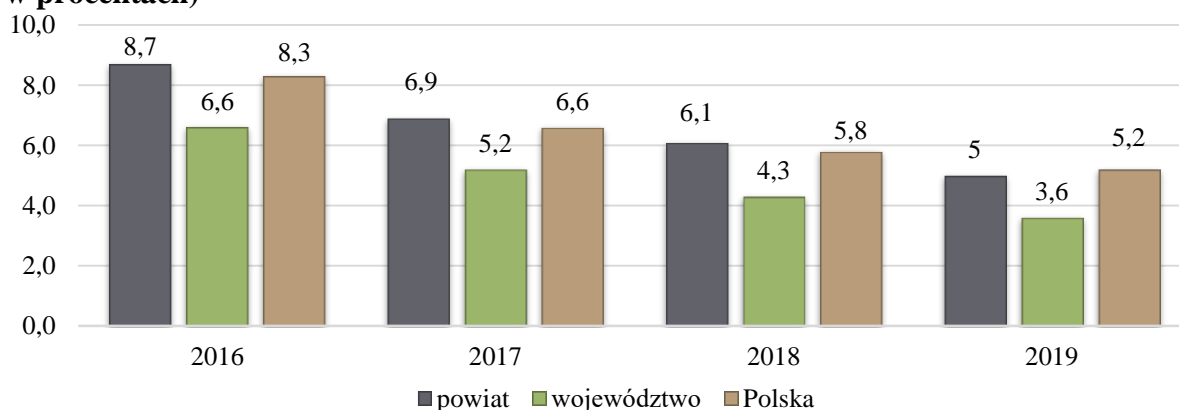
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie lublinieckim. W 2019 roku kształtowała się ona na poziomie 5%, a więc była niższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w całej Polsce. Na tle województwa śląskiego stopa bezrobocia wypada mniej korzystnie – różnica wynosi bowiem 1,4 pp. Od 2016 roku stopa bezrobocia w powiecie lublinieckim, podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce, znacząco się zmniejszyła. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie lublinieckim na przestrzeni lat 2016-2019 w porównaniu do województwa śląskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

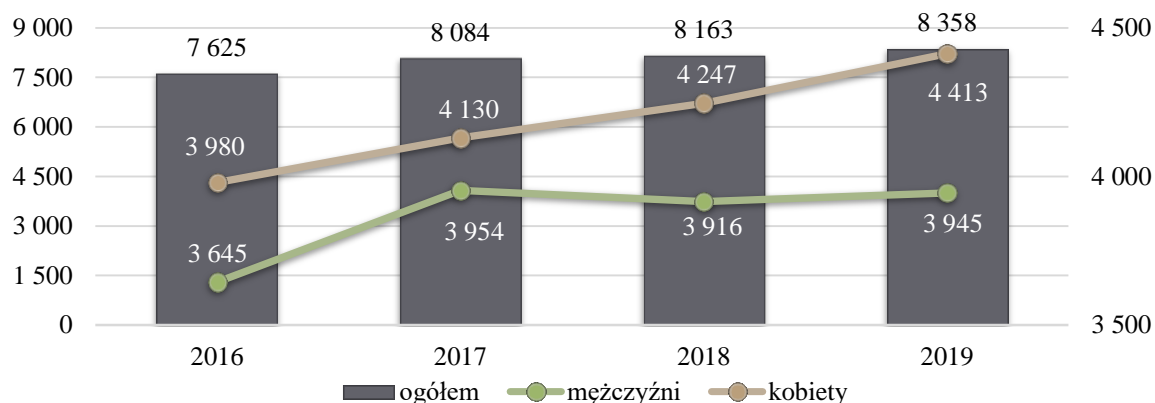

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Lublińcu

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w mieście Lubliniec na 1000 mieszkańców pracowały 352 osoby⁵. Wszystkich pracujących w 2019 roku było 8 358. Analizując tę kwestię z podziałem na płeć można zauważyć dysproporcję, odsetek pracujących kobiet jest wyższy od odsetka mężczyzn o 5,6 pp. Kobiety stanowiły bowiem 52,8% wszystkich pracujących (4 413 osób), natomiast mężczyźni 47,2% (3 945 osób).

⁵ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

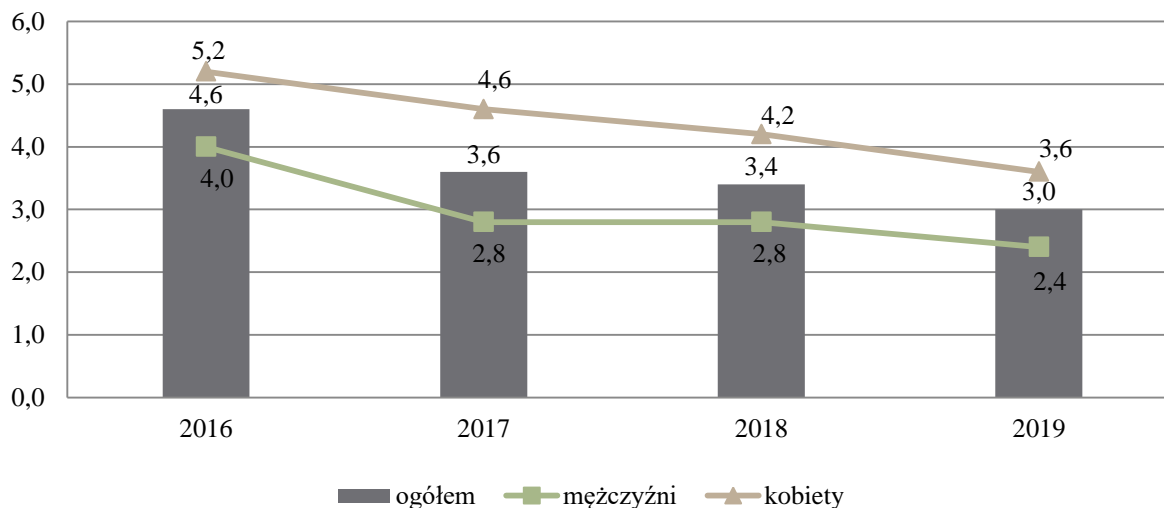
Wykres 9. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Lublińcu na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2016-2019 zmniejszył się o 1,6 pp. W szczególnie trudnej sytuacji na terenie Miasta znajdują się bezrobotne kobiety – ich udział w grupie mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł w 2019 roku 3,6% i był w omawianym roku wyższy od udziału mężczyzn o 1,2 pp.

Wykres 10. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Lublińcu w latach 2016-2019 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

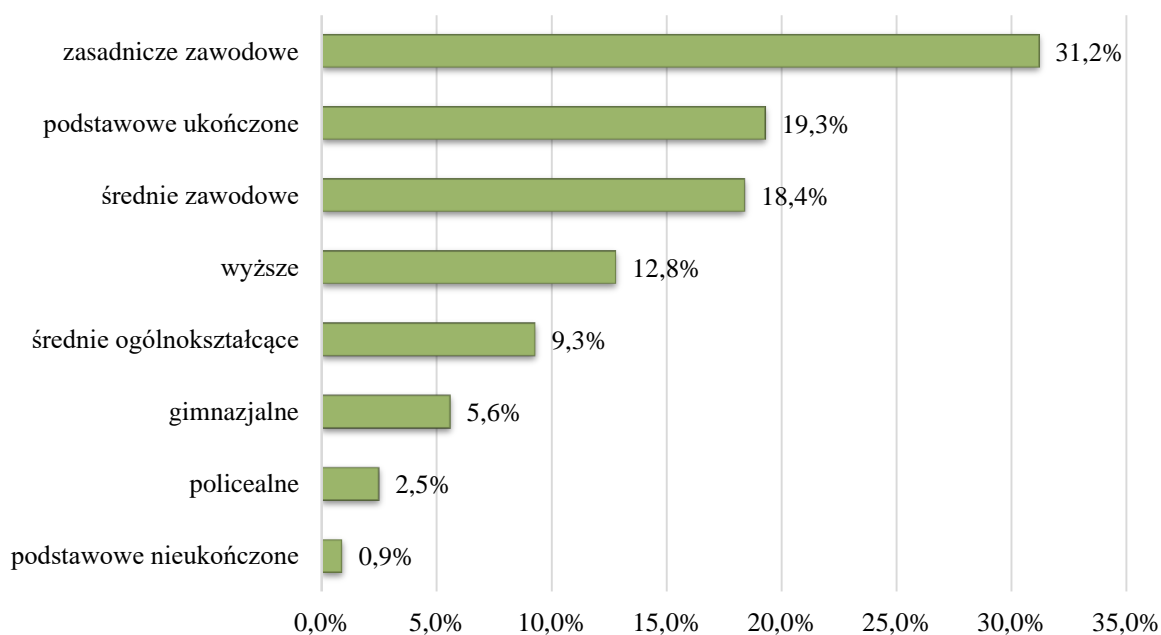
WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców Lublińca przedstawia się następująco:

- 12,8% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,5% wykształcenie policealne,
- 9,3% średnie ogólnokształcące,
- 18,4% średnie zawodowe,
- 31,2% zasadnicze zawodowe,
- 5,6% gimnazjalne,
- 19,3% podstawowe ukończone,
- 0,9% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

Struktura wykształcenia nie różni się znacząco pod względem płci. Wśród kobiet mieszkających w Mieście największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (22,9%), zasadnicze zawodowe (23,2%) i średnie zawodowe (16,8%). Wykształcenie wyższe i średnie ogólnokształcące posiada kolejno 14,9% i 12,4% mieszkanki miasta Lubliniec. Znacząca część mężczyzn legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym (39,5%), średnim zawodowym (20,2%) oraz podstawowym (15,4%), natomiast wykształcenie wyższe posiada 10,6% mężczyzn zamieszkujących Miasto.

Wykres 11. Poziom wykształcenia mieszkańców Miasta według danych Narodowego Spisu Powszechnego

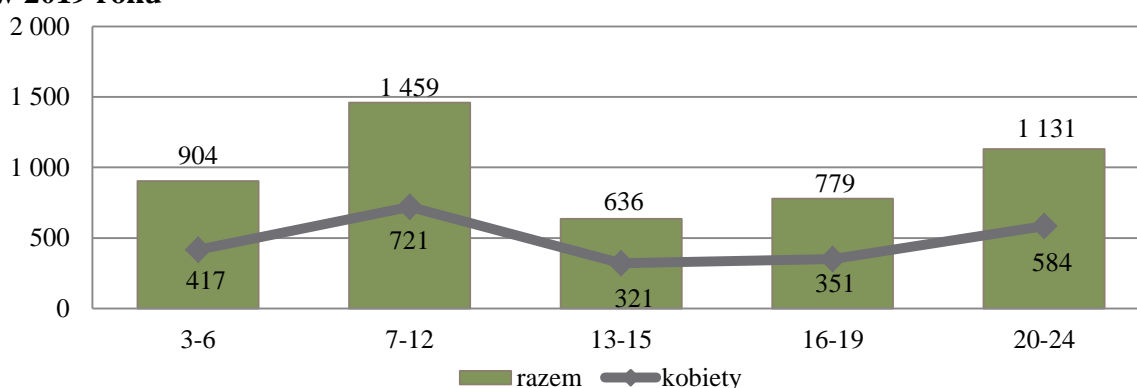

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Warto podkreślić, iż dane te nie odzwierciedlają aktualnej sytuacji w Lublińcu. Trzeba założyć, że obecnie osób z wykształceniem wyższym jest więcej - tak jak ma to miejsce w całej Polsce.

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 4 909 mieszkańców Miasta. Rozpatrując kwestię ludności Lublińca z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (1 459 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (1 131 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (904 osób). Jak można zauważyć na poniższym wykresie, w Mieście nie występują znaczące dysproporcje względem płci w omawianych grupach wiekowych. W grupie osób w wieku 13-15 lat oraz 20-24 lat odsetek dziewcząt jest niewiele wyższy niż chłopców, natomiast w pozostałych grupach wiekowych tendencja ta jest odwrotna.

Wykres 12. Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Miasto Lubliniec jest organem prowadzącym dla przedszkolnych oraz szkolnych jednostek oświatowych. W ramach realizacji zadań oświatowych Miasto prowadzi: 7 przedszkoli samorządowych oraz 4 szkoły ponadpodstawowe. Ponadto, na terenie Lublińca działalność prowadzi 6 niepublicznych przedszkoli i niepubliczny Zespół Szkół im. Św. Edyty Stein. W Mieście funkcjonuje także żłobek miejski przeznaczony dla 80 dzieci w wieku do 3 roku życia oraz 4 niepubliczne placówki i kluby dziecięce.

Łącznie do wszystkich oddziałów publicznych szkół podstawowych w roku szkolnym 2018/2019 uczęszczało 1 890 uczniów, natomiast do szkoły niepublicznej przystąpiło 233 osób. Liczba uczniów szkół, oddziałów oraz nauczycieli w 2018 kształtowała się następująco:

Tabela 3. Wykaz jednostek oświatowych i oddziałów szkolnych w Lublińcu oraz liczba uczniów do nich uczęszczających w 2018 roku

	szkoła podstawowa		
	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba nauczycieli
Szkoła Podstawowa nr 1	29	665	65
Szkoła Podstawowa nr 2	16	352	36
Szkoła Podstawowa nr 3	21	505	49
Szkoła Podstawowa nr 4	16	368	38
łącznie	82	1 890	188

Źródło: Raport o stanie miasta Lubliniec za rok 2019

Współczynnik skolaryzacji - stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych i przedszkolach do osób w wieku 3-15 lat wynosi w Lublińcu 106.

Publiczne placówki oświaty w 2019 roku zrealizowały szereg projektów na rzecz dzieci uczęszczających do nich oraz nauczycieli, m.in.:

- *Program edukacji przedszkolnej dla Przedszkola nr 2 w Lublińcu*, polegający na utworzeniu oddziału przedszkolnego dla 25 dzieci, zakupie pomocy dydaktycznych oraz prowadzeniu zajęć podnoszących poziom edukacji 95 dzieci.
- *A new approach to science – nowe podejście do nauki*, którego celem był kompleksowy rozwój kompetencji dydaktycznych pedagogów poprzez wykorzystanie dobrych praktyk nauczycieli z innych państw oraz prowadzenie wymian międzynarodowych.
- *Moving forward – doskonalimy kompetencje językowe i technologiczne w naszej szkole* – w ramach którego zaplanowano udział nauczycieli w kursach językowych oraz szkoleniach w posługiwania się nowoczesnymi technologiami w dydaktyce.
- Zielona pracownia w SP nr 2 w Lublińcu – *EKOMANIA – dziś i jutro* oraz Zielona klasopracownia w SP nr 3 w Lublińcu – *Bądź jak my bądź eko(i)logiczny*, dzięki którym utworzono pracownie biologiczno-geograficzne.

GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w Lublińcu to łącznie 4 049 nieruchomości (stan na koniec 2018 roku), w których znajduje się 8 918 mieszkań. 163 mieszkania będące własnością Miasta to lokale socjalne. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2018 roku kształtowała się na poziomie 80,3 m² i jak można zaobserwować, zwiększała się na przestrzeni ostatnich lat.

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w Lublińcu, jest nieco mniejsza w stosunku do ich liczby w województwie. W Mieście jest to 374 mieszkania przypadające na 1000 mieszkańców, z kolei w województwie śląskim – 391. Możemy zauważyć również, że z roku na rok systematycznie wzrasta liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców zarówno w Lublińcu jak i w województwie. W omawianym okresie przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie zmniejszyła się nieznacznie, ale nadal utrzymuje podobny poziom, tj. prawie 3 osoby w województwie i w Mieście. Szczegółowe dane w zakresie zasobów mieszkaniowych, na przestrzeni lat 2016-2018 zaprezentowano poniżej.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w Mieście na przestrzeni lat 2016-2018

wyszczególnienie	2016	2017	2018
liczba budynków mieszkalnych	3 960	4 015	4 049
liczba mieszkań	8 773	8 871	8 918
liczba lokali socjalnych	183	172	163
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	79,8	80,0	80,3
mieszkania na 1000 mieszkańców	366	371	374
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,73	2,69	2,67
mieszkania na 1000 mieszkańców w województwie	384	387	391
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie w województwie	2,60	2,58	2,56

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w Lublińcu według danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2018 roku przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że niemal wszystkie mieszkania wyposażone są w wodociąg (99,3%), kanalizację (97,5%) oraz mają dostęp do łazienki (96,4%). Większość mieszkań wyposażona jest także w system centralnego ogrzewania (86,5%), natomiast najmniejszy odsetek mieszkańców korzysta z sieci gazowej – 57%.

Tabela 5. Instalacje techniczno-sanitarne w Lublińcu na przestrzeni lat 2016-2018 (liczba mieszkań)

rodzaj instalacji	2016	2017	2018
wodociąg	8 707	8 806	8 853
kanalizacja	8 546	8 645	8 692
gaz	4 800	4 920	5 059
łazienka	8 452	8 551	8 598
centralne ogrzewanie	7 564	7 663	7 710

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Lublińca prowadzi między innymi Miejski Dom Kultury, którego zakres działania określony został w Statucie zatwierdzonym uchwałą Nr 231/XXVII/2000 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 30 listopada 2000 roku. Według Statutu Miejski Dom Kultury prowadzi działalność kulturową poprzez rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych mieszkańców, przygotowanie do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych, edukację i wychowanie oraz organizowanie masowych imprez.

Do zadań MDK należy w szczególności:

- organizacja i prowadzenie sekcji, kół, klubów zainteresowań;
- organizacja spektakli, koncertów, wystaw, aukcji i giełd sztuki;
- organizacja imprez państwowych, miejskich, religijnych, okolicznościowych, rodzinnych, rozrywkowych, turystycznych i ekologicznych;
- prowadzenie impresariatu artystycznego i kina;
- prowadzenie nauki języków obcych;
- świadczenie usług plastycznych, fotograficznych, filmowych, reklamowych, szkoleniowych i rozrywkowych;
- prowadzenie działalności wydawniczej;
- prowadzenie wypożyczalni kostiumów, rekwizytów i sprzętu audiowizualnego;
- prowadzenie sprzedaży giełdowej, komisowej, antykwarycznej, dzieł sztuki i artykułów użyteczności kulturalnej;
- prowadzenie innej działalności gospodarczej⁶.

⁶ Statut Miejskiego Domu Kultury w Lublińcu (uchwała Nr 231/XXVII/2000 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 30 listopada 2000 roku)

W ramach działalności Miejskiego Domu Kultury funkcjonuje także Kino „Karolinka” i „Galeria pod Glinianym Aniołem” oraz liczne zespoły i sekcje, w tym „Teatr po Pracy”, „Miejska Młodzieżowa Orkiestra Dęta”, „Klub Zdrowego Stylu Życia”, „Gospelsi” i „Akademia Kreatywności”. Mieszkańcy mają możliwość skorzystania z bogatej oferty artystycznej MDK. Wśród zajęć dla mieszkańców przewidziane są:

- rękodzieło kreatywne,
- malarstwo emocjonalne,
- plastyka,
- ceramika,
- dziecięca scena teatralna,
- młodzieżowa scena teatralna,
- studio piosenki,
- taniec: towarzyski dla dzieci, młodzieży i dorosłych; ludowy; street dance; break dance; hip-hop,
- nauka gry na instrumentach dętych,
- język japoński,
- aerobik,
- rytmika.

W przedmiotowym roku na terenie Miasta zorganizowano 251 wydarzeń kulturalnych, w tym: 13 imprez plenerowych, z czego 4 miały charakter masowy; 137 spektakli, koncertów, gali i konkursów; 11 wystaw i wernisaży; 38 warsztatów oraz 15 imprez współorganizowanych i 37 komercyjnych.

W 2019 roku mieszkańcy Lublińca mieli możliwość uczestnictwa m.in. w:

- Dniach Lublińca,
- Koncercie na zakończenie wakacji,
- Miejskich obchodach Święta Niepodległości 3 maja na cmentarzu Wojskowym,
- Dniu Chłopaka,
- Koncercie Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”,
- Koncercie „Był kiedyś inny czas...”,
- Jarmarku Świątecznym na Rynku Miejskim,
- Koncercie noworocznym,
- 27 Finale WOŚP.

W zakresie upowszechniania kultury na terenie Miasta działalność prowadzi również Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna im. J. Lompy w Lublińcu, której obecny charakter reguluje Statut na mocy uchwały Nr 398/XXXVIII/2017 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 31 sierpnia 2017 roku. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców Miasta i powiatu, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury, a także dba o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego na terenie Miasta i powiatu lublinieckiego. Do zadań realizowanych przez Bibliotekę należy w szczególności:

- gromadzenie, opracowanie, przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu czytelnictwa,
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej,
- organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych ludziom chorym i niepełnosprawnym,
- pełnienie funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej i dokumentacyjnej oraz opracowywanie i publikowanie bibliografii regionalnej,
- tworzenie i udostępnianie czytelnikom oraz bibliotekom na terenie powiatu własnych baz komputerowych,
- realizacja przedsięwzięć kulturalnych i oświatowych służących popularyzowaniu literatury, sztuki, nauki oraz upowszechnianiu dorobku kulturalnego powiatu,
- współdziałanie z innymi bibliotekami, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych oraz wymianę i przekazywanie materiałów bibliotecznych i informacji⁷.

Biblioteka w Lublińcu służy nie tylko rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, ale zajmuje się także upowszechnianiem kultury i wiedzy, poprzez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych dla dzieci, w tym zajęć w trakcie wakacji i ferii, spotkań literackich, konkursów, lekcji bibliotecznych dla dzieci i młodzieży, a także organizowanie spotkań autorskich. W ramach działalności Biblioteki mieszkańcy mogą brać udział również w licznych wydarzeniach historycznych i patriotycznych, które odbywają się na terenie Miasta. MPBP realizuje także liczne zajęcia dla seniorów, m.in. „Jasełka Dla

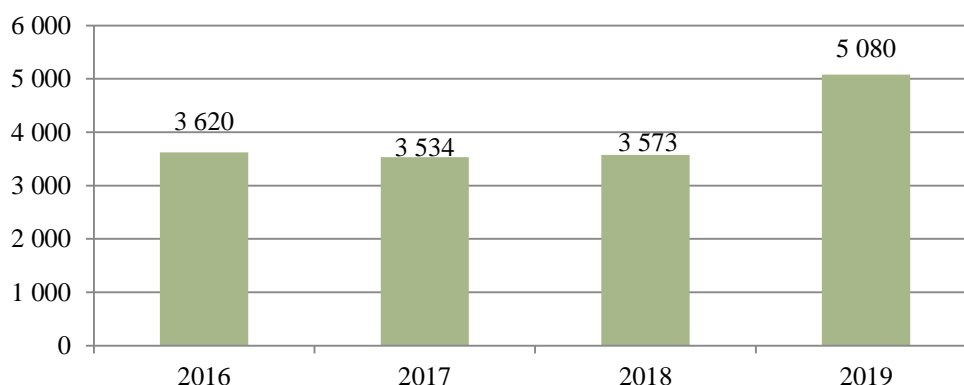
⁷ Statut Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej w Lublińcu (Uchwała Nr 398/XXXVIII/2017 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 31 sierpnia 2017 roku).

Seniorów” oraz cykl spotkań w Domu Dziennego Pobytu „Klub Seniora”, w których uczestniczą ponadto osoby z niepełnosprawnościami.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego i stanu na koniec 2019 roku, księgozbiór Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej liczył 92 692 woluminów, a ludność na 1 placówkę biblioteczną (lub filię) w Mieście kształtowała się na poziomie 11 879 osób. W porównaniu do danych województwa śląskiego możemy zauważyć znaczącą różnicę - ludność na 1 placówkę biblioteczną na terenie województwa wynosi 5 647 osób. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w Lublińcu kształtowały się na poziomie 17,3 woluminów, czyli bardzo zbliżonym do poziomu w województwie śląskim – 18.

Biblioteka w ciągu 2019 roku miała 5 080 czytelników. Możemy zauważyć systematyczny spadek liczby jej czytelników do 2018 roku oraz ich wzrost w przedmiotowym roku. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 13. Liczba czytelników Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej w Lublińcu w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ważnym zasobem Miasta w zakresie rozwoju kulturalnego mieszkańców jest Muzeum Pro Memoria Edith Stein. Kamienica, będąca siedzibą Muzeum była miejscem odbywania się licznych wydarzeń organizowanych przez Bibliotekę, placówki edukacyjne i organizacje pozarządowe, jak: spotkania autorskie, slajdowiska podróżnicze, wykłady tematyczne, warsztaty kreatywne, wystawy, debaty, warsztaty terapeutyczne i inne spotkania. Przy Muzeum prowadzone jest Centrum Informacji Turystycznej, prowadzące rejestr turystów w mieście i promujące najważniejsze zabytki i atrakcje kulturowe świadczące o bogatej historii regionu. Część z nich została objęta ochroną poprzez wpisanie ich rejestru zabytków województwa śląskiego. Wśród nich można wymienić:

- Stare Miasto, szczególnie atrakcyjny jest obszar jego średniowiecznych granic,
- kościół pod wezwaniem św. Mikołaja,

- kościół filialny pod wezwaniem św. Anny,
- Zamek Lubliniecki przy ul. Grunwaldzkiej 40, przy którym obecnie znajduje się „Hotel Zamek Lubliniec”,
- Pałac przy ul. Piłsudskiego 6, w którym Pałac przy ul. Piłsudskiego 6, w którym obecnie znajduje się Zespół Szkół im. Św. Edyty Stein,
- kamienica, będąca obecną siedzibą szkoły muzycznej przy placu K. Mańki 9,
- dom mieszkalny mieszczący się pod adresem Rynek 6⁸.

Miasto Lubliniec usytuowane jest w regionie szczególnie bogatym w zabytkowe obiekty sakralne, pomniki przyrody oraz obszary atrakcyjne krajobrazowo. Ponadto, położenie geograficzne i obecność terenów sprzyjających aktywnemu wypoczynkowi, a także bogaty, lokalny folklor wpływają na jego atrakcyjność turystyczną i wypoczynkową. Szczególnym zespołem mający istotny wpływ na popularność i kierunek aktywności kulturalnych Miasta ma Zespół Pieśni i Tańca „Halka”, który cieszy się ponad 70 letnią tradycją.

Do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej Lublińca należą szlaki rowerowe o łącznej długości 120 km, 5 boisk wielofunkcyjnych, w tym Orlik, 15 placów zabaw, z czego 10 połączonych jest z siłowniami zewnętrznymi, 2 siłownie zewnętrzne, skatepark, 2 parki do ćwiczeń przeznaczonych do street workout-u, Trasa Zdrowia PZU, Park Miejski oraz Stadion Miejski z bieżnią i boiskiem piłkarskim oraz budynkiem socjalnym,

Na terenie Miasta działalność prowadzą również kluby sportowe, takie jak:

- Akademia Sportowa Lubliniec,
- Sporting Football Academy,
- Mafia Team Lubliniec,
- Lubliniecki Klub Oyama Karate,
- Lubliniecki Klub Sportowy Sparta,
- Lublinieckie Towarzystwo Tenisowe,
- Społeczne Towarzystwo Siatkarskie Victoria,
- Stowarzyszenie Zespołu Pieśni i Tańca Halka,
- Uczniowski Klub Sportowy Olimpijczyk,
- Uczniowski Klub Sportowy przy Gimnazjum Nr 1,

⁸<http://wkz.katowice.pl/uslugi/rejestr-zabytkow/spis-obiektow-wpisanych-do-rejestru-zabytkow/rejestr-zabytkow-nieruchomych-a>

- Uczniowski Klub Sportowy Głuchych JUNIOR,
- Wojskowy Klub Biegacza Meta,
- Społeczne Towarzystwo Sportowe SPARTAKUS,
- Społeczne Towarzystwo Badmintona "ENERGIA"⁹.

OPIEKA ZDROWOTNA

Usługi medyczne dla mieszkańców Lublińca prowadzi Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej, w ramach którego funkcjonuje: oddział chirurgii ogólnej, chorób wewnętrznych, położniczo-ginekologiczny, pediatryczny, noworodkowy i anestezjologii oraz intensywnej terapii. Ponadto, szpital w swojej strukturze posiada 10 poradni specjalistycznych, 9 pracowni diagnostycznych, szkołę rodzenia, Dział Pomocy Doraźnej i Ośrodek Domowego Leczenia Tlenem. Na obszarze Miasta usługi medyczne świadczą również placówki zdrowia: NZOZ Medyk, NZOZ Salus, NZOZ Przychodnia Lekarska Medi-Plus, NZOZ Cor-Dens, NZOZ Pogotowie Ratunkowe SAWMED, itd. Usługi stomatologiczne na terenie Miasta w ramach kontraktu z NFZ świadczone są przez prywatne poradnie stomatologiczne. Ponadto, potrzebujący mieszkańcy mogą skorzystać z usług medycznych Stacji Opieki – NZOZ – Caritas Diecezji Gliwickiej oraz hospicjum – Zespół Opieki Paliatywnej „PALIUM”. Obecność tych podmiotów pozwala mieszkańcom Miasta na otrzymanie kompleksowego wsparcia medycznego.

Na terenie Lublińca funkcjonuje 12 aptek ogólnodostępnych oraz 24 punkty apteczne. Z danych GUS wynika, iż w 2018 roku w Lublińcu na 1 przychodnię przypadało 5916 mieszkańców. Jest to wartość o 39% niższa, w porównaniu do liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosi 1 473. W ramach POZ w 2018 roku udzielono 6,3 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, czyli o 1,6 więcej niż w całym powiecie.

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w mieście Lubliniec w porównaniu do powiatu w 2018 roku

wyszczególnienie	Powiat	Miasto
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1473	916
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,7	6,3

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019

⁹ Raport o stanie miasta Lubliniec za rok 2019

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W mieście Lubliniec o bezpieczeństwo i porządek w każdym z 16 rejonów dbają policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Lublińcu, którzy ściśle współpracują z Komendą Straży Miejskiej w Lublińcu. Na terenie Miasta funkcjonuje sieć monitoringu obejmująca budynki administracji publicznej oraz atrakcje turystyczne. Dzięki takiemu rozwiązaniu funkcjonariusze Policji i Straży Miejskiej mają możliwość stałego podglądu miejsc publicznych, a tym samym podejmowania działań prewencyjnych oraz operacyjnych w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu mieszkańców.

Ochronę przeciwpożarową zapewnia Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Lublińcu oraz działająca w formie stowarzyszenia Ochotnicza Straż Pożarna.

POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹⁰. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"¹¹. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr

¹⁰ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹¹ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹².

Na terenie Lublińca oraz funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych o różnym profilu działalności, tj. z zakresu zdrowia fizycznego, wsparcia rodzin, pomocy osobom z niepełnosprawnościami, przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy oraz integracji osób starszych. Wśród nich możemy wymienić:

- Lublinieckie Stowarzyszenie Trzeźwościowe „NADZIEJA”,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Jestem”,
- Stowarzyszenie Młodzi i Niezależni,
- Stowarzyszenie „Złote Lata”,
- Stowarzyszenie Purpurowe Serce,
- Stowarzyszenie Serce Dla Chorego Psychiczenie,
- Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka,
- Uniwersytet III Wieku w Lublińcu,
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Słuchowo i Umysłowo „Uśmiech Dziecka”,
- Caritas Diecezji Gliwickiej,
- Polski Czerwony Krzyż - Zarząd Rejonowy,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Komenda Hufca ZHP,
- Liga Obrony Kraju,
- Lubliniecki Klub Oyama Karate,
- Lubliniecki Klub Sportowy „SPARTA”,
- Lublinieckie Towarzystwo Tenisowe,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lublińcu,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków,
- Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых,
- Polski Związek Niewidomych Koło Lubliniec,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Lubliniec,
- Samodzielne Koło Nr 2 Związku Żołnierzy LWP w Lublińcu,
- Społeczne Towarzystwo Siatkarskie „Victoria”,

¹² M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

- Stowarzyszenie Amicus,
- Fundacja Św. Anny,
- Międzynarodowe Stowarzyszenie Policji INTERNATIONAL POLICE ASSOCIATION „IPA” Region Lubliniec,
- Stowarzyszenie Zespołu Pieśni i Tańca „HALKA”,
- Towarzystwo im. Św. Edyty Stein,
- Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „PEDAGOG”,
- Ogólnopolskie Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami OTOZ Animals,
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk”,
- Uczniowski Klub Sportowy przy Gimnazjum Nr 1,
- Uczniowski Klub Sportowy Głuchych „JUNIOR”,
- Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe,
- Wojskowy Klub Biegacza „META”,
- Związek Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego - Koło Nr 6 w Lublińcu,
- Związek Inwalidów Wojennych,
- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych,
- Społeczne Towarzystwo Sportowe „SPARTAKUS”,
- Społeczne Towarzystwo Badmintona „ENERGIA”¹³.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie Współpracy Miasta Lublińca z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie, na 2020 rok* zatwierdzonym uchwałą nr 147/XIV/2019 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 29 października 2019 roku. Priorytetowym celem programu jest: „*określenie zasad i form współpracy Miasta Lubliniec z podmiotami Programu, które wzmocnią rolę tych podmiotów w realizacji zadań publicznych, podniosą ich skuteczność i efektywność oraz jakość prowadzonych przez nie zadań*”.

¹³ <https://lubliniec.eu/index.php/ngo/baza-organizacji.html>

Współpraca z organizacjami w ramach Programu obejmuje:

- zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- prowadzenie nowatorskich i efektywnych działań na rzecz mieszkańców i ich otoczenia,
- umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez aktywizację społeczności lokalnej,
- wzmocnienie pozycji podmiotów Programu we współrealizacji zadań publicznych poprzez wspieranie realizacji tych zadań,
- promocję podmiotów Programu,
- stworzenie przyjaznego środowiska dla tworzenia i funkcjonowania podmiotów Programu,
- poprawę jakości życia poprzez pełniejsze zaspokojenie potrzeb społecznych,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka¹⁴.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Mieście, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych (m.in. MOPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

¹⁴Program Współpracy Miasta Lublińca z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie, na 2020 rok (uchwała nr 147/XIV/2019 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 29 października 2019 roku).

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Lubliniec jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Według *Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu* zatwierdzonego uchwałą Nr 313/XXIX/2016 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 15 grudnia 2016 roku celem jego działalności jest realizowanie zadań własnych i zleconych w zakresie ustalonym ustawami i aktami wykonawczymi do ustaw, Uchwałami Rady Miejskiej i Zarządzeniami Burmistrza Miasta Lublińca¹⁵.

Wspieranie mieszkańców Miasta odbywa się głównie poprzez pomoc osobom i rodzinom w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka; we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez nie zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie; tworzenie warunków sprzyjających temu celowi oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Ośrodek realizuje również zadania wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb Miasta bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

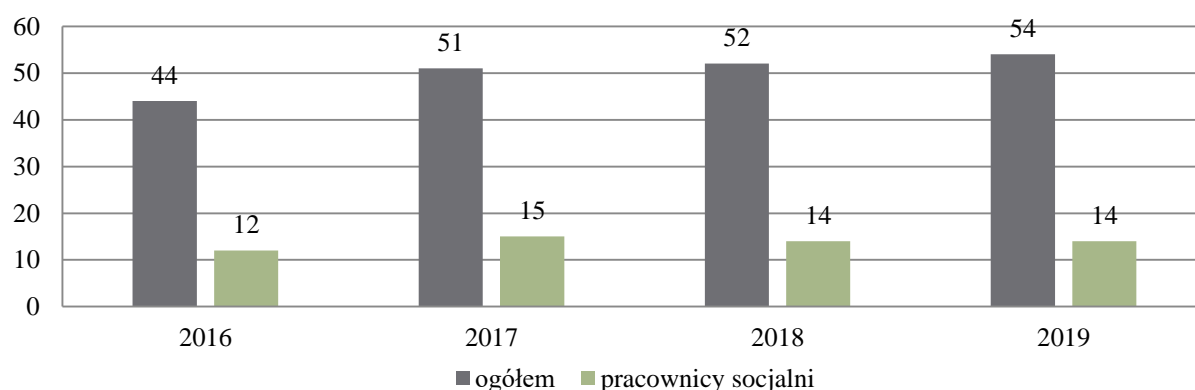
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876.);
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.);
- uchwały nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023 (M.P. z 2018 r., Nr 140);
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111);
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.);

¹⁵ Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu (uchwała Nr 313/XXIX/2016 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 15 grudnia 2016)

- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 695 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1327);
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1348);
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2407).

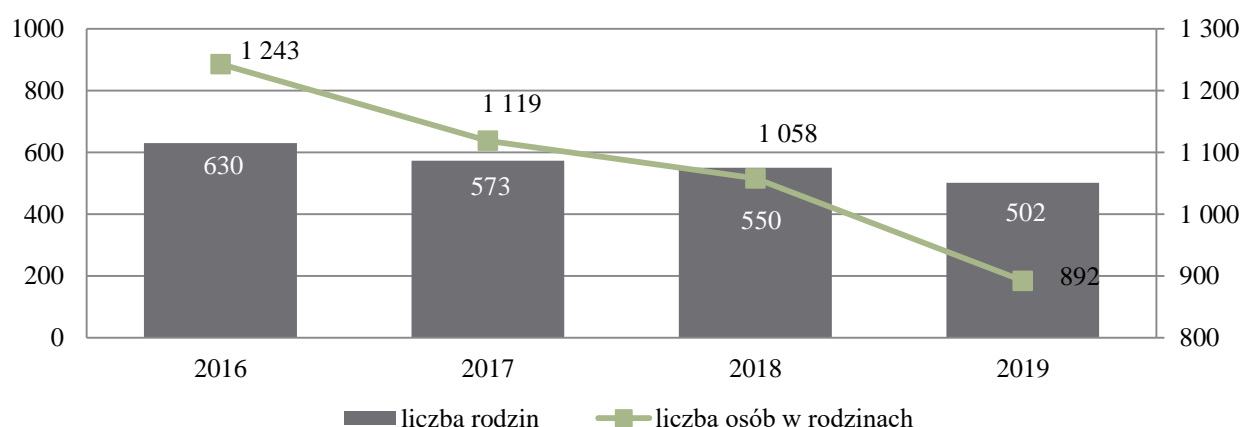
Środki finansowe wydatkowane na zadania z zakresu polityki społecznej wyniosły w 2019 roku 34 269 993 zł, czyli niemal 28% wszystkich wydatków Miasta. Wysokość środków przeznaczonych na realizację zadań w tym obszarze wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 6 286 445 zł.

Na koniec 2019 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Lublińcu zatrudnionych było łącznie 54 pracowników, w tym 2 osoby na stanowiskach kierowniczych oraz 14 pracowników socjalnych, z czego 7 posiadało specjalizację I lub II stopnia, natomiast specjalizację z organizacji pomocy społecznej ukończyło 4 pracowników MOPS. Kadra jednostek działających w obszarze pomocy społecznej obejmuje zarówno pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, jak i innych ośrodków wsparcia. W Lublińcu działalność na rzecz lokalnej społeczności prowadzona jest również poprzez Dzienny Dom Pobytu "Klub Seniora" – jednostka organizacyjna MOPS oraz Środowiskowy Dom Samopomocy, w których zatrudnionych jest kolejno 5 i 15 pracowników. W latach 2016-2019 kadra MOPS stale się zwiększała, przy czym liczba pracowników socjalnych utrzymywała się na względnie stałym poziomie. Ośrodek w omawianym okresie spełniał ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 14. Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2016-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Lublińcu zmniejszała się. W 2019 roku z pomocy skorzystały 502 rodziny - to o 9% mniej niż w 2018 roku oraz o 20% mniej niż w roku 2016. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalna jest także stała tendencja malejąca w odniesieniu do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – w 2019 roku w stosunku do 2016 roku nastąpił spadek o 28%.

Wykres 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w mieście Lubliniec w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku podobnie jak w latach ubiegłych, najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni ostatnich lat liczba mężczyzn korzystających z pomocy społecznej w tej grupie wiekowej była wyższa niż liczba kobiet. Należy zauważyć, że liczba osób korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się w stosunku do roku 2016 o połowę, natomiast w wieku poprodukcyjnym ulegała wahaniom na przestrzeni ostatnich lat, a jednocześnie, w 2019 roku

w stosunku do 2016 roku nastąpił wzrost o 37%. Większość, tj. 82% beneficjentów w grupie osób w wieku poprodukcyjnym stanowią kobiety – taka tendencja utrzymywała się w trakcie całego omawianego okresu.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby przyznanych świadczeń w latach 2016-2019

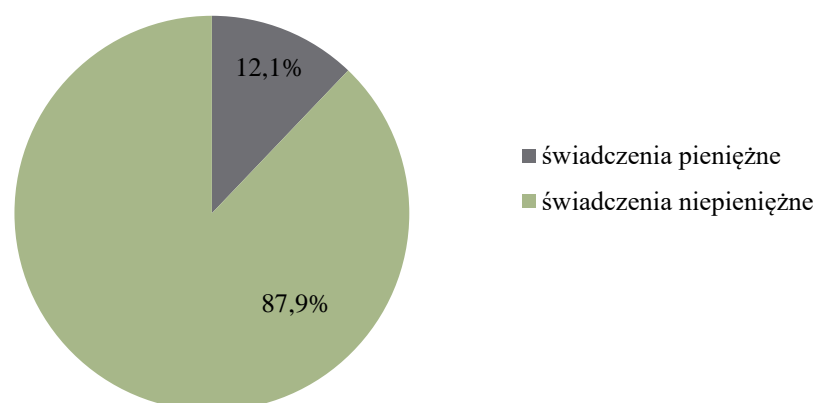
wiek	2016		2017		2018		2019	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	320	137	240	107	214	107	161	69
produkcyjny	561	252	461	203	429	189	384	160
poprodukcyjny	115	88	146	112	135	106	158	129

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lublińcu udzielił łącznie 25 815 świadczeń niepieniężnych oraz 3 564 świadczenia pieniężne.

W 2019 roku udzielone mieszkańcom miasta Lubliniec świadczenia pieniężne stanowiły niewiele ponad 12% wszystkich udzielonych świadczeń, natomiast świadczenia niepieniężne niemal 88%. Dokładne dane w tym zakresie zobrazowano poniżej.

Wykres 16. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2016, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmalała z 508 w 2016 roku do 340 w 2019 roku. Oznacza to spadek o 33%. Na podstawie analizowanych danych za rok 2019 wynika, że w przedmiotowym roku długotrwale korzystających z pomocy społecznej kobiet było tyle samo co mężczyzn, tj. po 160 osób.

Tabela 8. Liczba osób pobierających świadczenie, w tym długotrwale w latach 2016-2019

liczba osób	2016	2017	2018	2019
pobierających świadczenie	815	716	682	602
długotrwale pobierających	508	430	415	340

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w Lublińcu była długotrwała i ciężka choroba - z jej powodu pomoc otrzymały 294 rodziny/osoby. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin/osób, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się ubóstwo (246 rodzin/osób), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (229 rodzin/osób). W 2019 roku z pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia skorzystało 157 rodzin/osób. Zdecydowanie mniejsza liczba lublinieckich rodzin skorzystała z pomocy i wsparcia MOPS ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa – 52 rodziny, alkoholizm – 50 rodzin/osób i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 48 rodzin. Bezdomność była w omawianym roku powodem wsparcia 12 rodzin/osób, a trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego 8 rodzin/osób. Trzy rodziny zostały objęte pomocą i wsparciem z uwagi na zdarzenia losowe, a 2 z powodu sytuacji kryzysowych. Dodatkowo, wsparciem w postaci świadczeń objęto 1 rodzinę dotkniętą problemem przemocy, a 1 rodzinę ze względu na problemy integracyjne.

Tabela 9. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku – liczba rodzin

L.P.	powód udzielenia świadczeń	liczba rodzin
1	długotrwała lub ciężka choroba	294
2	ubóstwo	246
3	niepełnosprawność	229
4	bezrobocie	157
5	potrzeba ochrony macierzyństwa	52
6	alkoholizm	50
7	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	48
8	bezdomność	12

9	trudności w przystosowaniu po wyjściu z zakładu karnego	8
10	zdarzenia losowe	3
11	sytuacja kryzysowa	2
12	narkomania	2
13	przemoc w rodzinie	1
14	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, itp.	1

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby przeprowadzonych wywiadów środowiskowych na przestrzeni lat 2016-2019. W 2019 roku przeprowadzono je z 667 członkami 620 rodzin. Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć, że spada liczba osób, z którymi pracownicy MOPS prowadzili wywiady środowiskowe, jednakże w perspektywie ostatnich 4 lat liczba rodzin wahała się. Największą liczbę rodzin i/lub osób samotnie gospodarujących odnotowano w 2017 roku – 691, natomiast najmniejszą w roku przedmiotowym, tj. 2019. Zmiany w liczbie osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe przedstawia poniższa tabela.

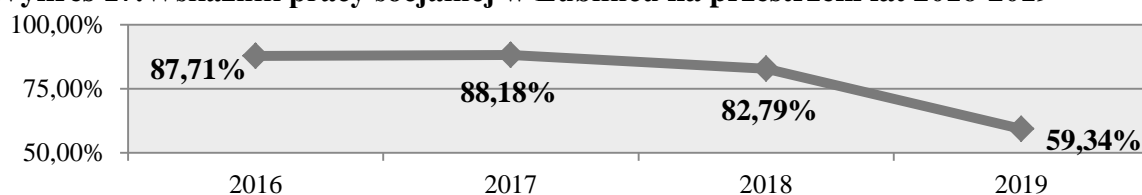
Tabela 10. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba osób ogółem	1 007	743	715	667
liczba rodzin	630	691	668	620
liczba osób w rodzinach	1 243	1 244	1203	1 155

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2019 roku na poziomie 59,34%. Od roku 2017 wskaźnik ten stopniowo się zmniejszał, natomiast największy spadek nastąpił w latach 2018-2019 - różnica wyniosła 23,45 pp.

Wykres 17. Wskaźnik pracy socjalnej w Lublińcu na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie miasta Lubliniec. Należą do nich:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Urząd Miejski,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Straż Miejska,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Dzienny Dom Pobytu „Klub Seniora”,
- placówki oświatowe,
- Szpital Powiatowy w Lublińcu,
- placówki służby zdrowia,
- Punkt Konsultacyjny,
- Miejski Dom Kultury,
- Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna,
- Sąd Rejonowy w Lublińcu – Zespół kuratorskiej służby sądowej,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych (rozdział Podstawowe informacje o dziedzinie, skali problemu i działań interwencyjnych),
- analiza SWOT¹⁶,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych (rozdział Obszary problemowe),
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (rozdział Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej - wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania miasta Lubliniec nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez Miasto.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

¹⁶ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Miasta w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostkę organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Lublińca znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2019 roku zostały przyznane łącznie 10 673 świadczenia rodzinom posiadającym dzieci, z czego 1 482 świadczenia rodzinom z jednym dzieckiem, 2 982 z dwójką dzieci, 2 126 świadczeń rodzinom, w których wychowuje się troje dzieci oraz 4 083 świadczenia rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Można zauważyć, że w 2019 roku rodzinom przyznano znacznie wyższą liczbę świadczeń niepieniężnych – stanowiły one 97% wszystkich przyznanych świadczeń we wszystkich wskazanych rodzinach. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń przedstawia poniższa tabela.

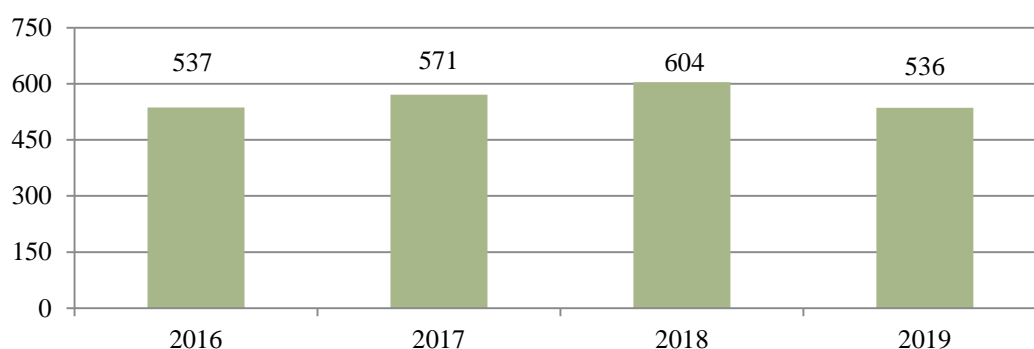
Tabela 11. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2019 roku (liczba świadczeń)

typ rodzin	liczba świadczeń niepieniężnych	liczba świadczeń pieniężnych	liczba świadczeń ogółem
jedno dziecko	1 181	301	1 482
dwoje dzieci	2 801	181	2 982
troje dzieci	1 939	187	2 126
czworo i więcej	4 011	72	4 083
łącznie	9 932	741	10 673

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na poniższym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2016-2019. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych od 2016 roku korzystało coraz więcej rodzin. Tendencja utrzymała się do roku 2018, kiedy zasiłki i dodatki przyznane zostały 604 rodzinom, natomiast w roku przedmiotowym nastąpił spadek do 536 rodzin, czyli o 11%.

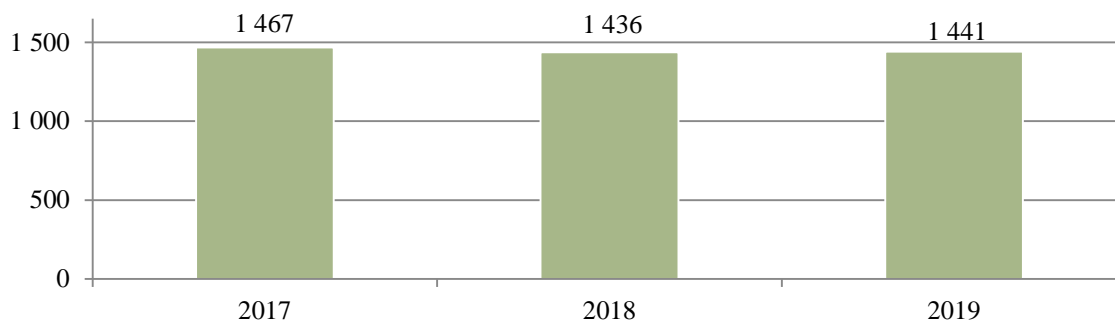
Wykres 18. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ skorzystało w miesiącu średnio 1 467 rodzin, w 2018 roku – 1 436 rodzin, natomiast w okresie do czerwca 2019 roku – 1 441 rodzin. Z danych MOPS wynika, że w przedmiotowym roku przyznano świadczenie łącznie 2 643 rodzinom, w których wychowywało się 4 115 dzieci. Koszt świadczenia wychowawczego 500+ w Lublińcu w 2019 roku wyniósł 5 375 686 zł.

Wykres 19. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych na przestrzeni lat 2017-2019 (dane za rok 2019 dotyczą okresu od stycznia do czerwca)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej otrzymał do realizacji nowe zadanie z dniem 01.07.2018 roku. Nowym zadaniem było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry Start”, które przysługują w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24. roku życia - w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności.

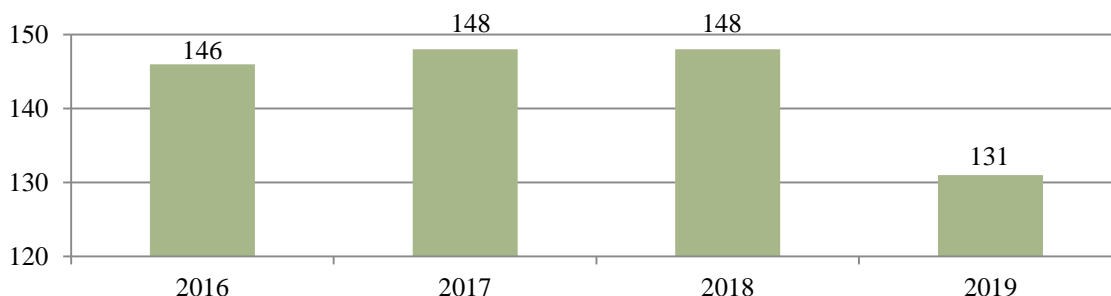
W 2019 roku świadczenia „Dobry start” zostało przyznanych 2 687 świadczeń dla dzieci wychowujących się w 1 905 rodzinach. Łączny koszt tego działania wyniósł w przedmiotowym roku 805 200 zł.

Rodziny zamieszkujące Lubliniec korzystają również z ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Przysługuje ona niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień, a jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki oferują nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni.

W 2019 roku w posiadaniu karty było 737 rodzin, a nowe karty w tym roku wydano 394 rodzinom, z czego w 37 wychowują się niepełnosprawne dzieci. Nowo przystępującym do programu rodzicom i dzieciom przekazano 856 kart tradycyjnych i 719 kart elektronicznych.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 131 członków 83 rodzin, co oznacza spadek w stosunku do lat poprzednich – w porównaniu do 2018 roku o 12%, a koszt tej formy wsparcia w przedmiotowym roku wyniósł 618 611,00 zł. W 2019 roku MOPS podjął szereg działań w stosunku do dłużników alimentacyjnych – przeprowadzono 19 wywiadów alimentacyjnych, zobowiązano 5 osób do zarejestrowania się w PUP, skierowano 7 wniosków do Prokuratury oraz skierowano 3 wnioski o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika.

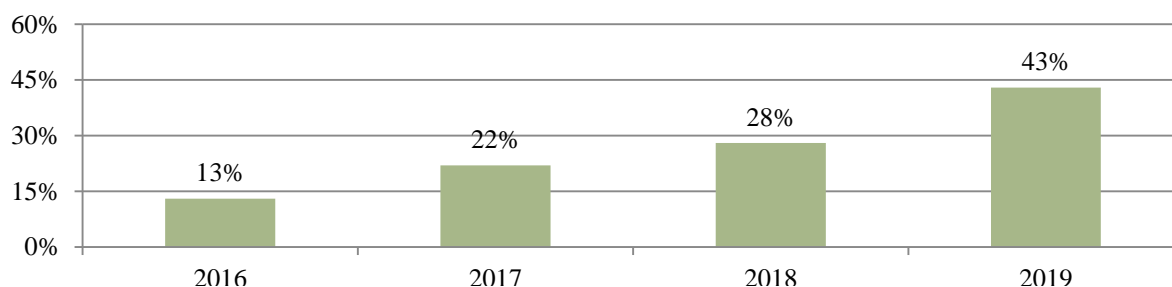
Wykres 20. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Jak wskazują dane pozyskane z MOPS w Lublińcu, corocznie zwiększa się udział zwrotów od dłużników alimentacyjnych, co znaczy, że poprzez działania podejmowane przez Ośrodek zwiększa się skuteczność odzyskiwania środków finansowych od dłużników, które przekazane są dzieciom z funduszu alimentacyjnego.

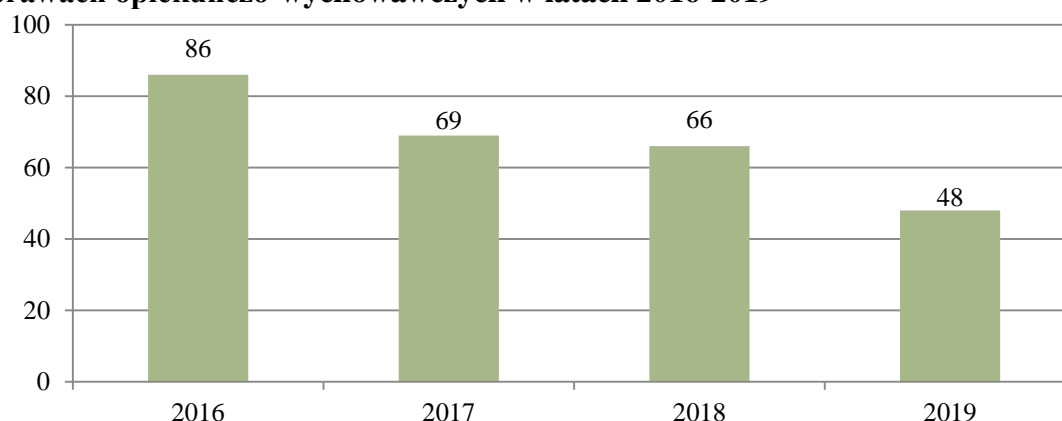
Wykres 21. Udział zwrotu wartości świadczeń od dłużników alimentacyjnych w latach 2016-2019

Źródło: Sprawozdanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2016-2019 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ulegała stopniowemu spadkowi. W stosunku do 2016 roku, w 2019 roku liczba rodzin zmniejszyła się o 44%, a w stosunku do roku 2018 spadła o 18, czyli o 27%. W 2019 roku pomocą i wsparciem z powodu bezradności w sprawach opiekuńczych objęto 38 rodzin niepełnych oraz 5 wielodzietnych.

Wykres 22. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2019

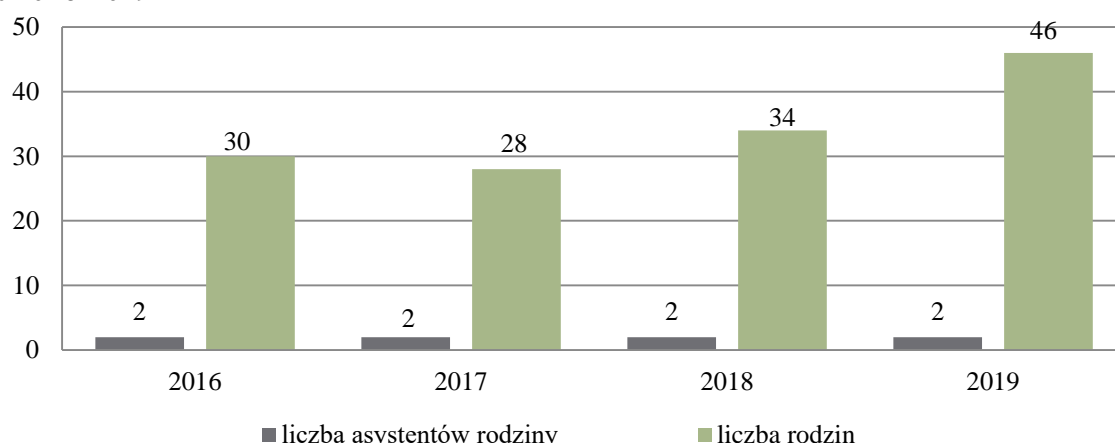

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lublińcu realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn.zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została usługa asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W 2019 roku w Ośrodku zatrudnionych było 2 asystentów rodziny, a z ich usług skorzystało 46 rodzin, z czego część z nich została do tego sądowo zobowiązana. W 2019 roku liczba rodzin objętych wsparciem była niemal równa liczbie rodzin zmagających się bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W przedmiotowym roku asystenci zakończyli pracę z 13 rodzinami, w tym z 7 w efekcie poprawy ich funkcjonowania oraz zrealizowania przewidzianego planu pracy, natomiast 3 rodziny musiały zaprzestać kontaktów z pracownikiem MOPS z powodu przeprowadzki do innego miasta, a w przypadku kolejnych 3 rodzin z powodu braku współpracy. Konsekwencjami braku poprawy funkcjonowania domostwa jest m.in. odebranie dziecka, co postanowiono w przypadku 5 nieletnich – 4 dzieci zostało umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej, a jedno w rodzinie zastępczej.

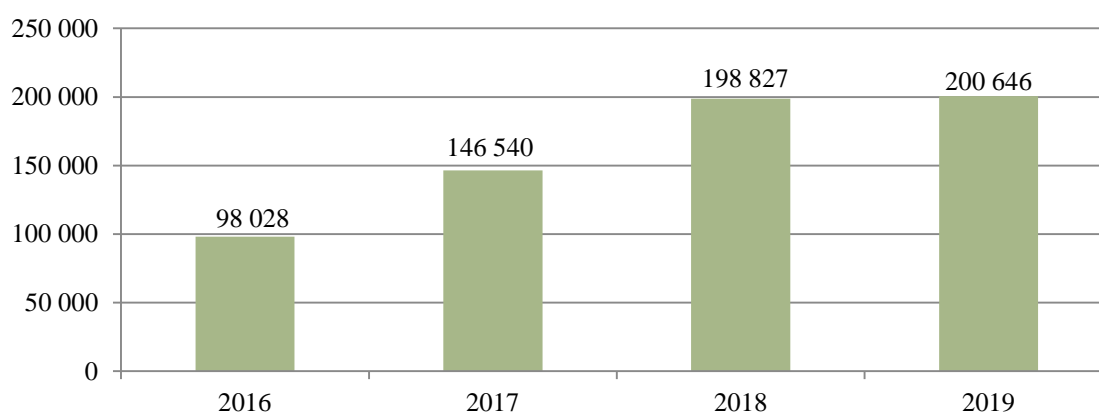
Wykres 23. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W roku 2019 finansowano pobyt 19 dzieci w rodzinach zastępczych oraz 8 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w pieczy zastępczej na łączną kwotę 200 646 zł, z czego 116 212 zł związane było z funkcjonowaniem placówek. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej w latach 2016-2019 uległa znaczącemu, ponad dwukrotnemu wzrostowi.

Wykres 24. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

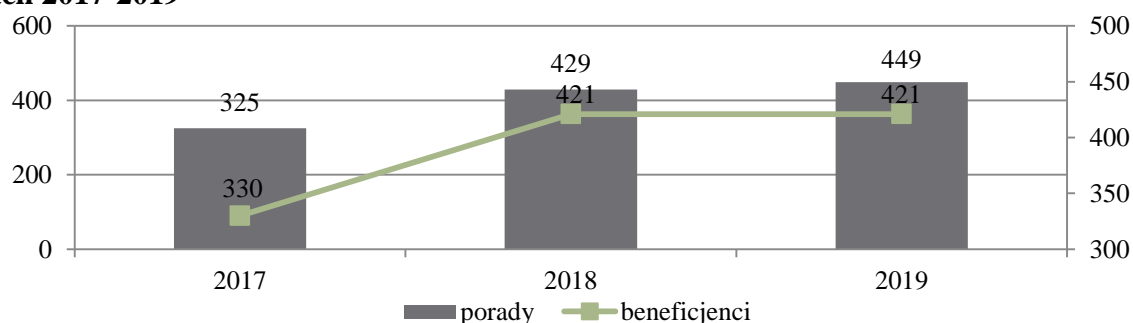
Uczniowie zamieszkujący Lubliniec otrzymali w roku szkolnym 2018/2019 przewidziane w Narodowym Programie Stypendialnym zasiłki szkolne oraz stypendia, uzależnione od kryteriów dochodowych rodziny. Stypendialną formą wsparcia objęto 133 uczniów, z czego znaczącą większość stanowiły dzieci uczęszczające do szkoły podstawowej (100 osób). Na ten cel przeznaczono łącznie 105 334,71 zł, natomiast 2 osoby skorzystały

także z zasiłków szkolnych co spowodowane było utratą jednego z opiekunów. Koszt zasiłków wyniósł 1 240 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy poprzez różnego rodzaju konsultacje i poradnictwo specjalistyczne. W Punkcie Konsultacyjnym przy MOPS mieszkańcy mają możliwość otrzymania bezpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej oraz rodzinnej. Wsparcie jest udzielane również telefonicznie przez specjalistów, tj. psychologa (w tym ds. uzależnień), prawnika, instruktora ds. uzależnień od alkoholu oraz specjalistę ds. przeciwdziałania przemocy, dyżurujących w placówce.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć że Punkt Konsultacyjny zyskuje na popularności wśród mieszkańców Lublińca i jest w nim udzielana coraz większa liczba porad i konsultacji.

Wykres 25. Liczba beneficjentów i porad udzielonych w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności MOPS za 2019 rok

W celu wspierania rodziny MOPS w Lublińcu współpracuje z różnymi służbami i instytucjami jak: szkoły, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Punkt Konsultacyjny oraz organizacje pozarządowe, placówki służby zdrowia oraz placówki wsparcia dla dzieci. Ponadto mieszkańcom udzielane jest wsparcie w ramach Publicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lublińcu oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

W 2019 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej był organizatorem i współorganizatorem odpoczynku wakacyjnego dla dzieci z rodzin dotkniętych różnymi problemami i korzystających z pomocy MOPS. W ramach zadań przewidzianych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych umożliwiono 24 dzieciom w wieku 8-13 lat wyjazd do Ostrowa. W organizowanym przez Kuratorium Oświaty w Katowicach wyjeździe kolonijnym do Węgorzewa wzięło udział 8 dzieci, natomiast w Ośrodku Harcerskim w Kokotku zorganizowano 4 tury pięciodniowych półkolonii dla łącznej grupy 40 dzieci.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich, w której konsekwencji zachodzi konieczność umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcjonalności rodziny i problemów wszystkich jej członków).

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 – efektywny i spójny system wspierania rodziny.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.
2	Organizowanie i finansowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób korzystających z wypoczynku.

3	Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin będących w kryzysie.	Liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi korzystających ze wsparcia asystenta rodziny, pracownika socjalnego; Liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi korzystających z poradnictwa specjalistycznego.
4	Kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjnego.	Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w ramach działalności Punktu Konsultacyjnego.
5	Prowadzenie działań na rzecz integracji rodzin oraz aktywnego spędzania czasu wolnego.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin jak; imprezy plenerowe, festyny, warsztaty, spotkania integracyjne rodzin oraz aktywnego spędzania czasu.
6	Organizowanie cyklicznych wydarzeń w ramach projektu streetworkingowego.	Liczba zorganizowanych wydarzeń.
7	Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez prowadzenie różnorodnych form wychowawczych w szkołach i instytucjach kultury.	Ilość dzieci i młodzieży biorących udział w zorganizowanych formach wsparcia.
8	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba pracowników biorących udział w szkoleniach/warsztatach/superwizjach i innych działaniach podnoszących kwalifikacje i kompetencje zawodowe.
9	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin - zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
10	Rozwijanie działalności placówek opieki nad dziećmi do lat 3.	Liczba miejsc dostępnych w samorządowym żłobku/klubie dziecięcym, liczba dzieci, którym nie zostało przyznane miejsce w placówce.
11	Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
12	Realizacja działalności projektowej na rzecz wsparcia rodzin z dziećmi.	Liczba realizowanych projektów na rzecz wsparcia rodzin i dzieci, liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem w ramach projektów.

13	Współfinansowanie przez gminę pobytu dzieci w pieczy zastępczej.	Wydatki poniesione przez gminę na częściowe pokrycie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.
14	Prowadzenie pracy z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	Liczba rodzin biologicznych, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej, liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, liczba opracowanych planów pracy przez asystenta rodziny i/lub pracownika socjalnego, liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.
15	Wsparcie społeczne dla kobiet w ciąży i rodzin w ramach ustawy „Za życiem”.	Liczba rodzin i kobiet w ciąży objętych wsparciem asystenta rodziny w ramach ustawy „Za życiem”.
16	Rozwijanie współpracy interdyscyplinarnej na rzecz rozwiązywania problemów w rodzinie.	Liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego w ramach pomocy rodzinie.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	Placówki oświatowe, MDK, MPBP, NGO, PCPR, PPPP, Policja, sąd, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane

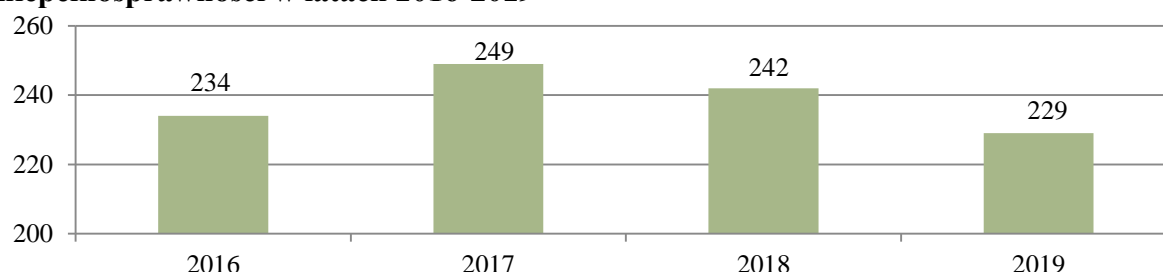
z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

Na terenie Lublińca funkcjonują:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Środowiskowy Dom Samopomocy.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MOPS z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 229 rodzin. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znalazła się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin dotkniętych nią i otrzymujących z jej powodu pomoc 2018 i 2019 roku. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa zmniejszeniu. W roku 2017 odnotowany został wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 6%, a liczba rodzin wyniosła 249, natomiast w latach kolejnych obserwowany jest stabilny spadek rodzin dotkniętych niepełnosprawnością, które korzystają z pomocy Ośrodka.

Wykres 26. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka. W 2016 roku przyznano ich 1 610 na łączną kwotę 246 330,00 zł, natomiast w 2017 roku liczba świadczeń wzrosła o 3% i wynosiła wówczas 1 659. Z kolei w 2018 i 2019 odnotowano zmniejszenie się przyznawanych zasiłków, które ukształtowały się na poziomie 1 556 świadczeń w roku przedmiotowym. W latach 2017-2019 liczba zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka zmniejszyła się o 4%.

Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 610	1 659	1 603	1 556
kwota świadczeń (zł)	246 330	253 827	252 619	291 366

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W ciągu ostatnich czterech lat liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności znacząco się zwiększyła. W 2016 roku przyznano 5 495 świadczeń, w 2017 roku o 86 więcej, natomiast w 2018 roku nastąpił niewielki spadek i przyznano ich wówczas 5 558. W roku 2019 nastąpiło znaczne zwiększenie się liczby zasiłków, tj. o 5%. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	5 495	5 581	5 558	5 838
kwota świadczeń (zł)	840 735	853 893	878 998	1 106 619

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni ostatnich 4 lat liczba świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, stale się zwiększała. W 2019 roku stosunku do 2016 roku nastąpił wzrost o 11%.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	2 390	2 409	2 569	2 641
kwota świadczeń (zł)	365 670	368 577	406 505	500 470

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną mają możliwość otrzymania specjalistycznego wsparcia w ramach działalności Środowiskowego Domu Samopomocy. Wśród 63 uczestników zajęć większość stanowiły osoby z niepełnosprawnością intelektualną – 34 osoby w 2019 roku, natomiast w 2018 roku spośród 67 osób 33 zmagало się z nią.

Na terenie Miasta znajdują się także powiatowe jednostki wsparcia osób z niepełnosprawnościami, tj. Dom Pomocy Społecznej „Zameczek” przeznaczony dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, Dom Pomocy Społecznej „Dom Kombatanta”, Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekłe psychicznie chorych (mężczyźni) z filia dla kobiet w Koszęcinie oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. WTZ przeznaczone są dla 50 mieszkańców powiatu lublinieckiego, a w ramach wsparcia uczestników opracowywane i realizowane są indywidualne programy rehabilitacji.

Ponadto w Lublińcu funkcjonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PFRON), Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Konrada Mańki dla dzieci i młodzieży szkolnej oraz Przedszkole Integracyjne nr 3.

W 2019 roku w ramach Budżetu Obywatelskiego wyłoniono 4 projekty mieszkańców do zrealizowania na terenie Miasta. Jednym z nich była karuzela integracyjna, pozwalająca osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich uczestniczyć w zabawach na placu zabaw przy Bulwarze Grotowskiego. Urządzenie zaprojektowane jest tak, aby umożliwić korzystanie z nich w 2 osobom na wózkach jednocześnie lub 1 osobie niepełnosprawnej i 1 pełnosprawnej, co umożliwia pełną integrację mieszkańców, w szczególności dzieci.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w aktywnym funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych,
- zależność osób niepełnosprawnych od opiekunów w codziennych aktywnościach,
- wzrost liczby przyznanych świadczeń osobom niepełnosprawnym powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.

- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 2 – rozwój systemu rehabilitacji, aktywizacji i wsparcia osób niepełnosprawnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.
2	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
3	Wspieranie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania.	Liczba działań mających na celu wparcie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier.
4	Dofinansowanie osobom niepełnosprawnym udziału w turnusach rehabilitacyjnych, warsztatach terapii zajęciowej oraz zakupu sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób, którym zostało przyznane wsparcie finansowe.
5	Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
6	Kierowanie do udziału w Warsztatach Terapii Zajęciowej osób z niepełnosprawnościami.	Liczba mieszkańców Lublińca korzystających z zajęć wspierających przywracanie i rozwijanie umiejętności.
7	Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych, w tym pracowników Urzędu Miejskiego, MOPS, ŚDS i PCPR.	Liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	PCPR, NGO, MDK, MPBP, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, ŚDS, PUP, podmioty prywatne.	Środki własne, budżet państwa, PFRON, środki europejskie.

ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁷.

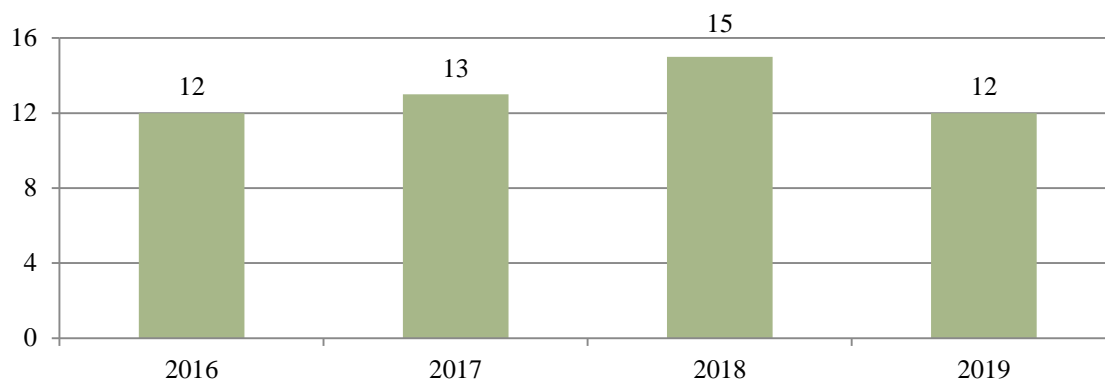
Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez gminę, należy organizacja i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem specjalistycznych usług opiekuńczych jest poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez: zapewnienie wysokiej jakości specjalistycznej pomocy osobom samotnym z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach gdy są jej pozbawione, oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić; pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego, świadczoną przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem.

W 2019 roku ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi skorzystało 12 mieszkańców Lublińca, natomiast w roku poprzednim 15. W perspektywie ostatnich 4 lat zauważalne jest zapotrzebowanie na tego rodzaju wsparcie na stałym poziomie.

¹⁷ www.psychiatriapolska.pl

Wykres 27. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2016-2019

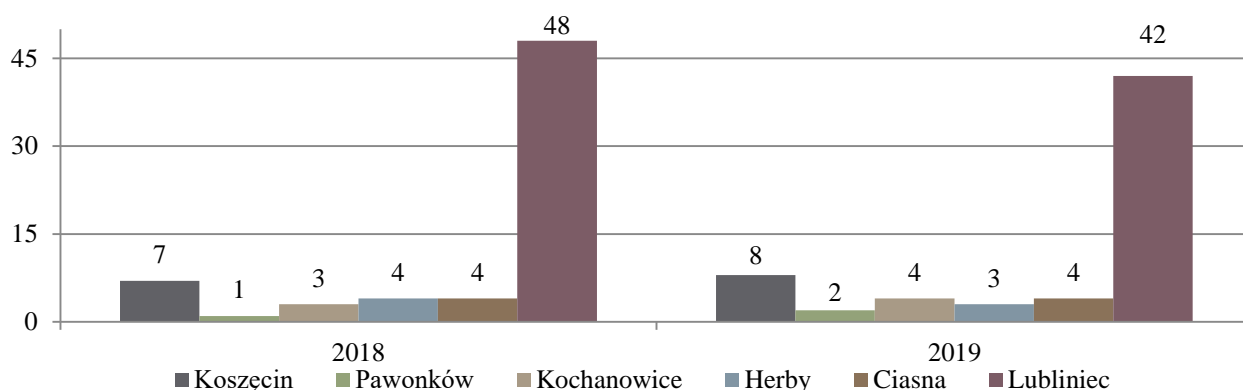

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Na terenie Lublińca funkcjonują specjalistyczne ośrodki całodobowej opieki skierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi, które prowadzone są przez powiat lubliniecki. Osoby wymagające stałej opieki i wsparcia mogą zostać skierowane przez MOPS w Lublińcu do:

- DPS „Zameczek” dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, który dysponuje 73 miejscami;
- DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych z Filią dla kobiet w Koszęcinie, który umożliwia pobyt stały 278 osobom.

Działania na rzecz osób zależnych ze względu na ich stan psychiczny prowadzi na terenie miasta Lubliniec Środowiskowy Dom Samopomocy przy ulicy Piłsudskiego 8, który od 2011 roku jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną gminną. Dom świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne osobom przewlekle psychicznie chorym (typ A), niepełnosprawnym intelektualnie (typ B) oraz innym osobom z przewlekłymi zaburzeniami czynności psychicznych (typ C). Placówka przeznaczona jest dla 55 dorosłych uczestników zajęć, jednakże w 2019 roku w spotkaniach wspierająco-aktywizujących, treningach funkcjonowania w codziennym życiu oraz rozwijania umiejętności interpersonalnych udział wzięło łącznie 63 osoby, a w roku poprzednim 67 osób. Należy podkreślić, że do zajęć w Środowiskowym Domu Samopomocy nie przystępują jedynie mieszkańcy Miasta. Z poradnictwa psychologicznego, pracy socjalnej, terapii ruchowej oraz pomocy w kwestiach urzędowych i administracyjnych korzystali na przestrzeni lat także mieszkańcy sąsiednich gmin, tj. Koszęcin, Pawonków, Kochanowice, Herby i Ciasna. Poniższy wykres wskazuje na udział w zajęciach osób zamieszkujących poszczególne jednostki w latach 2018 i 2019.

Wykres 28. Uczestnicy zajęć ŚDS w Lublińcu w latach 2018-2019

Źródło: Raport o stanie miasta Lubliniec za rok 2019

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 roku, podobnie jak w latach poprzednich, był realizatorem projektu w ramach programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Od zależności ku samodzielności” pod nazwą „Myślimy o jutrze – działamy dziś”. Działanie miało na celu wesprzeć rodziny, w których wychowują się dzieci z zespołem Aspergera oraz poszerzenie dostępnej oferty ich wsparcia. Dzieciom umożliwiono udział w terapii metodą Tomatisa, terapii integracji sensorycznej, treningu umiejętności społecznych z elementami jogi integralnej oraz hipoterapii. Natomiast dla rodziców zorganizowane zostały warsztaty z psychologiem, dietetykiem oraz specjalistą z zakresu integracji sensorycznej, co miało pomóc im w lepszej organizacji przestrzeni, w której wychowuje się dziecko oraz codziennych zajęć, aby możliwie zoptymalizować warunki dla odpowiedniego rozwoju i integracji dziecka.

Mieszkańcy Lublińca mogą korzystać z szerokich usług z zakresu zdrowia psychicznego świadczonych przez Poradnię Zdrowia Psychicznego „Integra”, Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny w Lublińcu oraz Zakład opiekuńczo-leczniczy psychiatryczny.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- powszechność problemów psychicznych wśród mieszkańców Lublińca i związane z tym zapotrzebowanie na instytucjonalne i niematerialne formy wsparcia,
- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przewyżczone we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego;
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego;
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny jako podstawowej komórki społecznej;
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia;
- **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 3 – poprawa dostępu do specjalistycznej opieki i wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Upowszechnienie wiedzy na temat usług świadczonych przez Punkt Konsultacyjny.	Liczba osób, którym udzielono wsparcia w formie porady psychologicznej w Punkcie.

2	Dalszy rozwój działalności ŚDS.	Liczba osób korzystających z ŚDS.
3	Rozwój infrastruktury ŚDS - budowa nowego ośrodka wsparcia, liczba pracowni zajęciowych, stopień dostępności przestrzeni do potrzeb z niepełnosprawnościami ruchowymi.	Liczba działań podjętych na rzecz pełnego udostępnienia przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
4	Kierowanie osób niepełnosprawnych intelektualnie i chorych psychicznie do DPS dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba osób skierowanych do DPS dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
5	Kontynuowanie współpracy z Poradnią Zdrowia Psychicznego „Integra” w zakresie udzielania wsparcia osobom z chorobami nerwowymi i zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z Poradnią.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	ŚDS, Placówki ochrony zdrowia, NGO, placówki oświatowe, PK, PCPR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁸. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba

¹⁸ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich, gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działania podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr 149/XIV/2019 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 21 października 2019 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok*. Priorytetowym celem Programu jest ograniczenie szkód społecznych i zdrowotnych wynikających ze spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez mieszkańców Miasta, w szczególności przez osoby niepełnoletnie.

Osiągnięcie głównego celu Programu planuje się poprzez:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i problemy narkomanii, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

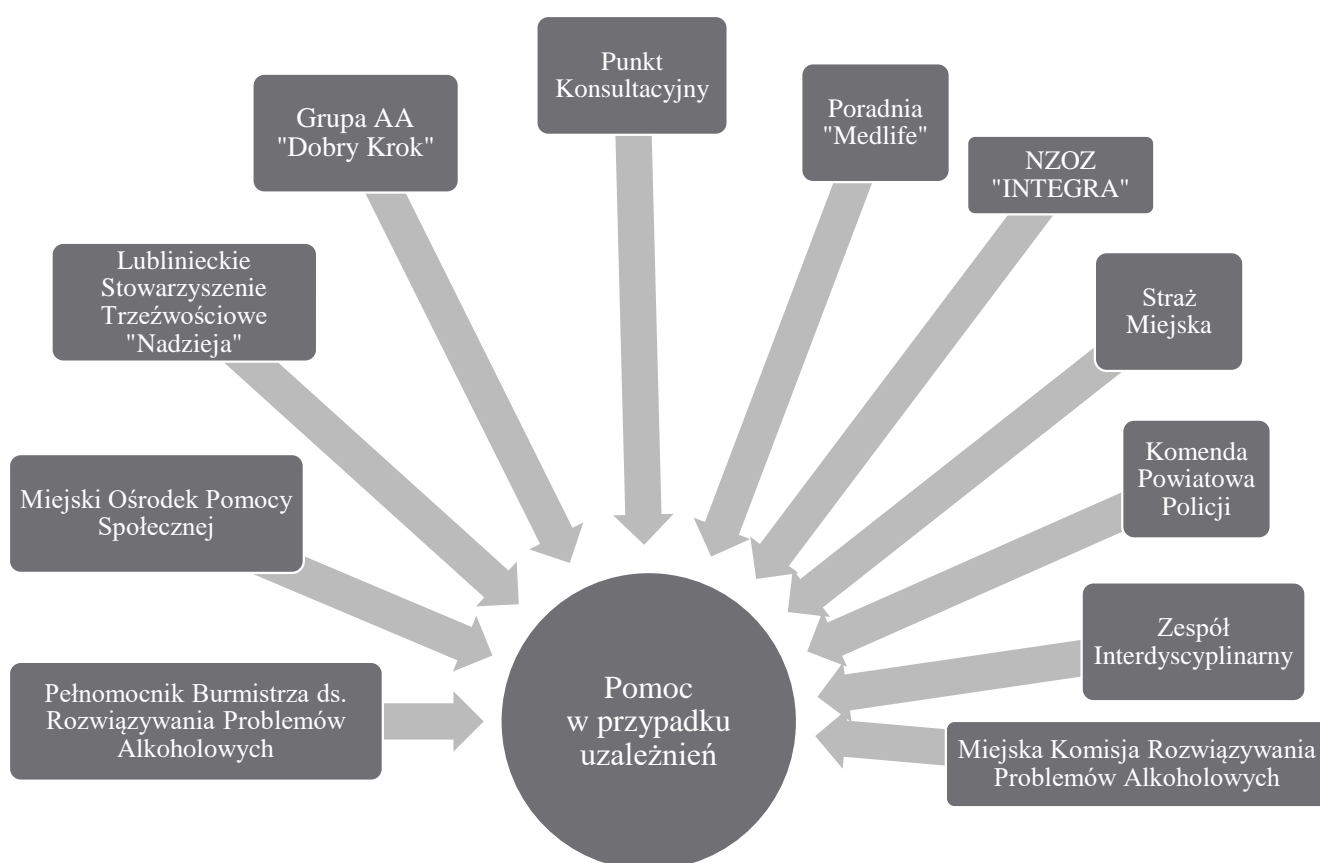
Cele Programu zostaną zrealizowane poprzez:

- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie
- upowszechnianie materiałów informacyjnych o chorobie alkoholowej;

- prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób i rodzin borykających się z problemami uzależnień;
- wspieranie i finansowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych w domach pomocy społecznej;
- współpracę z placówkami służby zdrowia w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin;
- szkolenie przedstawicieli grup zawodowych stykających się z występowaniem przemocy w rodzinie;
- współpracę z odpowiednimi służbami i instytucjami prowadzącymi interwencje wobec przemocy w rodzinie oraz współorganizacja szkoleń w tym zakresie, w szczególności z Zespołem Interdyscyplinarnym w celu ochrony rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i przemocy;
- zgłaszanie wniosków do sądu rodzinnego o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego przez osoby uzależnione od alkoholu, które powodują rozkład życia rodzinnego oraz demoralizację nieletnich;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii wśród dzieci i młodzieży szkolnej;
- prowadzenie działań edukacyjnych promujących abstynencję w czasie ciąży;
- prowadzenie działań profilaktycznych i pomocowych w ramach projektów ulicznych „streetworkingowych” na terenie miasta;
- prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych i rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży wspierających trzeźwe obyczaje;
- współorganizowanie, finansowanie oraz nadzór nad realizacją rekomendowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych programów profilaktycznych w placówkach oświatowych;
- szkolenia dla pedagogów i wychowawców w dziedzinie profilaktyki uzależnień;
- współdziałanie z innymi instytucjami w zakresie działań promujących zdrowy styl życia, trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania wolnego czasu przez młodzież;
- stały monitoring zjawisk społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu;
- działania edukacyjne skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych;

- kontrolowanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- wspieranie działalności stowarzyszeń abstynenckich¹⁹.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie miasta Lubliniec mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

¹⁹ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok (uchwała Nr 149/XIV/2019 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 21 października 2019 roku).

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W 2018 roku w Lublińcu została przeprowadzona diagnoza problemów w zakresie sięgania po napoje alkoholowe oraz doświadczenie przemocy wśród 362 uczniów szkół podstawowych znajdujących się na terenie Miasta. Badanie problemów społecznych dorosłej części społeczeństwa było zrealizowane w 2017 i 2015 roku, natomiast wśród 50 sprzedawców napojów alkoholowych w 2018 i odbyło się w postaci zakupu kontrolowanego „Tajemniczy Klient”. Każde badanie miało na celu identyfikację obszarów problemowych oraz ich skali w kontekście uzależnień od alkoholu, papierosów, substancji. Wśród najważniejszych wniosków w zakresie sięgania po używki należy wymienić:

Dorośli mieszkańcy Lublińca:

- spożywanie alkoholu zadeklarowało 58% badanych osób, z czego 24% pije go w sposób okazjonalny, 18% kilka razy w miesiącu, 14% kilka razy w tygodniu, a 1% codziennie, co wskazało na zmniejszenie się skali problemu alkoholowego w porównaniu do poprzedniego badania;
- odsetek mieszkańców deklarujących abstynencję zwiększył się z 15% do 42%;
- najpopularniejszymi rodzajami alkoholu wśród mieszkańców Miasta jest wino i piwo;
- jako główny powód sięgania po alkohol respondenci wskazali na picie go dla towarzystwa oraz z chęci lepszej i swobodniejszej zabawy pod jego wpływem;
- na przestrzeni ostatnich lat zmniejszył się udział mieszkańców spożywających alkohol bez konkretnego powodu (o 16 pp. mniej) oraz tym, którzy piją go pod negatywnym wpływem znajomych – co w 2015 roku zostało zadeklarowane przez 20% ankietowanych, a w 2017 roku przez 3%;
- ogólna ocena spożycia alkoholu na terenie miasta wskazała, że jest ono stałe (27%), a co piąty mieszkaniec (21%) jest zdania, że wzrasta (o 2 pp. więcej niż w 2015 roku);
- problem nietrzeźwych kierowców na terenie Lublińca w perspektywie ostatnich badań wskazuje na zmniejszenie się tego zjawiska. W 2015 roku tylko co trzeci badany stwierdził, że nigdy nie był świadkiem prowadzenia pojazdu przez osobę w stanie nietrzeźwości (30%), a w 2017 roku była to niemal połowa respondentów (47%);
- pozytywny jest fakt, że znaczny odsetek ankietowanych stwierdził, że narkotyki są w Mieście trudno dostępne (31%) lub całkowicie niedostępne (19%). Jako łatwo dostępne ocenia je 8% ankietowanych mieszkańców, co jest znacznym spadkiem w porównaniu do 2015 roku, kiedy na dostępność narkotyków wskazało 27%;

- dopalacze, podobnie do narkotyków, nie są w opinii mieszkańców substancjami łatwo dostępnymi – tylko 5% respondentów jest takiego zdania, natomiast co czwarty uznaje je za całkowicie niedostępne (25%) lub trudno dostępne (27%).

Dzieci i młodzież:

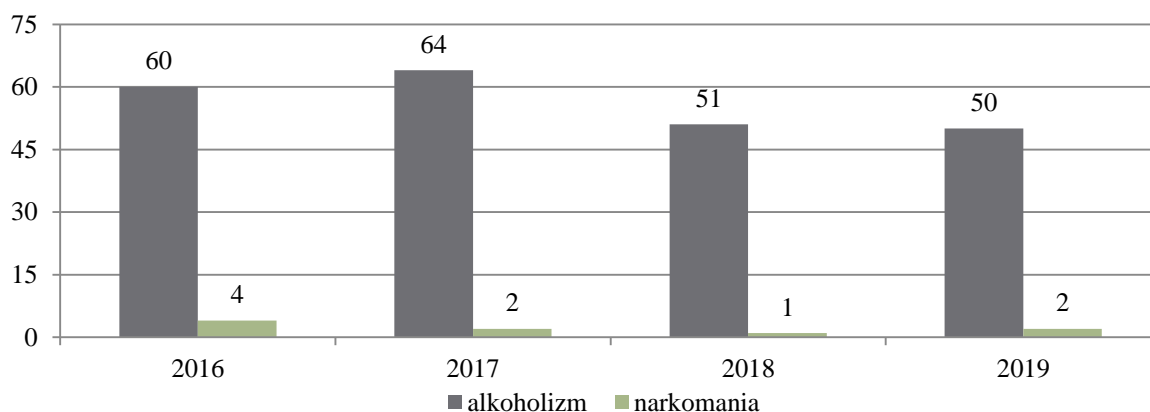
- uczniowie klas V i VI wskazali, że w okresie 12 miesięcy poprzedzających badania diagnozujące byli świadkami, gdy ktoś z ich rówieśników palił papierosa (26%), palnął marihuanę (8%), zażywał dopalacze (8%) oraz pił alkohol (26%);
- alarmująca jest częstotliwość występowania tych zachowań, bowiem najmłodszy respondenci podali, że problem nikotynowy zauważają codziennie (8%) lub kilka razy w tygodniu (5%), w przypadku narkotyków i dopalaczy aż 3% ankietowanych stwierdziło, że obserwuje sięganie po nie przez rówieśników codziennie, natomiast spożywanie alkoholu ma miejsce codziennie (4%), kilka razy w tygodniu (2%) lub rzadziej;
- wyniki badania wśród uczniów starszych klas, tj. VII i VIII wskazują, że palenie papierosów jest powszechnym problemem – tylko 35% ankietowanych nie było świadkiem palenia papierosów przez swoich rówieśników. Bycie świadkiem sięgania po alkohol przyznało 55% uczniów, po dopalacze – 12%, a po narkotyki – 18%;
- problem alkoholowy dotyka bezpośrednio 6% uczniów z klas V i VI, którzy zadeklarowali codzienne picie napojów wysokoprocentowych – 1%, kolejny 1% - kilka razy w tygodniu, natomiast okazjonalne sięganie po alkohol, tj. mniej niż 1 raz w miesiącu – 5%;
- 30% uczniów klas VII-VIII wskazało na spożywanie alkoholu, z czego 5% sięga po niego codziennie, a 2% - kilka razy w tygodniu;
- do palenia papierosów przyznało się 5% najmłodszych uczniów, spośród których 2% robi to codziennie;
- niemal co czwarty uczeń starszych klas szkoły podstawowej sięga po papierosy (23%), wśród których 10% pali codziennie lub kilka razy w tygodniu, a kolejne 9% rzadziej niż raz w miesiącu;
- substancje psychoaktywne zażywa 2% dzieci z młodszej grupy oraz 7% ze starszej, spośród których połowa osób będących po inicjacji narkotykowej robi to codziennie.

Sprzedawcy napojów alkoholowych:

- większość osób pracujących w punktach podania alkoholu w Lublińcu weryfikuje wiek młodo wyglądających osób chcących zakupić alkohol poprzez prośbę o okazanie dokumentu potwierdzającego wiek (72%);
- niepokojący jest fakt, że podczas 1 wizyty Tajemniczego Klienta odsetek osób, którzy zdecydowali się podać alkohol był niższy niż podczas drugiej prowokacji odbywającej się po szkoleniu (z 22% do 35%);
- zauważona została pozytywna zmiana reakcji i postaw pozostałych klientów sklepu na próbę zakupu alkoholu przez osobę wyglądającą na nieletnią;
- sprzedawcy najczęściej decydują się na podanie wódki oraz piwa młodym osobom;
- w sklepach zauważony został brak informacji o szkodliwości alkoholu.

W 2019 roku z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu objęto wsparciem 50 rodzin. Alkoholizm znalazł się na 6 miejscu wśród głównych powodów udzielenia pomocy w omawianym roku, natomiast w roku poprzednim na 8, co wskazuje na znaczną skalę problemu. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2016-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu wykazywała tendencję malejącą. W omawianym roku nastąpił spadek liczby rodzin w stosunku do roku 2016 o 17%. Na przestrzeni ostatnich lat problem narkomanii w Lublińcu był obecny, jednak stopniowo zmniejszał się do 2018 roku. W roku 2019 z pomocy i wsparcia MOPS skorzystały 2 osoby z problemem narkotykowym, co wskazuje na wzrost w stosunku do roku poprzedniego, a zarazem spadek o połowę względem roku 2016. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

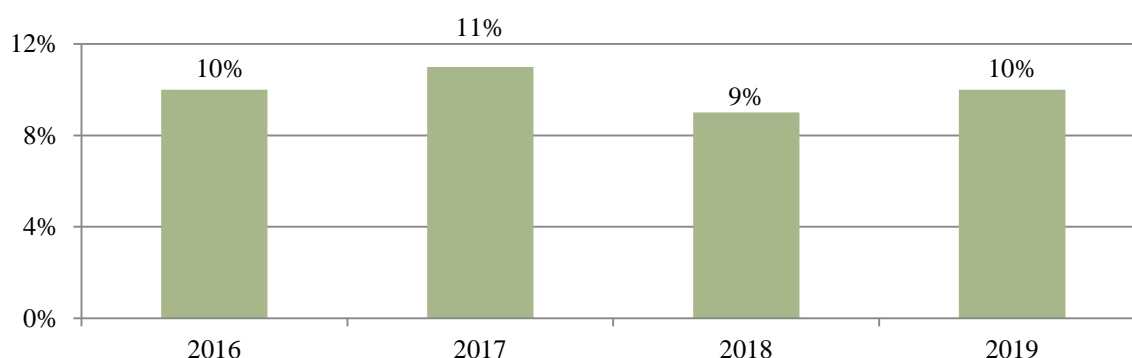
Wykres 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z powodu uzależnienia od alkoholu pomoc i wsparcie otrzymało 10% rodzin, spośród wszystkich rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest stały odsetek rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia. Najniższy udział miał miejsce w 2018 roku, kiedy wyniósł 9%.

Wykres 30. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublińcu w ramach przysługujących jej uprawnień.

W 2019 roku MKRPA w Lublińcu liczyła 6 członków i podjęła czynności zmierzające do orzeczenia nakazu leczenia odwykowego w stosunku do 7 z 16 osób uzależnionych od alkoholu. Podobna sytuacja miała miejsce w latach poprzednich, kiedy wystąpiono z 6 wnioskami wobec 28 osób w 2017 roku i 22 w 2018 roku. Komisja podjęła także czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu leczenia terapeutycznego w specjalistycznej placówce wobec 45 osób, co również wskazuje na intensyfikację tej formy przeciwdziałania alkoholizmowi. Z pozyskanych danych można zauważyć, że w ostatnich latach alkoholizm powodował zwiększenie się skali przemocy w rodzinie. Członkowie MKRPA w przedmiotowym roku kontaktowali się zarówno z 6 osobami doznającymi przemocy w rodzinie jak i 6 stosującymi ją, a ponadto przeprowadzili 4 rozmowy interwencyjne ze sprawcami. Dane dotyczące działań MKRPA w Lublińcu na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublińcu w latach 2016-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba członków MKRPA	5	6	6
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	28	22	16
Liczba rodzin, którym udzielono pomocy w ramach grup roboczych	0	5	0
Liczba osób, wobec których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu leczenia od uzależnienia w placówce	32	44	45
Ilość osób wobec których Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	6	6	7
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie Komisji	3	2	6
Liczba przeprowadzonych rozmów interwencyjnych z osobami nadużywającymi alkoholu w związku ze stosowaniem przemocy	3	4	4
Liczba osób doznających przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie Komisji	5	2	6

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W omawianych latach MKRPA nie podjęła działań w celu uruchomienia procedury „Niebieskie Karty” wobec żadnej z rodzin z terenu Miasta.

Mieszkańcy Lublińca po pomoc i wsparcie w zakresie problemu uzależnienia mogą udać się do Punktu Konsultacyjnego dla osób i rodzin z uzależnieniami mieszczącego się przy MOPS. Celem działania punktu jest udzielanie wszelkich informacji osobom nadużywającym alkoholu i ich rodzinom o możliwości podjęcia leczenia odwykowego, możliwościach uzyskania wsparcia i pomocy psychologa, a także kierowania i informowania osób doznających przemocy do odpowiednich służb zajmujących się tego rodzaju sprawami oraz motywowanie osób spożywających alkohol w sposób ryzykowny do zmiany stylu życia. W Punkcie usługi świadczy 5 specjalistów, w tym specjalista psychoterapii, instruktor terapii uzależnień, psycholog, prawnik oraz certyfikowany specjalista w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Mieszkańcy mogą skorzystać z indywidualnego wsparcia specjalistów Punktu, który był otwarty przez 15 godzin każdego miesiąca w 2019 roku.

Celem działania Punktu jest udzielanie pomocy przede wszystkim osobom uzależnionym, współuzależnionym oraz będącymi ofiarami negatywnych następstw

zażywania substancji psychoaktywnych. W 2019 roku specjaliści objęli pomocą i wsparciem 101 osób z problemem alkoholowym. Udzielono im łącznie 101 porad, natomiast 116 dorosłym członkom rodzin osób z problemem uzależniania udzielono 116 porad. Specjaliści spotykali się również z 53 osobami stosującymi i 57 dotkniętymi przemocą domową.

Mieszkańcy zmagający się z uzależnieniem swoim lub swoich bliskich mają możliwość uczestniczenia w spotkaniach grup samopomocowych, tj. grupie AA dla osób uzależnionych, grupie Al-Anon dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym oraz grupie DDA skierowanej do dorosłych dzieci alkoholików. Ponadto, na terenie Lublińca funkcjonuje stowarzyszenie abstynenckie, którego działalność finansowana jest ze środków Miasta.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość sprzedanego alkoholu na terenie miasta Lubliniec wyniosła łącznie 35 064 188,63 zł, z czego napoje powyżej 18% stanowiły największą część tej wartości – 16 527 904,37 zł. W latach 2017-2019 zauważalny jest stopniowy wzrost wartości sprzedanego alkoholu. W tym okresie jego wartość wzrosła o 12%.

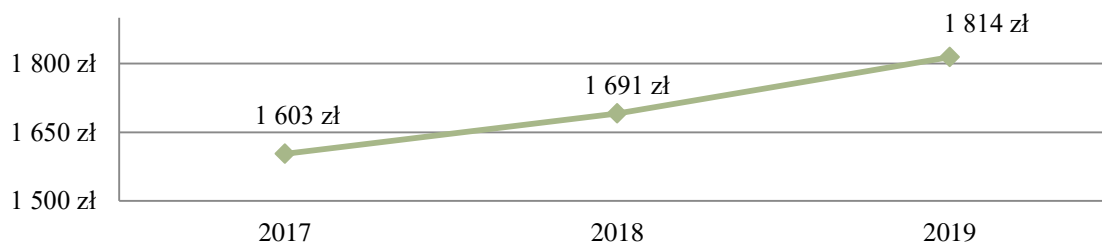
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie Lublińca alkoholu w latach 2017-2019

2017	31 359 566,87 zł
2018	32 804 802,34 zł
2019	35 064 188,63 zł

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Od 2017 roku wartość sprzedanego alkoholu na 1 dorosłego mieszkańca Miasta znacznie zwiększyła się. W 2017 roku Lubliniec zamieszkiwało 19 560 osób powyżej 18 roku życia, a wartość alkoholu na 1 osobę wyniosła 1 603 zł. W 2019 roku liczba dorosłych mieszkańców zmniejszyła się do 19 335, natomiast nastąpił wzrost wartości sprzedanego alkoholu - o 211 zł. Poniżej zaprezentowane zostały dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019.

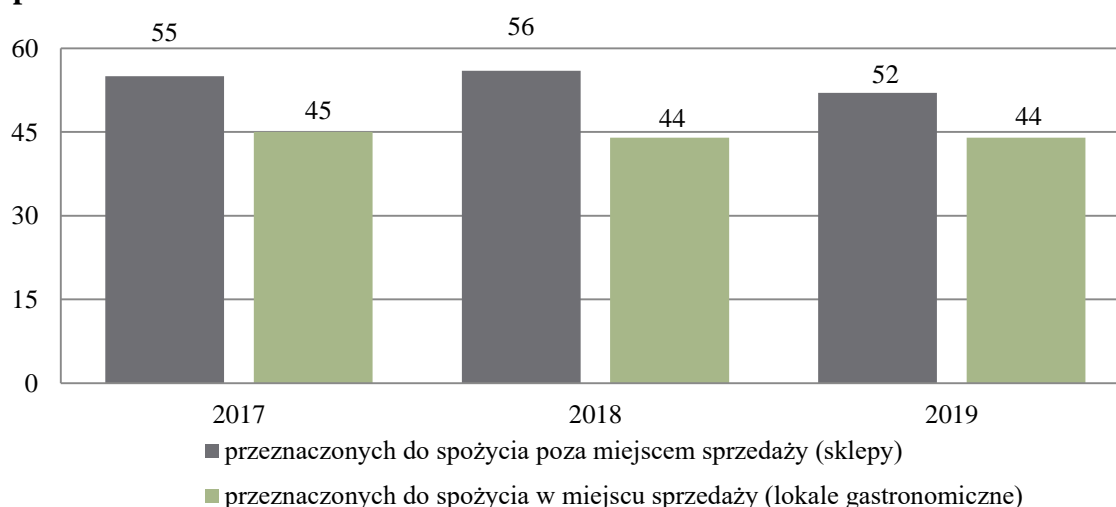
Rysunek 5. Wartość sprzedanego alkoholu na 1 dorosłego mieszkańca Lublińca w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku (stan na 31.12.19) na terenie Lublińca znajdowało się łącznie 96 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 52 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 44 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2017-2019 można zaobserwować wahanie się liczby sklepów, w których mieszkańcy Miasta mogą zaopatrzyć się w napoje alkoholowe, a także nieznaczny spadek liczby lokali gastronomicznych posiadających koncesję na alkohol.

Wykres 31. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w mieście Lubliniec na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W celu przeciwdziałania uzależnieniom MOPS w Lublińcu w 2019 roku wspierał finansowo szereg działań profilaktyczno-edukacyjnych. W przedmiotowym roku prowadzono 4 rekomendowane programy profilaktyczne, w tym 3 z zakresu profilaktyki uniwersalnej - „Archipelag Skarbów”, „Epsilon”, „Debata” oraz 1 z obszaru profilaktyki selektywnej - „Szkołna Interwencja Profilaktyczna”. Rekomendowanymi programami profilaktyki

uniwersalnej objęto łącznie 450 dzieci, 48 nauczycieli oraz 30 rodziców, natomiast profilaktyką selektywną – 30 uczniów oraz 4 pedagogów ze szkół znajdujących się na obszarze Miasta. Dodatkowo, w Lublińcu zorganizowane zostały szkolenia i warsztaty dla 90 rodziców i 100 nauczycieli w obszarze profilaktyki problemowej.

Szczególnie istotnym zasobem Miasta w rozwiązywaniu problemów społecznych są organizacje pozarządowe, które realizują różnorodne zajęcia, warsztaty i projekty w ramach współpracy Miasta z NGO. Wśród nich można wymienić:

- „Kraina marzeń” i „Celem jest – życie wolne od nałogów mieć” – Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska,
- „Profilaktyczny Kokotek 2019” – Stowarzyszenie Młodzieżowe Niniwa,
- „Czas na debatę” – Stowarzyszenie Pomocy Uzależnionym i Ich Bliskim Falochron,
- Warsztaty wyjazdowo-szkoleniowe „Propagowanie zdrowego i trzeźwego stylu życia”, „Trzeźwość dla wszystkich – kontynuacja” oraz „VIII Lublinieckie Forum Trzeźwościowe” – Lublinieckie Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Nadzieja”,
- „Razem możemy więcej” – Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Lublińcu,
- „Trzeźwo przez życie ze Spartą” i „Kto się edukuje, ten sobie życia narkotykami nie marnuje” – LKS „SPARTA”,
- „Lubliniecki Rynek Filmowy” – Stowarzyszenie LUB LAS,
- „ARTE – profilaktyczne warsztaty” – PT Promocji Zdrowia i Zooterapii,
- Happening teatralny pt. „Ja” we współczesnym świecie oraz przedstawienie teatralne dla dzieci – Stowarzyszenie Promocji Kultury bonum Art,
- „Twój Lubliniec Twoje Emocje” – Stowarzyszenie Ścieżka Marzeń,
- „Nowy dzień, nowe życie – szacunek i zrozumienie” – Stowarzyszenie MONAR.

Zajęcia i działania z zakresu profilaktyki zachowań ryzykownych dla dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Miasta cieszyły się ogromną popularnością. W poszczególnych wydarzeniach uczestniczyło:

- w pogadankach i prelekcjach – 900 dzieci,
- w spektaklach profilaktycznych – 1000 uczniów,
- w festynach i wydarzeniach plenerowych – 800 dzieci,
- w imprezach sportowych – 400 uczniów,
- w konkursach artystycznych z zakresu plastyki, muzyki i literatury – 600 uczniów,
- w pozalekcyjnych zajęciach sportowych – 400 dzieci.

Szczególną popularnością cieszył się zainaugurowany w 2019 roku Lubliniecki Projekt Streetworkingowy – „Lubliniec Miasto Dobrych Emocji”, który obejmował wydarzenia terapeutyczne, spotkania służące integracji międzypokoleniowej oraz edukację społeczną w zakresie sięgania po alkohol, narkotyki itp., a także konsekwencje z tym związane.

W programie przewidzianym na okres 2 wakacyjnych miesięcy znalazły się spotkania muzyczne, filmowe i artystyczne, zajęcia dla dzieci, warsztaty dla najmłodszych mieszkańców Miasta, osób dorosłych i seniorów, zabawy sportowe, a przede wszystkim „Rynkowy Punkt Profilaktyczny”. Jego codzienne funkcjonowanie w miejscu publicznym umożliwiło zasięgnięcie specjalistycznej rady i pomocy mieszkańcom, którzy nie zdecydowaliby się na wizytę w stacjonarnej placówce wsparcia. Co więcej, podczas trwania projektu osoby bezrobotne lub chcące zmienić miejsce swojego zatrudnienia mogły skorzystać z profesjonalnego doradztwa zawodowego.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- prowadzenie pojazdów przez osoby nietrzeźwe,
- sięganie po alkohol, papierosy i substancje psychoaktywne przez część dzieci i młodzieży, w szczególności uczniów w wieku 14-16 lat,
- nieodpowiedzialne praktyki sprzedaży napojów alkoholowych wśród części pracowników punktów podania alkoholu,
- znaczny udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu oraz zagrożenie wzrostu problemu narkomanii w Mieście,
- wzrost wartości sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca Miasta.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich

sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,

- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 4 - efektywny system wspierania osób z uzależnieniem oraz ich rodzin poprzez specjalistyczne poradnictwo i umożliwienie im uczestnictwa w terapii.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.	Liczba wniosków skierowanych do sądu.
2	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.
3	Prowadzenie wywiadów środowiskowych i udzielanie na ich podstawie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna.

4	Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin, udzielanie pomocy prawnej socjalnej oraz psychologicznej osobom z problemem uzależnienia i ich rodzinom.	Liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.
5	Wspieranie działalności organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu profilaktyki uzależnień.	Liczba organizacji pozarządowych, którym zostało udzielone wsparcie finansowe/merytoryczne w celu prowadzenia działalności profilaktycznej na terenie Miasta.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, MKRPA, UM.	PK, NGO, ZI, placówki ochrony zdrowia, NGO.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 5 - profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych poprzez wzrost świadomości społeczeństwa na temat negatywnego wpływu używek na zdrowie fizyczne i psychiczne.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie i finansowanie w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, o tematyce uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych
3	Organizowanie wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym.
4	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
5	Organizowanie i finansowanie dla pracowników placówek oświatowych działań podnoszących kwalifikacje i wiedzę w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.	Liczba pracowników biorących udział w działaniach.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, MKRPA, UM.	NGO, MDK, MPBP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, NFZ.

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające je na szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w miasta Lubliniec zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny, którego tryb, sposób powoływania i odwoływania członków oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania określone zostały w uchwale Nr 57/V/2011 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 15 lutego 2011 roku.

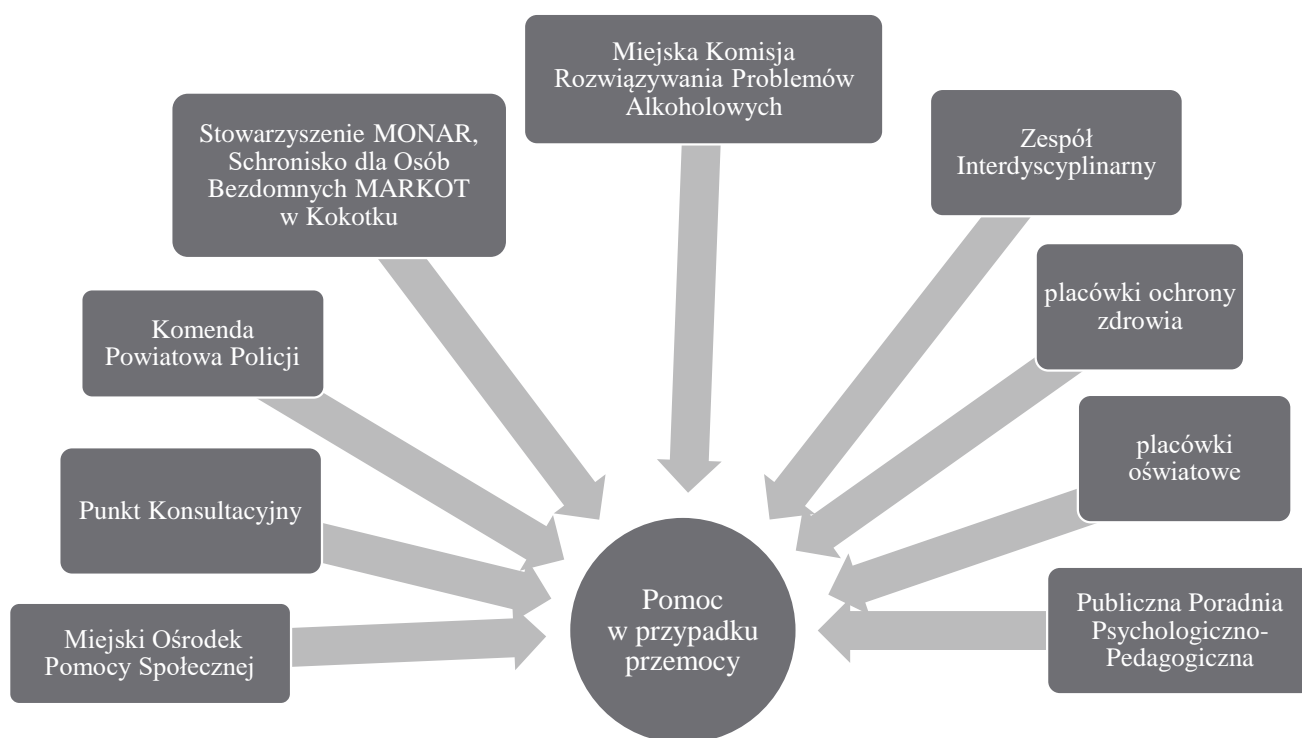
W skład ZI wchodzi przedstawiciele:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komendy Powiatowej Policji w Lublińcu,
- Szkół Podstawowych oraz Ponadpodstawowych w Lublińcu,
- Zespołu Opieki Zdrowotnej w Lublińcu,

- Terenowego Komitetu Ochrony Praw Dziecka w Lublińcu,
- Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Lublińcu,
- Publicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lublińcu,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lublińcu.

Celem działania Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów uprawnionych do interwencji i pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz specjalistów działających w tej dziedzinie, m.in. w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie Miasta mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020* przyjętym uchwałą Nr 159/XV/2015 z dnia 17 listopada 2015 roku. Program ma w szczególności na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Lubliniec i zapewnienie bezpieczeństwa ofiarom przemocy domowej. Do realizacji celu głównego przyczynić mają się cele szczegółowe, tj.:

1. zwiększenie bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej poprzez łatwiejszy dostęp do pomocy i skuteczna ochrona ofiar,
2. zwiększenie skuteczności działań wobec sprawców przemocy w rodzinie,
3. podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej mieszkańców miasta Lublinca dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie.

W celu realizacji wyżej wymienionych założeń przewidziane zostały liczne zadania umożliwiające ich skuteczne osiągnięcie m.in.:

- prowadzenie grup wsparcia dla edukacyjno-korekcyjnych i terapeutycznych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- szybka interwencja kryzysowa,
- udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- organizowanie wypoczynku dla dzieci wychowujących się w rodzinach problemowych,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego i terapii rodzinnej,
- zwiększenie kompetencji zawodowych instytucji i podmiotów zajmujących się pomocą sprawcom i osobom dotkniętym przemocą,
- motywowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- prowadzenie zajęć profilaktycznych,
- realizowanie projektów edukacyjno-informacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych dotyczących przeciwdziałania przemocy,
- organizowanie kampanii i wydarzeń uwrażliwiających na problem przemocy²⁰.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Diagnoza przemocy w rodzinie przeprowadzona wśród młodzieży szkolnej miała na celu wskazać, czy problem przemocy rówieśniczej jest wśród nich powszechny i dostrzegalny. Do najważniejszych wniosków w tym zakresie należy:

Uczniowie i młodzież:

- połowa uczniów klas V i VI wskazała, że bywa świadkiem przemocy fizycznej wśród swoich rówieśników. 23% respondentów podało, że takie zachowania mają miejsce

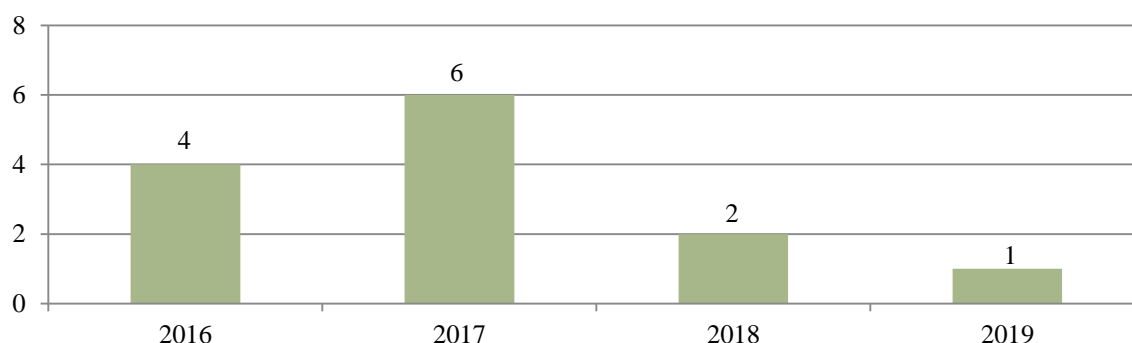
²⁰ *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020* (uchwała Nr 159/XV/2015 z dnia 17 listopada 2015 roku).

raz w miesiącu lub rzadziej, natomiast 10% stwierdziło, że dochodzi do tego kilka razy w tygodniu, a 3% - codziennie,

- analizując odpowiedzi ankietowanych można stwierdzić, że chłopcy (58%) częściej obserwują agresję fizyczną niż dziewczynki (51%),
- uczniowie starszych klas znacznie częściej deklarują obserwowanie zachowań przemocowych w swoim środowisku szkolnym – przyznało to 62% wszystkich dzieci, przy czym ponownie jest to powszechniejsze wśród chłopców (73%) niż dziewcząt (49%),
- zdaniem 14% respondentów do agresji fizycznej dochodzi codziennie, a w opinii 12% kilka razy w tygodniu,
- odpowiedzi uczestników badania wskazują, że zjawisko przemocy psychicznej jest wśród ich rówieśników bardziej rozpowszechnione – zauważa je 57% uczniów klas V i VI oraz 67% respondentów z klas VII i VIII,
- 18% najstarszej grupy młodzieży szkolnej podało, że do ataków słownych/wyzywania i przemocy emocjonalnej dochodzi codziennie, a 15% wskazało, że kilka razy w tygodniu,
- świadkami przemocy psychicznej są w szczególności chłopcy, co potwierdza 75% ich wskazań w badaniu.

Przemoc w rodzinie była w 2019 roku przyczyną udzielenia pomocy i wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej 1 rodzinie. W latach 2016-2017 liczba rodzin otrzymujących pomoc z tego powodu uległa zwiększeniu z 4 do 6 rodzin, natomiast w roku kolejnym wyniosła już tylko 2 rodziny. Wskazuje to na pozytywną tendencję i odpowiednio planowane i realizowane przez Ośrodek działania profilaktyczne, w tym pracę z rodziną.

Wykres 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Podejmowanie interwencji w środowisku, w której istnieje podejrzenie występowania przemocy odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

W 2019 roku procedurę „Niebieskie Karty” wszczęto w 37 rodzinach, w których przemocy doświadczały m.in. 33 kobiety oraz 2 dzieci. Na podstawie zebranych danych obserwowane jest na przestrzeni ostatnich 3 lat wahanie liczby rodzin, w których ze względu na nieprawidłowe zachowania i stosowanie przemocy uruchomiono procedurę, a także wahanie się liczby zakończonych procedur w tym czasie. W 2017 roku rozpoczęto 47 procedur, w 2018 roku - 32, natomiast w 2019 roku – 37, z czego większość, tj. 27 kart zostało założonych przez funkcjonariuszy policji, 6 przez pracowników MOPS, 1 przez placówkę zdrowia, a 3 przez placówki oświaty. W 2017 roku zakończono 41 procedur, w 2018 – 23, a w roku 2019 – 31. Ponadto, w przedmiotowym roku przeprowadzono 36 specjalistycznych konsultacji psychologicznych i 6 konsultacji prawnych. Do Sądu Rejonowego w Lublińcu zostały skierowane 3 wnioski o rozeznanie sytuacji w rodzinie, a do Prokuratury Rejonowej wpłynął wniosek o podejrzenie popełnienia przestępstwa znęcania się nad członkami rodziny.

Tabela 16. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba członków ZI	25	25	25
liczba posiedzeń grup roboczych	118	82	95
liczba wszczętych procedur	47	32	37
w tym: przez MOPS	8	3	6
w tym: przez szkoły	1	6	3
w tym: przez placówki zdrowia	0	0	1
w tym: przez policję	38	23	27
dzieci dotknięte przemocą	2	3	2
kobiety dotknięte przemocą	36	26	33
liczba zakończonych procedur	41	23	31

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu za 2017, 2018 i 2019 rok

W prowadzonym przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Lublińcu Punkcie Konsultacyjnym bezpłatną pomoc i wsparcie świadczy konsultant ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Z jego porad w 2019 roku skorzystały 53 osoby stosujące przemoc w rodzinie i 57 dotkniętych nią.

Dla rzetelnego realizowania swoich obowiązków konieczne jest stałe podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodzinami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania uzależnieniom, co zostało wskazane jako jeden z celów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020. W celu realizacji tego założenia w przedmiotowym roku podczas jednego ze spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego zostało przeprowadzone szkolenie „Profilaktyka zaburzeń nastroju wśród młodzieży – depresji, manii, zaburzeń afektywnych dwubiegunowych”. Dodatkowo, członkowie ZI uczestniczyli w spotkaniu z sędzią Anną Marią Wesołowską, które odbyło się w ramach kampanii „16 Dni Przeciw Przemocy Wobec Kobiet”. W przedmiotowym roku przez przewodniczącą ZI zostały przeprowadzone prelekcje dla młodzieży uczącej się w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym pt. „Rodzina oazą bezpieczeństwa bez przemocy i strachu”, w których uczestniczyło 40 wychowanków.

Miasto Lubliniec w 2019 roku oraz latach poprzednich upowszechniało materiały informacyjne w zakresie możliwości i form uzyskania wsparcia w charakterze medycznym,

prawnym, socjalnym, zawodowymi rodzinnym, co miało na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.

Ponadto, w Lublińcu prowadzone są liczne zajęcia i działania z zakresu profilaktyki zachowań przemocowych. W przedmiotowym roku przeprowadzono 23 zajęcia z tego obszaru dla dzieci i młodzieży szkolnej, w których uczestniczyło 504 uczniów, zrealizowano 2 projekty edukacyjno-informacyjne, których działaniem objęto 100 dzieci oraz zorganizowano 2 kampanie społeczne skierowane do wszystkich mieszkańców Miasta, które miały na celu uwrażliwienie lokalnej społeczności na występujący problem przemocy oraz dostarczyć wiedzy, w jaki sposób należy reagować na przejawy przemocy w rodzinie.

Dla mieszkańców Miasta oraz okolicznych gmin prowadzona jest grupa wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w której w 19 spotkaniach uczestniczyło w 2019 roku 5 mieszkanki Lublińca

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- występowanie problemu przemocy w rodzinie oraz przemocy rówieśniczej,
- powszechność przemocy psychicznej wśród uczniów na terenie Lublińca.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników

osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.

- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.
- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.
- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 6 – budowanie społecznej świadomości na temat przemocy w rodzinie i społecznej odpowiedzialności w zakresie reagowania na przejawy przemocy wśród mieszkańców.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych wolnych od przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych.
2	Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących przemocy w rodzinie.	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w działaniach edukacyjnych.
3	Organizacja szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych i placówek oświatowych w zakresie realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba pracowników instytucji publicznych i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach.
4	Realizacja projektów/warsztatów edukacyjno-informacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych dotyczących przeciwdziałania przemocy oraz podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.	Liczba uczestników projektów, liczba zrealizowanych projektów/warsztatów.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, MKRPA, UM, KPP, SM, PPPP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 7 – zwiększenie skuteczności działań wobec sprawców przemocy w rodzinie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych wobec sprawców przemocy w rodzinie.	Liczba programów korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych, liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych

2	Motywowanie osób stosujących przemoc do zaprzestania stosowania przemocy oraz informowanie o konsekwencjach prawnych tego zachowania.	Liczba działań podjętych w celu motywowania osób stosujących przemoc oraz informowania ich o konsekwencjach prawnych.
3	Pomoc specjalistyczna w ramach Punktu Konsultacyjnego.	Liczba udzielonych konsultacji.
4	Utworzenie i prowadzenie grupy korekcyjno-edukacyjnej dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba zorganizowanych grup, liczba uczestników.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, MKRPA, UM.	Środki własne, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 8 – zwiększenie bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej poprzez łatwiejszy dostęp do pomocy i skuteczna ochrona ofiar przemocy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie grup wsparcia, edukacyjno-korekcyjnych i terapeutycznych dla osób doświadczających przemocy domowej.	Liczba prowadzonych grup, spotkań i uczestników.
2	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.
3	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom dotkniętym przemocą domową.	Liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą domową korzystających ze wsparcia finansowego i rzeczowego.
4	Organizowanie wypoczynku dla dzieci wychowujących się w rodzinach wieloproblemowych.	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku.
5	Udzielanie wsparcia osobom dotkniętym przemocą domową – poradnictwo specjalistyczne.	Liczba udzielonych konsultacji.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, Zespół Interdyscyplinarny,.	KPP, PK, PPPP, PCPR, Sąd Rejonowy.	Środki własne, budżet państwa.

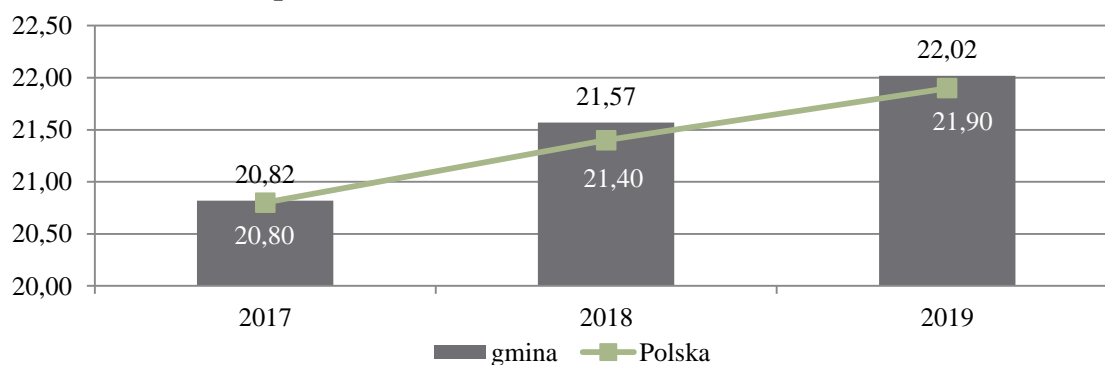
AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki m.in. osiągnięciom medycznym żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie - na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej - jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem miasta Lubliniec.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w gminach, powiatach oraz województwach i w całej Polsce. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów oraz aktywizacji w życiu społecznym i kulturalnym. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 22,02% wszystkich mieszkańców Lublina, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 roku o 1,2 pp. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w Mieście jest nieznacznie wyższy niż w całej Polsce – różnica w 2019 roku wyniosła zaledwie 0,12 pp. W świetle zauważalnej tendencji, prognoz demograficznych oraz tempa przemian struktury demograficznej konieczne jest podjęcie kompleksowych i systemowych działań w celu umożliwienia grupie seniorów z terenu Miasta godne życie i starzenie się.

Wykres 33. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Lublinie i Polsce na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wśród ogólnej grupy lublinieckich seniorów znaczną jej część stanowią tzn. sędziwi starcy, czyli osoby, które ukończyły 80 rok życia. W 2019 roku Miasto zamieszkiwało 931 takich osób, w tym 631 kobiet. Grupa seniorów po 80 roku życia stanowiła w okresie 2017-2019 roku niemal 4% ogólnej liczby ludności. Liczba osób w wieku powyżej 80 lat na przestrzeni ostatnich lat stale się zwiększa, co zostało zaprezentowane w tabeli poniżej. Warto zwrócić uwagę na znaczącą różnicę liczby kobiet i mężczyzn w tej grupie wiekowej – w omawianym okresie liczba kobiet była ponad dwukrotnie wyższa od liczby mężczyzn. Inną tendencją jaką można zaobserwować analizując dane w tym zakresie to wahania w zakresie liczby kobiet w wieku powyżej 80 lat, przy jednoczesnym stałym wzroście liczby mężczyzn.

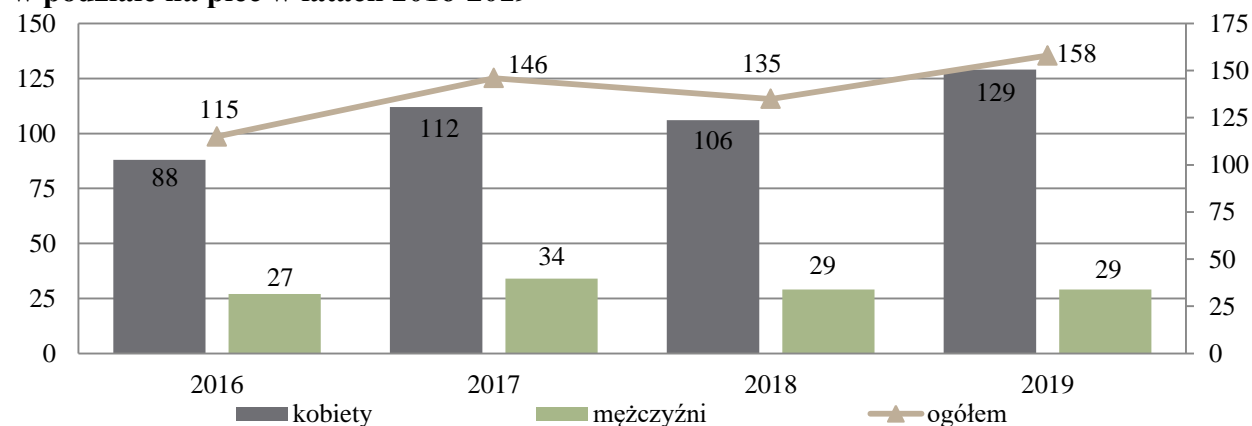
Tabela 17. Liczba sędziwych starców, tj. osób powyżej 80 roku życia w Lublińcu na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba kobiet	631	624	631
liczba mężczyzn	269	290	300
ogółem	900	914	931

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2019 roku -158. Dostrzegalna jest znaczna dysproporcja w zakresie płci beneficjentów- większość stanowiły kobiety, których było 129, czyli aż 82% wszystkich osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem. Mężczyźni stanowili natomiast grupę 29 osób korzystających z pomocy MOPS. Na przestrzeni ostatnich 4 lat ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych pomocą i wsparciem wahała się. W 2019 roku w stosunku do roku 2016 nastąpił wzrost o 37%.

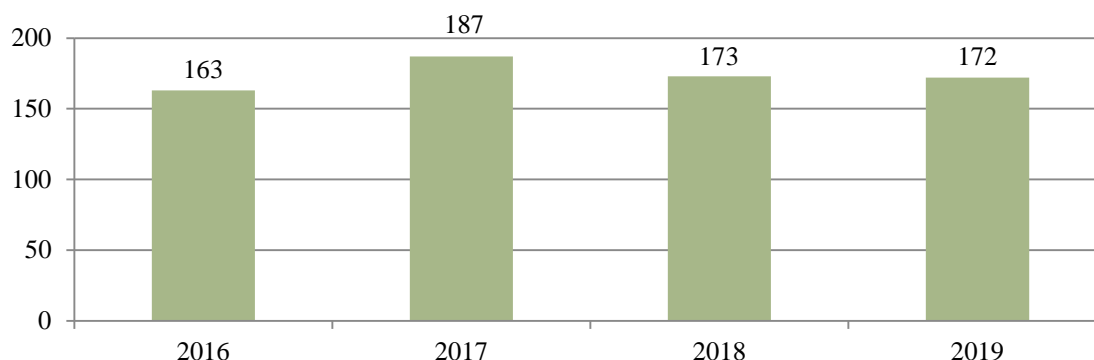
Wykres 34. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku udzielone zostały 172 świadczenia mieszkańcom Lublińca, którzy ukończyli 75 lat, na łączną kwotę 32 474,00 zł. W roku 2017 nastąpił wzrost liczby przyznanych zasiłków o 24 i wyniósł 187 świadczeń, natomiast w latach kolejnych obserwowany jest spadek liczby przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych, który w stosunku do 2017 wyniósł w 2019 roku 8%.

Wykres 35. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2016-2019 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w prywatnych domach opieki opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej.

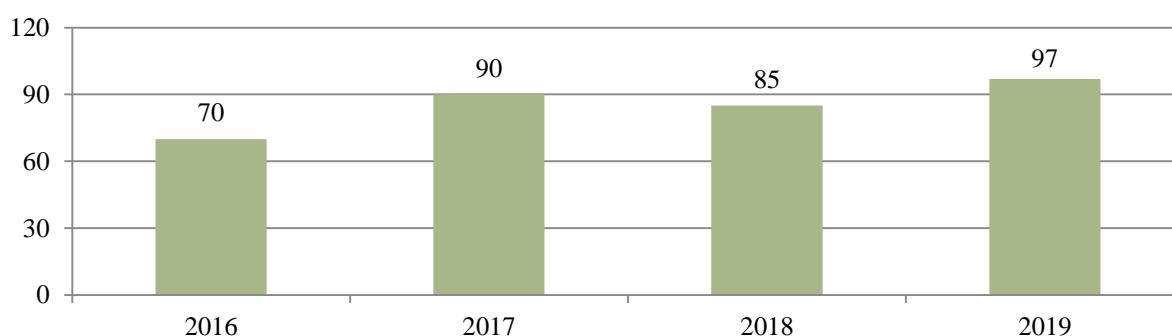
Na terenie Lublińca znajdują się trzy domy pomocy społecznej prowadzone przez powiat. Miasto w 2019 roku poniosło odpłatność za pobyt 32 mieszkańców w całodobowych placówkach opieki, tj. DPS w kwocie 745 962 zł, którym nie jest w stanie zapewnić specjalistycznych usług opiekuńczych. W perspektywie ostatnich 4 lat liczba osób umieszczonych w DPS wahała się między 28 a 32 mieszkańcami, natomiast w 2019 roku w DPS umieszczone zostały 3 osoby starsze oraz 3 przewlekle chore. W omawianym okresie można zauważyć stały wzrost kosztów, które ponosi Miasto w celu zapewnienia profesjonalnej i kompleksowej opieki osobom starszym.

Tabela 18. Odpłatność Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba osób	28	32	28	32
kwota świadczeń (zł)	493 653	536 532	643 520	745 962

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również usługi opiekuńcze na obszarze Miasta. W 2019 roku wsparciem w miejscu zamieszkania objęto 97 osób, w tym 83 seniorów, dla których przeznaczono łącznie ponad 13 tysięcy godzin pracy opiekunów, tj. Zespołu Usług Opiekuńczych. Zespół liczy 9 stałych opiekunek społecznych, do których codziennych obowiązków należy pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opieka higieniczna oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć coraz większą popularność tej formy wsparcia wśród osób niesamodzielnych.

Rysunek 6. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Istotny wpływ na codzienne funkcjonowanie lublinieckich seniorów ma Dom Dziennego Pobytu „Klub Seniora”. Placówka umożliwia osobom starszym aktywny udział w życiu społecznym i kulturalnym oraz integrację społeczną, która ma bezpośredni wpływ na samopoczucie i jakość życia seniorów. Klub dysponuje 40 miejscami, a w 2019 roku z zajęć w nim organizowanych skorzystało 45 osób. Szczególnym zainteresowaniem cieszył się wśród kobiet. W celu pełnego i wszechstronnego wsparcia osób biorących czynny udział w życiu Klubu spotkania organizowane są według ustrukturyzowanego planu zajęć opiekuńczo-terapeutycznych, który obejmuje m.in. treningi zdrowotne, umysłowe, animowania czasu wolnego, usprawniające małą motorykę, zajęcia plastyczne, muzyczne, biblioteczne, teatralne, a także spotkania z duchownymi oraz zajęcia rekreacyjne, w tym uczestnictwo w różnorodnych konkursach, przeglądach i wydarzeniach okolicznościowych.

„Klub Seniora” w związku z dużym zainteresowaniem seniorów i chęcią uczestnictwa w zajęciach boryka się z problemami lokalowymi. Niezbędna jest budowa nowej siedziby, która umożliwi udział w różnych formach aktywności większej grupie seniorów i pozwoli na przygotowanie ciekawej, bogatej oferty zajęć.

Szczególną uwagę należy zwrócić na międzyinstytucjonalne formy działania Klubu, tj. ścisłą współpracę z instytucjami publicznymi, jak MDK, szkoły i przedszkola, w ramach której możliwy jest rozwój intelektualny seniorów, wzrost ich świadomości na temat zagrożeń w wieku starczym, profilaktyka uzależnień. Przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej działalność prowadzi stowarzyszenie „Złote Lata”, które jest realizatorem wielu działań o zasięgu lokalnym. W „Klubie Seniora” prowadzone są liczne zajęcia, konkursy, warsztaty, a podopieczni uczestniczą także w zewnętrznych konferencjach i plebiscytach dotyczących starości oraz możliwości płynących z niej.

Uniwersytety Trzeciego Wieku, czyli uczelnie dla osób starszych powstały na gruncie idei *lifelong learning*, czyli uczenia się przez całe życie. Głównym celem powstawania UTW przy uczelniach wyższych i gminach jest ogólne kształcenie seniorów, a tematyka oferowanych zajęć jest różnorodna i zależy od specyfiki podmiotu prowadzącego oraz lokalnych potrzeb. W ramach wykładów, lektoratów językowych, warsztatów, a także wycieczek seniorom umożliwia się wieloaspektowy rozwój w szybko zmieniającym się otoczeniu. Ponadto uczestnicy zajęć zdobywają nowe, praktyczne umiejętności, które mają za zadanie ułatwić im codzienne funkcjonowanie w społeczności, a także są niezbędne do wykonywania pracy zawodowej.

Dla seniorów z Lublińca, w 2007 roku utworzony został Uniwersytet Trzeciego Wieku, który jest inicjatorem wielu przedsięwzięć i wydarzeń na terenie Miasta oraz organizatorem spotkań i wycieczek skierowanych do starszej części społeczeństwa. Dzięki jego aktywności uczestnicy mają możliwość zaangażowania się w życie społeczne, rozwój starych i nowych zainteresowań oraz zawarcie przyjaźni, co jest niezwykle istotne dla ich postrzegania siebie i swojej roli społecznej w okresie nieaktywności zawodowej.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Lublińców w swym działaniu wykorzystuje nowe sposoby pomocy i formy zagospodarowania wolnego czasu dla seniorów, takie jak: spotkania, zabawy i biesiady, akcje tematyczne – Dzień Kobiet, zabawa karnawałowa, spotkania Wielkanocne, Dzień Inwalidy, wyjazdy na wczasy, turnusy rehabilitacyjne itd. Członkowie PZERiI odwiedzają swoich seniorów w domach i uczestniczą w świętach państwowych.

Ważnym organem działającym na rzecz osób starszych w Lublińcu jest Lubliniecka Rada Seniorów powołana na mocy Uchwały Nr 61/V/2015 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 26 lutego 2015 roku. Rada Seniorów jest podmiotem konsultacyjnym i doradczym dla organów samorządowych w zakresie polityki senioralnej i reprezentuje środowisko instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych w Lublińcu. Ponadto Rada ma możliwość podejmowanie własnych inicjatyw, których celem jest integracja i aktywizacja środowiskowa seniorów, diagnozowanie i rozpoznawanie potrzeb i problemów tej grupy oraz rozwiązywanie ich i budowanie wizerunku seniora jako lokalnego autorytetu i osoby aktywnej społecznie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- rosnący udział osób starszych, w tym po 80 roku życia, w społeczności lokalnej i związana z tym konieczność dostosowania infrastruktury oraz usług opiekuńczych do ich potrzeb,
- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z „Aktywnością i integracją seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współudziale z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej.

- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 9 – kompleksowe wsparcie seniorów i umożliwienie im aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe) w MPBP.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach edukacyjnych.
2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych w Miejskim Domu Kultury.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Wspieranie podmiotów działających na rzecz seniorów, takich jak: Uniwersytet Trzeciego Wieku, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów.	Liczba wydarzeń zainicjowanych przez podmioty działające na rzecz seniorów.
4	Kontynuowanie i rozwijanie działalności „Klubu Seniora”.	Liczba seniorów uczestniczących w „Klubie Seniora”.
5	Utworzenie Lublinieckiego Centrum Aktywności Senioralnej będącego kontynuacją i rozszerzeniem oferty DDP „Klub Seniora”.	Liczba uczestników Lublinieckiego Centrum Aktywności Senioralnej.
6	Rozwijanie działalności Lublinieckiej Rady Seniorów.	Liczba spotkań LRS, liczba inicjatyw podjętych w ramach kompetencji Rady.
7	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.
8	Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z NGO na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z NGO na rzecz osób starszych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	NGO, placówki oświatowe, MPBP, MDK, placówki medyczne, prywatne firmy, media lokalne, kościoły i związki wyznaniowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 10 – zapewnienie godnych i bezpiecznych warunków życia osobom starszym poprzez wsparcie finansowe i opiekuńcze.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku starszym, w tym kierowanie do DPS.	Liczba osób w wieku starszym objętych pomocą materialną i niematerialną oraz kierowanych do DPS.
2	Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
3	Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/przeprowadzonych warsztatów.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	NGO, KPP, placówki ochrony zdrowia, placówki oświaty, lokalne media.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

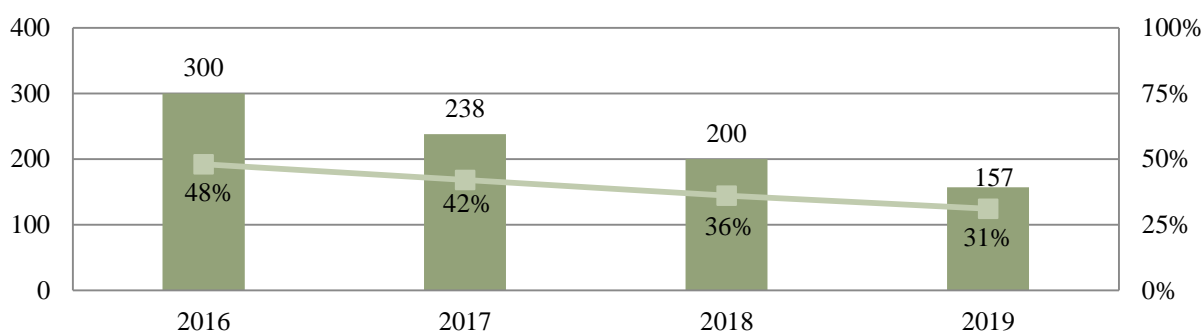
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 157. Na przestrzeni ostatnich 4 lat zauważalny jest znaczący spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu, który w 2019 roku wyniósł w stosunku do 2016 roku 48%. Niemniej, bezrobocie od lat pozostaje jednym z głównych powodów udzielenia pomocy i wsparcia pod względem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. Skalę problemu obrazuje również fakt, że w 2019 roku co trzecia rodzina objęta pomocą MOPS w Lublińcu wskazywała na trudności na rynku pracy, co oznacza spadek względem roku 2016 o 17 pp.

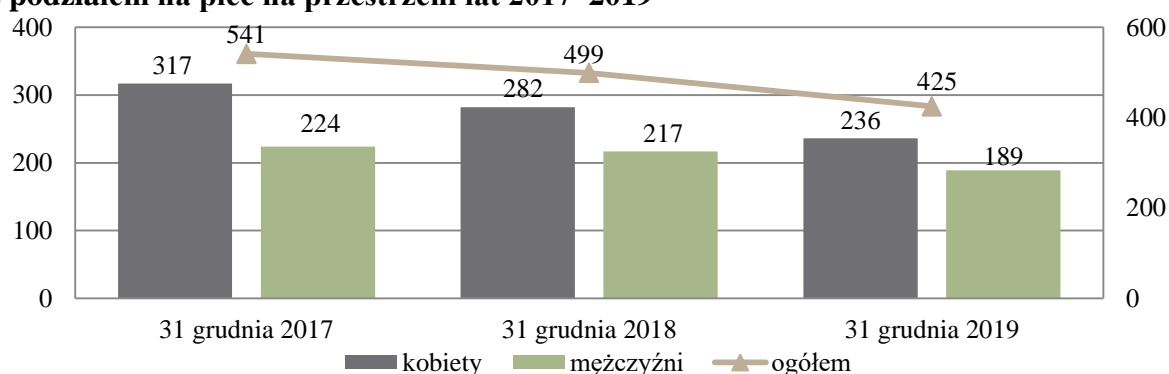
Wykres 36. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc z powodu bezrobocia w latach 2016-2019 oraz ich udział w ogóle rodzin objętych wsparciem MOPS (w procentach)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lublińcu zarejestrowanych było łącznie 425 mieszkańców Miasta. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 15%, natomiast w porównaniu do roku 2017 o 21%. Pod względem płci widoczna jest zmniejszająca się z każdym rokiem dysproporcja - bezrobocie wśród mężczyzn na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na niższym poziomie niż w przypadku kobiet. W 2019 roku bez pracy pozostawało 136 kobiet i 189 mężczyzn, co oznacza, że kobiety stanowiły w przedmiotowym roku 56% wszystkich osób pozostających bez pracy, natomiast w 2018 roku – 57%, a w 2017 roku – 59%.

Wykres 37. Mieszkańcy Lublińca zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku we wszystkich grupach wiekowych nastąpił spadek liczby osób zarejestrowanych w PUP, natomiast ich udział w ogóle zarejestrowanych zwiększył się w przypadku osób w wieku do 50 roku życia i powyżej. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Lublińca w latach 2017-2019 z podziałem na wiek

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	541	100	499	100	425	100
do 25 roku życia	51	9	64	13	41	10
do 30 roku życia	123	23	127	26	83	20
do 50 roku życia	211	39	172	34	166	39
powyżej 50 roku życia	156	29	136	27	135	32

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy to takie, które ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne trudności z wkroczeniem lub utrzymaniem się na rynku pracy. Natomiast osoby zarejestrowane w urzędzie pracy jako bezrobotne przez okres powyżej 12 miesięcy określa się jako długotrwale bezrobotne. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ świadczy albo o braku chęci podjęcia pracy albo o braku możliwości podjęcia zatrudnienia. Udział osób długotrwale bezrobotnych w Lublińcu w przeciągu ostatnich trzech lat uległ zmniejszeniu. Jednakże, na uwagę zasługuje fakt, że osoby długotrwale bezrobotne, pomimo spadku o 24%, nadal stanowią znaczny odsetek spośród wszystkich osób bezrobotnych – w 2019 roku ich odsetek w ogóle osób bezrobotnych wyniósł

aż 56%. W zakresie długotrwałego pozostawania bez pracy widoczna jest niewielka dysproporcja względem płci – kobiety stanowiły 56%, a mężczyźni 44%. Odwrotna tendencja zachodzi natomiast w kwestii bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych - ten problem w omawianym okresie dotyczył w szczególności mężczyzn. Analizując sytuację mieszkańców Lublina na lokalnym rynku pracy możemy zauważyć znaczny udział kobiet, które nie podjęły pracy zawodowej po urodzeniu dziecka w ogóle osób zarejestrowanych w PUP. Wskaźnik ten może świadczyć o potrzebie rozwinięcia instytucjonalnych form wsparcia dla rodziców, w szczególności dzieci do lat 3 w postaci żłobków i klubów dziecięcych, które umożliwiają podjęcie etatowej pracy przy jednoczesnym zagwarantowaniu profesjonalnej opieki nad najmłodszymi mieszkańcami Miasta.

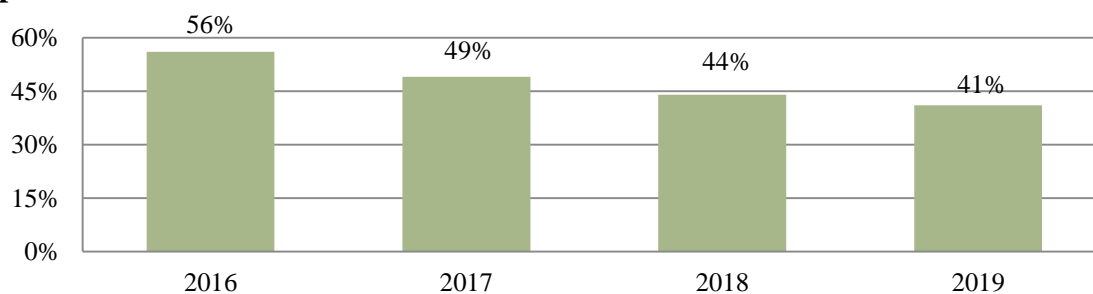
Tabela 20. Mieszkańcy miasta Lubliniec w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
ogółem	541	499	425
długotrwale bezrobotni	315	260	239
w tym: kobiety	173	149	133
niepełnosprawni	29	24	21
w tym: kobiety	11	6	10
bez kwalifikacji zawodowych	149	157	116
z prawem do zasiłku	68	67	52
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	105	94	80

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wśród beneficjentów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublinie zauważalny jest wysoki wskaźnik bezrobocia, który obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W latach 2016-2019 obserwowany był systematyczny spadek tego wskaźnika - z 56% w 2016 roku do 41% w 2019 roku, przy czym należy zwrócić uwagę, że ten problem dotyka znacznej części mieszkańców Miasta objętych wsparciem Ośrodka i należy podjąć odpowiednie działania, aby w przyszłości problemy na rynku pracy nie pogłębiły się. Poniższej przedstawione zostały wartości tego wskaźnika w poszczególnych latach.

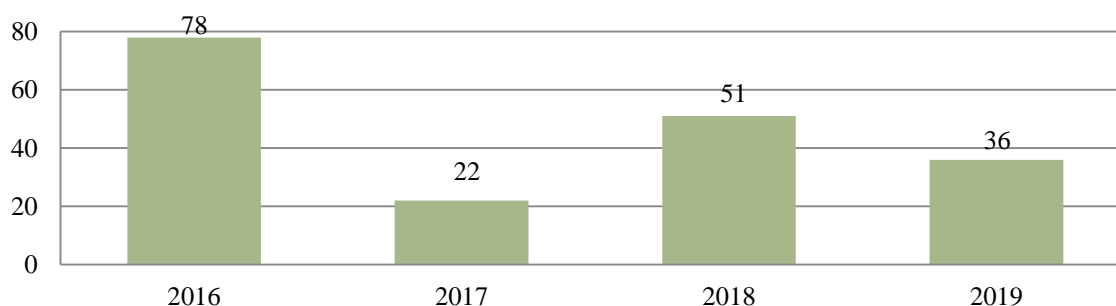
Wykres 38. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2016-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

Instrumentem do przewyższania trudnej sytuacji życiowej i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, jest kontrakt socjalny, czyli umowa zawarta przez pracownika socjalnego z rodziną lub osobą ubiegającą się o pomoc. Umowa ma mobilizować osobę korzystającą ze świadczeń z pomocy społecznej do podjęcia aktywności zawodowej np. zarejestrowania się w urzędzie pracy czy udziału w pracach społeczno-użytecznych. Z danych źródłowych wynika, że w 2016 roku pracę socjalną w oparciu o kontrakt socjalny prowadzono z 78 osobami, w 2017 roku 19 kontraktami socjalnymi objęto 22 osoby, w roku kolejnym zawarto 50 kontraktów z 51 osobami, natomiast w 2019 roku podpisano 35 kontraktów z 36 osobami, co pozwoliło na skuteczniejsze osiągnięcie samodzielnego i poprawnego funkcjonowania społecznego lublinieckich rodzin.

Wykres 39. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Miasta zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy,
- wysoki wskaźnik bezrobocia wśród osób korzystających z pomocy społecznej,

- wysoki udział kobiet, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia wśród ogółu osób pozostających bez pracy.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 11 - aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych oraz podnoszenie kwalifikacji i szans zatrudnienia mieszkańców na lokalnym rynku pracy.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba osób dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą w formie zasiłku dla bezrobotnych, liczba rodzin/osób korzystających ze wsparcia finansowego MOPS.
2	Podnoszenie statusu zawodowego poprzez dostosowanie kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb rynku pracy.	Liczba zorganizowanych szkoleń, warsztatów innych form podnoszących status zawodowy oraz liczba ich uczestników.
3	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
6	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych ofert pracy.	Liczba udostępnionych ofert pracy.
7	Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym.
9	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.
10	Realizacja projektów unijnych dla grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy.	Liczba zrealizowanych projektów unijnych, liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów.
11	Współpraca z lokalnymi przedsiębiorstwami w zakresie organizowania staży zawodowych, ze szczególnym uwzględnieniem młodych osób, wchodzących na rynek pracy, osób po 50 roku życia, niepełnosprawnych oraz wychowujących dzieci do 6 roku życia.	Liczba umów o zorganizowanie stażu, liczba miejsc stażu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	PUP, NGO, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

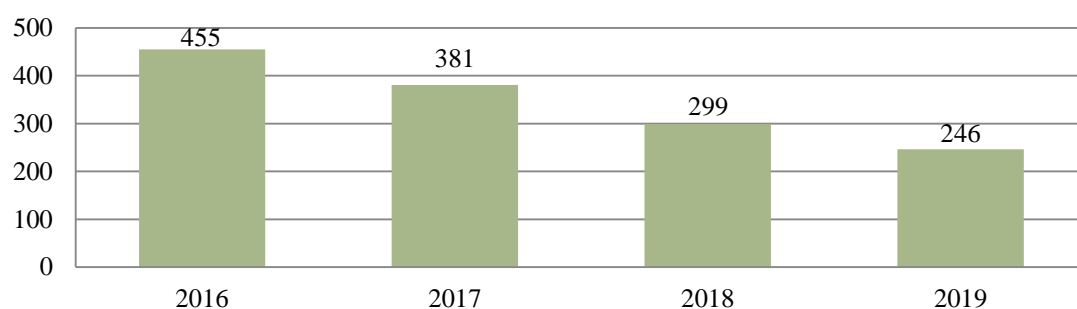
Pojęcia „ubóstwo” nie definiuje wprost ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Można jednak z niej wnioskować, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego osobę/rodzinę do otrzymania pomocy społecznej. Wobec tego osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza ustawowego kryterium dochodowego – 701,00 złotych na osobę oraz każda rodzina, której dochód nie przekracza kryterium dochodowego na osobę w rodzinie – 528,00 złotych, żyją w ubóstwie.

Należy jednak nadmienić, że do ubiegania się o pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej strony wnioskującej, musi wystąpić również co najmniej jeden z powodów wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).

W 2019 roku ubóstwo było jednym z najpowszechniejszych powodów udzielenia rodzinom pomocy i wsparcia z pomocy społecznej. W latach poprzednich było jednak główną przesłanką do objęcia wsparciem lublinieckich rodzin.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Lubliniec, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2016-2019 znacznemu spadkowi. W 2016 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 455 rodzin, w 2017 roku - 381. W 2018 roku nastąpił największy spadek w tym okresie, tj. o 82 rodziny, a w następnym o kolejne 53 rodziny. Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu z powodu ubóstwa zmniejszyła się w przedmiotowym roku w stosunku do roku 2016 aż o 46%. Mimo malejącej tendencji w tym zakresie, należy podkreślić, że problem ubóstwa od lat stanowi główną przesłankę do skorzystania przez rodziny ze wsparcia MOPS.

Wykres 40. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 120 osób, czyli tyle samo co w 2016 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 150 - co jest znaczącym spadkiem w stosunku do roku 2016 - o 48%. Zasiłki celowe pobierało natomiast 287 osób, co również jest mniejszą liczbą świadczeniobiorców niż w latach ubiegłych. We wszystkich omawianych formach wsparcia nastąpił spadek w okresie od 2016 do 2019 roku, a szczegóły dotyczące beneficjentów oraz łącznych kwot poszczególnych świadczeń zostały zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 21. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2016-2019

rodzaj zasiłku	2016		2017		2018		2019	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	120	619 957	123	627 138	122	658 188	120	708 345
zasiłek okresowy	287	689 161	226	565 349	189	456 220	150	385 253
zasiłek celowy	400	312 866	343	277 486	339	281 670	287	224 847

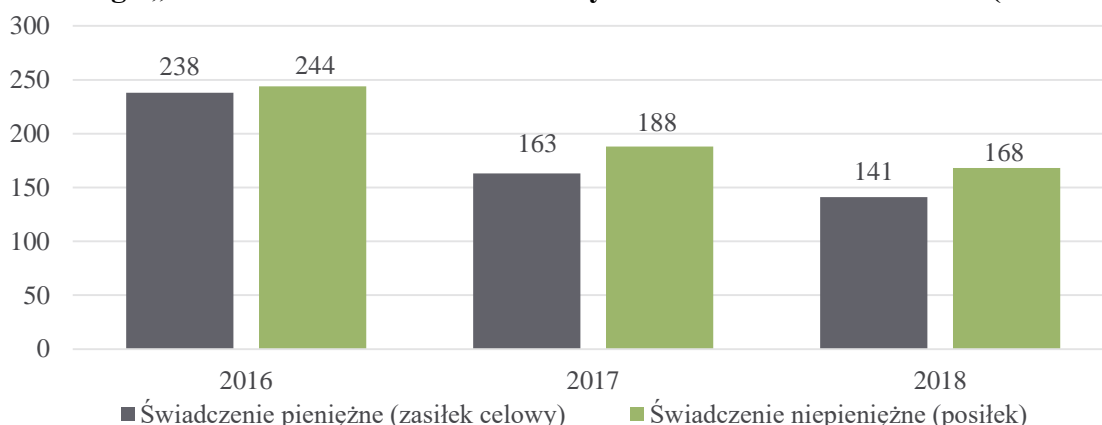
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Mieszkańcy Lublińca do 2018 roku korzystali również z programu finansowego w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Strategicznym celem Programu było ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych²¹.

Wśród osób otrzymujących świadczenie pieniężne w 2018 roku, 141 mieszkańców to osoby, którym przyznano je w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W formie świadczenia niepieniężnego pomoc otrzymało w przedmiotowym roku 168 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców obu form zasiłku stopniowo zmniejszała się. W stosunku do 2016 roku odnotowany został spadek świadczeń niepieniężnych o 31%, a pieniężnych o 41%. Należy podkreślić, że wszystkimi beneficjentami niepieniężnego świadczenia w formie posiłku były dzieci.

Wykres 41. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)

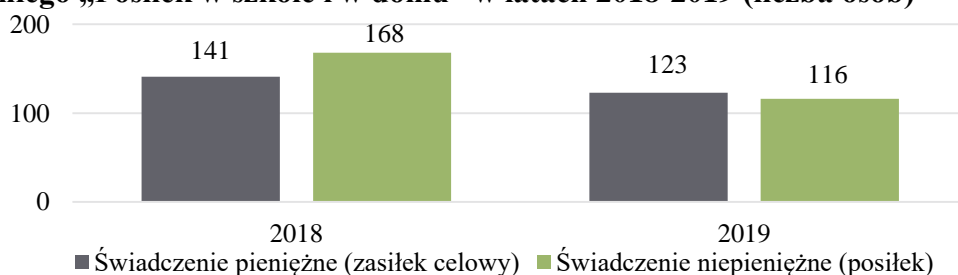

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017 i 2018 rok

15 października 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. W 2019 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 123 osobom, co jest wynikiem nieznacznie niższym niż w roku poprzednim. Świadczenie niepieniężne w formie posiłku otrzymało natomiast 116 osób i jest to znaczący spadek liczby beneficjentów. Podobnie jak w latach poprzednich, również w omawianym roku wsparciem w postaci posiłku objęto dzieci.

²¹ www.gov.pl/web/rodzina

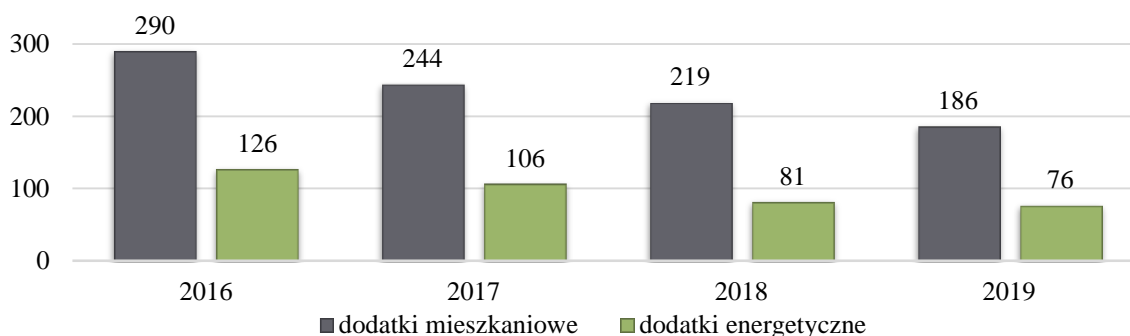
Wykres 42. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Posilek w szkole i w domu” w latach 2018-2019 (liczba osób)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2019 roku świadczenie pieniężne w formie dodatku mieszkaniowego otrzymało 186 gospodarstw domowych. Z pomocy w formie dodatków energetycznych w 2019 roku skorzystało 76 rodzin. Na przestrzeni lat 2016-2019 odnotowywano ogólny spadek liczby gospodarstw domowych objętych tymi formami pomocy.

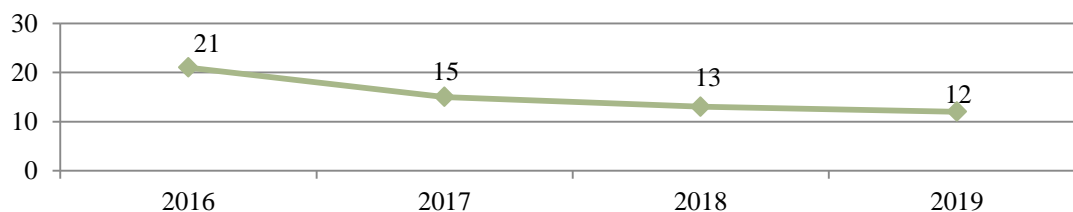
Wykres 43. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności - jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. Od 2016 liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności ulega stopniowemu zmniejszaniu się. W 2016 roku z tego powodu objęto 21 rodzin, natomiast w 2019 roku - 12, co oznacza spadek o 43%.

Wykres 44. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- utrzymujący się na przestrzeni lat wysoki poziom ubóstwa wśród mieszkańców,
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych,
- przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności oraz dziedziczenia ubóstwa,
- problem bezdomności wśród części mieszkańców Lublina.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;
- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 12 – zintegrowany system pomocy i wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości
2	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.
3	Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.	Liczba działań inicjujących współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.
4	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
5	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
6	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
7	Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych kolonii i ich uczestników.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	NGO, MDK, MPBP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 13 - zapewnienie schronienia osobom bezdomnym, wsparcia materialnego oraz przeciwdziałanie zjawisku i skutkom bezdomności.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Praca socjalna polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	Liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.
2	Realizowanie Indywidualnych Planów Wychodzenia z Bezdomności.	Liczba osób objęta IPWB.
3	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie problemu bezdomności - przekazywanie informacji na temat sytuacji osób bezdomnych oraz bezpośrednia pomoc.	Liczba działań podjętych we współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób bezdomnych.
4	Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Miasta.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Mieście oraz sytuacje osób bezdomnych.
5	Przekazywanie osobom bezdomnym informacji w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.	Liczba osób bezdomnych, którzy została przekazana informacja o dostępnych formach pomocy.
6	Wsparcie materialne osób bezdomnych.	Liczba osób bezdomnych, którym udzielone zostało wsparcie.
7	Kontynuowanie współpracy ze Stowarzyszeniem Monar prowadzącym Schronisko dla Osób Bezdomnych Markot w Kokotku.	Liczba osób skierowanych do placówek dla osób bezdomnych, liczba osób przebywających w Lublińcu, a niekorzystających z placówki.
8	Utworzenie na terenie Miasta punktu nieodpłatnej dystrybucji żywności i odzieży.	Liczba utworzonych punktów, liczba osób korzystających z tej formy wsparcia.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM, Stowarzyszenie Monar.	NGO, KPP, SM.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

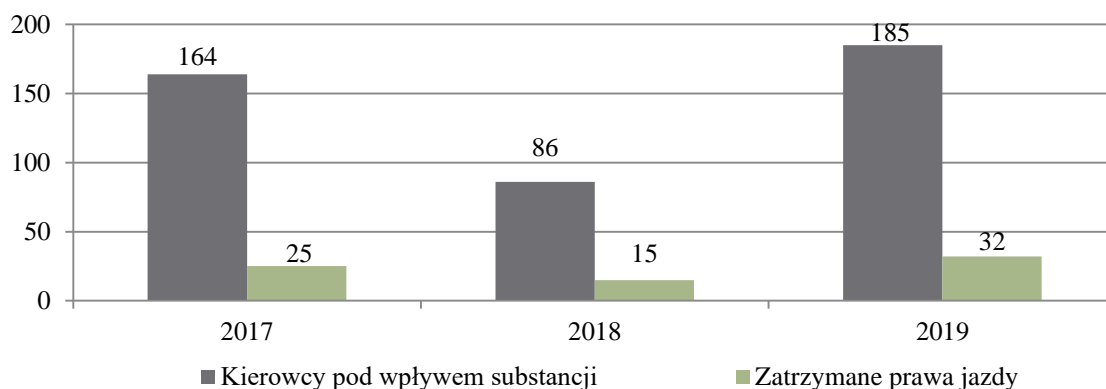
PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Z danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji w Lublińcu wynika, że w latach 2017-2019 doszło do szeregu różnych wykroczeń i przestępstw, w tym spowodowanych sięganiem po alkohol i używki.

Na przestrzeni ostatnich 3 lat lublinieccy policjanci odnotowali liczne przypadki kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu - zauważalne jest wahanie się liczby osób, u których wykryto obecność alkoholu lub innych używek w organizmie. W 2017 roku stwierdzono 164 takie przypadki, w 2018 roku – 86, natomiast w roku kolejnym aż 185. Podobnym wahaniom uległa liczba zatrzymanych przez policjantów praw jazdy. W 2019 roku funkcjonariusze podjęli takie działania wobec 17% nietrzeźwych kierowców.

Rysunek 7. Dane dotyczące kierowców w latach 2017-2019 w Lublińcu

Według danych KPP w Lublińcu w Mieście występuje zjawisko „młodocianych przestępców”. Do Sądu Rodzinnego w Lublińcu wpłynęło 102 wnioski w sprawie nieletnich, w tym 19 dotyczyło kradzieży w sklepie, a 11 wiązało się z naruszeniem nietykalności cielesnej. W 2019 roku zatrzymano także 3 dzieci pod wpływem narkotyków i 26 pod wpływem alkoholu.

W omawianym okresie zwiększyła się liczba osób zatrzymanych w pomieszczeniach policyjnych w celu wytrzeźwienia na terenie Miasta. W 2016 i 2017 roku było ich 64, natomiast w roku kolejnym – 88 osób. W 2019 roku funkcjonariusze KPP odnotowali łącznie 1 221 przestępstw na terenie powiatu lublinieckiego, w 7 szczególnie uciążliwych społecznie kategoriach przestępstw wszczęto 263 postępowania przygotowawcze. W tym zakresie liczna odnotowanych zdarzeń nieznacznie się wahała, jednakże w 2019 roku nieznacznie zmniejszyła się względem roku 2017. Na przestrzeni omawianego okresu największa liczba

przestępstw dotyczy kradzieży mienia, która miała miejsce 108 razy na terenie powiatu w 2019 roku oraz kradzieży z włamaniem (93 zdarzenia). Często odnotowywanymi występami jest też uszkodzenie mienia oraz uszkodzenie ciała.

Tabela 22. Przestępstwa odnotowane w powiecie lublinieckim w latach 2017-2019

kategoria	2017	2018	2019
ogółem	270	245	263
kradzież mienia	106	101	108
kradzież z włamaniem	71	63	93
przestępstwa rozbójnicze	2	2	5
bójka i pobicie	7	7	7
uszkodzenie mienia	55	47	44
uszkodzenie ciała	17	22	19
kradzież pojazdu	3	3	4

Źródło: Dane z KPP w Lublińcu

Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Lublińcu stale współpracują z władzami samorządowymi, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Miejską Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, dyrektorami oraz kadrą pedagogiczną placówek oświaty. Dzięki takiemu działaniu możliwe było zrealizowanie działań profilaktycznych, do których należą:

- „Streetworkingowy Lubliniec”,
- „Bezpieczny pieszy”,
- „Trzeźwe przewozy”,
- „Jabłuszko czy cytrynka”,
- „Bezpieczne wakacje”,
- „Bezpieczne ferie”,
- „Policja bliżej Nas”.

Stałe działania policjantów skierowane są również na zabezpieczanie imprez sportowych, rekreacyjnych, kulturalno-oświatowych oraz edukację i prewencję zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- problem nietrzeźwych kierowców oraz związane z tym niebezpieczeństwo na drogach,
- wysoki udział wykroczeń alkoholowych i konieczność umieszczania mieszkańców w pomieszczeniach policyjnych w celu wytrzeźwienia,
- dopuszczanie się wykroczeń i przestępstw małoletnich,
- wzrost liczby kradzieży i uszkodzeń ciała na przestrzeni ostatnich lat.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;
- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 14 - poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz w miejscu zamieszkania.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Działalność profilaktyczna KPP oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość przeprowadzonych działań, w tym edukacyjnych, dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Działalność edukacyjna w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym dla dzieci i młodzieży szkolnej.	Liczba zajęć edukacyjnych przeprowadzonych w szkołach.
3	Prowadzenie działalności profilaktycznej w zakresie sięgania po używki oraz stosowania przemocy.	Liczba działań o charakterze profilaktycznym wśród dzieci i dorosłych mieszkańców.
4	Uczestnictwo w projektach realizowanych przez MOPS i UM w zakresie przeciwdziałania przemocy i promocji abstynencji (np. Lubliniecki Projekt Streetworkingowy).	Liczba imprez/wydarzeń/spotkań, w których uczestniczą przedstawiciele służb porządkowych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UM, KPP.	SM, NGO, MDK, MPBP, MOPS placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

REWITALIZACJA SPOŁECZNA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Miasto Lubliniec realizuje *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lubliniec na lata 2015-2023. Aktualizacja.* zatwierdzony uchwałą Nr 175/XVI/2019 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 17 grudnia 2015 roku, stanowiący podstawę do podjęcia działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”

- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2019 r. poz. 202).

Obszar rewitalizacji to taki, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Głównym celem rewitalizacji Lublińca jest: *„Przeciwdziałanie rosnącym zagrożeniom społecznym oraz marginalizacja obszarów kryzysowych cechujących się szczególnym natężeniem zjawisk patologicznych oraz postępującą degradacją tkanki miejskiej”*. Do celów operacyjnych, ściśle powiązanych z celem głównym należą:

1. zatrzymanie procesu marginalizacji Śródmieścia;
2. dostosowanie przestrzenno-funkcjonalne i techniczne obszaru rewitalizacji z uwzględnieniem funkcji społecznych i symbolicznych²².

Kierunki działań przewidziane do realizacji w ramach celów operacyjnych to:

- integracja społeczna w oparciu o unikalne dziedzictwo historyczne i kulturalne;
- rozwijanie funkcji społecznych;
- rozwijanie funkcji kulturalnych;
- rozwijanie funkcji edukacyjnych i oświatowych;
- organizowanie cyklicznych imprez integrujących mieszkańców;

²² *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lubliniec na lata 2015-2023. Aktualizacja.* (uchwała Nr 175/XVI/2019 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 17 grudnia 2015 roku).

- budowanie partnerstw lokalnych i międzysektorowych;
- wspieranie inicjatyw społecznych organizacji pozarządowych;
- dostosowanie techniczne i funkcjonalne obiektów zdegradowanych na cele społeczne;
- budowa atrakcyjnych i ciekawych przestrzeni publicznych;
- wykorzystanie zasobów środowiskowych i kulturowych;
- tworzenie miejsc wypoczynku i integracji mieszkańców;
- dostosowanie zdegradowanej infrastruktury do potrzeb użytkowników, w szczególności osób niepełnosprawnych;
- rozwijanie terenów zielonych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy Lokalnego Programu Rewitalizacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niewykorzystany społeczny potencjał Śródmieścia,
- niedostateczne dostosowanie infrastruktury, w tym miejsc turystycznych, do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- koncentracja zjawisk patologicznych w obszarze centralnych ulic Śródmieścia,
- brak zintegrowanego systemu umożliwiającego współdziałanie organizacji pozarządowych, instytucji publicznych oraz wolontariuszy i zewnętrznych patronów.

Korelacje

W ramach rewitalizacji społecznej, co istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, planuje się prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu włączanie społeczne i zawodowe osób, rodzin i środowisk znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Miasta oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej przy uwzględnieniu wszystkich dziedzin planowania strategicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 15 – zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez poprawę bezpieczeństwa, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez ograniczenie patologii społecznych na obszarze rewitalizacji oraz zwiększenie rozwoju gospodarczego, a także wzrost atrakcyjności lokalnego rynku pracy oraz wzmocnienie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Lublińca.

L.P.	Przedsięwzięcia	Cel działania
1	Prowadzenie poradnictwa zawodowego, organizowanie szkoleń i kursów zawodowych oraz wsparcie uczniów w budowaniu ścieżki rozwoju.	Wyrównanie szans społecznych i zawodowych osób wykluczonych lub zagrożonych nim.
2	Wspieranie przedsiębiorczości, podejmowanie inicjatyw na rzecz rozwoju gospodarczego, aktywne uczestnictwo w konkursach grantowych i projektach z zakresu ekonomii społecznej.	Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Miasta oraz rozwój lokalnego rynku pracy.
3	Rozbudowa i poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych, w tym budynków instytucji publicznych, parków, rynku, obiektów kulturalnych i sportowych zgodnie z potrzebami osób niepełnosprawnych.	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i kulturowej Miasta.
4	Poprawa jakości i dostępności do infrastruktury społecznej i zdrowotnej dla mieszkańców, w szczególności z obszarów zdegradowanych.	Wyrównanie szans i możliwości mieszkańców Lublińca do opieki zdrowotnej oraz korzystania z zasobów publicznych Miasta.

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lubliniec na lata 2015-2023. Aktualizacja.

ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

MOCNE STRONY

1. Atrakcyjność położenia Miasta pod względem turystycznym i historycznym oraz obecność licznych zabytków.
2. Przynależność do Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i inwestycyjny charakter części Miasta.
3. Zwiększenie się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w społeczności.
4. Wzrost podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
5. Obecność dużych przedsiębiorstw zatrudniających od 250 do 999 pracowników na terenie Miasta.
6. Znaczny wzrost dochodów i wydatków Miasta i ich zrównoważona struktura.
7. Wysoki udział kobiet w ogóle pracujących mieszkańców.
8. Zmniejszenie się udziału osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym.
9. Adekwatna do potrzeb infrastruktura placówek oświaty i prowadzenie licznych zajęć profilaktycznych i rozwijających dla uczniów.
10. Obecność infrastruktury skierowanej do rodziców dzieci do lat 3, tj. żłobka (publiczne i prywatne).
11. Rozwinięta i dostosowana do potrzeb mieszkańców, w tym osób starszych i niepełnosprawnych oferta Miejskiego Domu Kultury oraz Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej.
12. Adekwatna do potrzeb i zainteresowań infrastruktura sportowo-rekreacyjna.
13. Działalność klubów sportowych.

SŁABE STRONY

1. Ujemny i zmniejszający się na przestrzeni lat przyrost naturalny.
2. Zmniejszenie się liczby ludności na przestrzeni ostatnich lat.
3. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
4. Zmniejszenie się udziału osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności.
5. Wysoki odsetek kobiet w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy MOPS.
6. Rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem MOPS.
7. Konieczność umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej z powodu braku poprawy sposobu funkcjonowania rodziny.
8. Wzrost kosztów związanych z pobytem dzieci w pieczy zastępczej.
9. Wysoka popularność napojów alkoholowych wśród mieszkańców.
10. Mieszkańcy podejmują się jazdy pod wpływem alkoholu.
11. Wysoki odsetek rodzin korzystających z MOPS z powodu alkoholizmu.
12. Obecny problem narkomanii w Mieście.
13. Wzrost wartości sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca Miasta.
14. Występowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie Lublińca.
15. Brak gminnych mieszkań chronionych.
16. Niewystarczająca (biorąc pod uwagę szybki wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności) ilość miejsc dziennego wsparcia seniorów.
17. Wzrost zapotrzebowania mieszkańców na usługi opiekuńcze.
18. Wzrost liczby osób bezrobotnych w grupie wiekowej powyżej 50 roku życia.

14. Funkcjonujące na terenie Miasta organizacje pozarządowe o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych, integracje społeczną i aktywizację osób niepełnosprawnych.
15. Obecność licznych placówek ochrony zdrowia, w tym specjalistycznych.
16. Spadek udziału rodzin i osób korzystających z pomocy MOPS w ogólnej liczbie ludności.
17. Realizacja i popularyzacja usług skierowanych do rodzin, np. Karta Dużej Rodziny.
18. Wsparcie rodzin przez działania asystenta rodziny.
19. Wspieranie uczniów w postaci stypendiów szkolnych.
20. Funkcjonowanie jednostek działających w obszarze rozwiązywania problemów społecznych (PK, MKRPA, ZI).
21. Funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.
22. Obecność ośrodków całodobowej opieki dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz WTZ.
23. Substancje psychoaktywne są oceniane jako trudno dostępne.
24. Funkcjonowanie stowarzyszenia abstynenckiego oraz grup wsparcia dla osób dotkniętych problemem alkoholowym (AA, Al.-Anon, DDA).
25. Inicjowanie i organizowanie licznych wydarzeń o charakterze profilaktycznych dla ogółu mieszkańców Lublińca.
26. Udział w kampaniach informacyjno-profilaktycznych skierowanych do ogółu mieszkańców.
19. Wysoki udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.
20. Znaczący udział kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka w ogóle osób bezrobotnych.
21. Konieczność udzielania mieszkańcom, w szczególności dzieciom pomocy w formie posiłku i zasiłku celowego.
22. Zagrożenie bezpieczeństwa na drogach spowodowane rosnącą liczbą kierowców prowadzących pojazdy pod wpływem substancji.
23. Dopuszczanie się wykroczeń i przestępstw przez dzieci.

27. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
28. Prowadzenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.
29. Nieodpłatna pomoc prawna, konsultacje i poradnictwo specjalistyczne dla mieszkańców.
30. Funkcjonowanie Domu Dziennego Pobytu „Klubu Seniora”, Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Rady Seniorów.
31. Spadek udziału osób bezrobotnych, w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta.
32. Spadek wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.

SZANSE

1. Rozwój gospodarczy Miasta i rozszerzenie specjalnej strefy ekonomicznej.
2. Rozwój kapitału społecznego i przedsiębiorczości wśród mieszkańców.
3. Pozyskanie dodatkowych środków unijnych na rozwój Miasta oraz prywatnych inwestorów.
4. Promocja Miasta w całej Polsce.
5. Utworzenie nowych zakładów pracy.
6. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
7. Rozwój infrastruktury aktywizacji mieszkańców w środowisku lokalnym.
8. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
9. Kontynuowanie intensywnej działalności profilaktycznej wśród uczniów i dorosłych mieszkańców.

ZAGROŻENIA

1. Odływ ludzi młodych z terenu Miasta.
2. Migracje zarobkowe mieszkańców.
3. Starzejące się społeczeństwo.
4. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i niepełnosprawnych.
5. Wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
6. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
7. Pogłębienie się braku aktywności zawodowej wśród kobiet po urodzeniu dziecka.
8. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
9. Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
10. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.

10. Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
11. Aktywny udział osób starszych w kreowaniu polityki społecznej w Mieście poprzez działalność Rady Seniorów, UTW i „Klub Seniora”.
12. Rozwój usług i oferty wsparcia na rzecz osób starszych, przez powstanie Lublinieckiego Centrum Aktywności Senioralnej, niepełnosprawnych i wykluczonych z innych powodów..
13. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
14. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
15. Rozwój infrastruktury wsparcia osób dotkniętych różnymi problemami poprzez tworzenie lokali socjalnych, mieszkań chronionych.
16. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
17. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
18. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.
19. Zmniejszenie skali wykluczenia społecznego i ubóstwa.
11. Nasilanie się zjawiska alkoholizmu.
12. Prowadzenie sprzedaży alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnich w sklepach i lokalach gastronomicznych.
13. Ryzyko zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.
14. Wzrost problemu alkoholizmu oraz idące za tym konsekwencje społeczno-gospodarcze.

CEL STRATEGICZNY

Skuteczny, sprawny i zintegrowany system rozpoznawania i rozwiązywania lokalnych problemów społecznych oraz adekwatne reagowanie na powszechnie zachodzące zmiany społeczne.

WIZJA

Miasto Lubliniec to przykład jednostki samorządowej, która korzysta z dobrych praktyk społecznych zapewniając mieszkańcom godne życie, możliwość rozwoju oraz integrację społeczną, w szczególności osobom wykluczonym i zagrożonym marginalizacją społeczną. Miasto Lubliniec to miejsce, gdzie szczególną rolę w rozwiązywaniu i przeciwdziałaniu trudnościom życiowym pełni innowacyjność, wiedza i zaangażowanie specjalistów jednostek organizacyjnych, przy jednoczesnym uwzględnieniu tożsamości kulturowej, lokalnych tradycji oraz potencjału mieszkańców.

MISJA

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubliniec jest realizowanie lokalnej polityki społecznej opartej na współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewniającej kompleksowe wsparcie rodzin i umożliwiającej mieszkańcom przezwyciężanie trudności życiowych, a także wskazanie obszarów, które wymagają podjęcia działań usprawniających, określenie kierunku pożądanych zmian oraz narzędzi, które umożliwią pełne włączenie społeczne.

CELE OPERACYJNE

WSPIERANIE RODZINY

CEL OPERACYJNY NR 1 – efektywny i spójny system wspierania rodziny.

WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

CEL OPERACYJNY NR 2 – rozwój systemu rehabilitacji, aktywizacji i wsparcia osób niepełnosprawnych.

ZDROWIE PSYCHICZNE

CEL OPERACYJNY NR 3 – poprawa dostępu do specjalistycznej opieki i wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH

CEL OPERACYJNY NR 4 - efektywny system wspierania osób z uzależnieniem oraz ich rodzin poprzez specjalistyczne poradnictwo i umożliwienie im uczestnictwa w terapii.

CEL OPERACYJNY NR 5 - profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych poprzez wzrost świadomości społeczeństwa na temat negatywnego wpływu używek na zdrowie fizyczne i psychiczne.

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

CEL OPERACYJNY NR 6 – budowanie społecznej świadomości na temat przemocy w rodzinie i społecznej odpowiedzialności w zakresie reagowania na przejawy przemocy wśród mieszkańców.

CEL OPERACYJNY NR 7 – zwiększenie skuteczności działań wobec sprawców przemocy w rodzinie.

CEL OPERACYJNY NR 8 – zwiększenie bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej poprzez łatwiejszy dostęp do pomocy i skuteczna ochrona ofiar przemocy.

AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

CEL OPERACYJNY NR 9 – kompleksowe wsparcie seniorów i umożliwienie im aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

CEL OPERACYJNY NR 10 – zapewnienie godnych i bezpiecznych warunków życia osobom starszym poprzez wsparcie finansowe i opiekuńcze.

PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

CEL OPERACYJNY NR 11 - aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych oraz podnoszenie kwalifikacji i szans zatrudnienia mieszkańców na lokalnym rynku pracy.

WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

CEL OPERACYJNY NR 12 – zintegrowany system pomocy i wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa.

CEL OPERACYJNY NR 13 – zapewnienie schronienia osobom bezdomnym, wsparcia materialnego w tym okresie oraz przeciwdziałanie zjawisku i skutkom bezdomności.

PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

CEL OPERACYJNY NR 15 – poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz w miejscu zamieszkania.

REWITALIZACJA SPOŁECZNA

CEL OPERACYJNY NR 16 – poprawa jakości życia mieszkańców poprzez poprawę bezpieczeństwa, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez ograniczenie patologii społecznych na obszarze rewitalizacji oraz zwiększenie rozwoju gospodarczego, a także poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Lublińca.

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec na lata 2021-2026 przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności Miasta Lubliniec jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji społecznej zaniedbanych rejonów Miasta z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych;
- wzrost zasobów instytucjonalnych miasta Lubliniec na rzecz aktywizacji i integracji starszej części społeczeństwa, osób niepełnosprawnych oraz ze specjalnymi potrzebami wsparcia;
- wzrost liczby podmiotów sektora NGO na rzecz rozwoju Miasta i integracji społecznej.

RAMY FINANSOWE

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Lubliniec Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych miasta Lubliniec. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Miasto oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec na lata 2021-2026 przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2019, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2026 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu.

<i>Lp.</i>	<i>rok</i>	<i>Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej</i>
1	2018	5 426 237
2	2019	5 776 055
<i>Lp.</i>	<i>rok</i>	<i>Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej</i>
3	2020	5 920 456
4	2021	6 068 468
5	2022	6 220 180
6	2023	6 375 684
7	2024	6 535 076
8	2025	6 698 453
9	2026	6 865 914

<i>Lp.</i>	<i>rok</i>	<i>Wysokość środków finansowych w przeciwdziałaniu alkoholizmowi i narkomanii</i>
1	2018	167 735
2	2019	290 702
<i>Lp.</i>	<i>rok</i>	<i>Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii</i>
3	2020	297 970
4	2021	305 419
5	2022	313 054
6	2023	320 881
7	2024	328 903
8	2025	337 125
9	2026	345 553

<i>Lp.</i>	<i>rok</i>	<i>Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej i rodziny</i>
1	2018	22 274 979
2	2019	28 194 493
<i>Lp.</i>	<i>rok</i>	<i>Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej i rodziny</i>
3	2020	28 899 355
4	2021	29 621 839
5	2022	30 362 385
6	2023	31 121 445
7	2024	31 899 481
8	2025	32 696 968
9	2026	33 514 392

SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec mogło być określane mianem skutecznego - musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest MOPS.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest miasto Lubliniec.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowywania Burmistrzowi Miasta. Po uchwaleniu Strategii przez Radę Miejską zostanie umieszczona na stronie internetowej Urzędu Miejskiego.

MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, KPP, PUP, ze sprawozdań MOPS, MKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez MOPS przy ścisłej współpracy z miastem Lubliniec.

EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

NARZĘDZIA EWALUACJI

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi;
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

Ewaluacja w zależności od potrzeb i możliwości Miasta może zostać pogłębiona o wywiady indywidualne oraz zogniskowane wywiady grupowe (Focus), w celu lepszego rozpoznania stanu obecnego, w tym przyczyn zjawisk problematycznych, ich skali i obszarów, na które bezpośrednio wpływają.

OKRES EWALUACJI

Planuje się przeprowadzenie w 2027 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań. Analiza realizacji bieżącej Strategii pozwoli na trafne opracowanie założeń strategii w kolejnej perspektywie czasowej, a także wskaże na zmiany zachodzące w społeczeństwie lokalnym wymagające reakcji ze strony władz lokalnych.

OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Lubliniec jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców miasta Lubliniec i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Miasto - Obywatel,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Lublińca.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do wysokiej jakości życia mieszkańców Miasta, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Lublińca, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

BIBLIOGRAFIA

1. <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>
2. <https://bdl.stat.gov.pl/>
3. <https://poradnik.ngo.pl/>
4. <http://gminy.pl/powiaty/>
5. <https://www.google.com/maps/>
6. https://eo.wikipedia.org/wiki/Lubliniec#/media/Dosiero:Map_Lubliniec.
7. <https://lubliniec.eu/index.php/ngo/baza-organizacji.html>
8. J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
9. Joanna Staręga-Piasek, Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013.
10. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
11. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lubliniec na lata 2015-2023. Aktualizacja. (uchwała Nr 175/XVI/2019 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 17 grudnia 2015 roku).
12. M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje.
13. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok.
14. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok (uchwała Nr 149/XIV/2019 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 21 października 2019 roku).
15. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020 (uchwała nr 159/XV/2015 z dnia 17 listopada 2015 roku).
16. Program Rozwoju Gminy Lubliniec na lata 2015-2020 z prognozą do roku 2022 (Uchwała nr 142/XIV/2015 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 29 października 2015 roku).
17. Program Współpracy Miasta Lubliniec z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie, na 2020 rok (uchwała nr 147/XIV/2019 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 29 października 2019 roku).
18. Raport o stanie miasta Lubliniec 2019 rok.

19. Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu za 2017, 2018 i 2019 rok
20. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok
21. Statut Miejskiego Domu Kultury w Lublińcu (uchwała Nr 231/XXVII/2000 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 30 listopada 2000 roku)
22. Statut Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej w Lublińcu (uchwała Nr 398/XXXVIII/2017 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 31 sierpnia 2017 roku).
23. Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu (uchwała Nr 313/XXIX/2016 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 15 grudnia 2016)
24. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876.)
25. www.psychiatriapolska.pl

SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie miasta Lubliniec na mapie Polski.....	12
Rysunek 2. Położenie miasta Lubliniec na mapie powiatu lublinieckiego	13
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie Miasta według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)	18
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie Lublińca alkoholu w latach 2017-2019 .	71
Rysunek 5. Wartość sprzedanego alkoholu na 1 dorosłego mieszkańca Lublińca w latach 2017-2019 (w złotych)	72
Rysunek 6. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2016-2019	90
Rysunek 7. Dane dotyczące kierowców w latach 2017-2019 w Lublińcu.....	108

SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w Lublińcu na przestrzeni lat 2016-2019.....	15
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2016-2019 (w procentach).....	16
Tabela 3. Wykaz jednostek oświatowych i oddziałów szkolnych w Lublińcu oraz liczba uczniów do nich uczęszczających w 2018 roku	24
Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w Mieście na przestrzeni lat 2016-2018	25
Tabela 5. Instalacje techniczno-sanitarne w Lublińcu na przestrzeni lat 2016-2018 (liczba mieszkań)	26
Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w mieście Lubliniec w porównaniu do powiatu w 2018 roku.....	31
Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby przyznanych świadczeń w latach 2016-2019	39
Tabela 8. Liczba osób pobierających świadczenie, w tym długotrwale w latach 2016-2019..	40
Tabela 9. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku – liczba rodzin.....	40
Tabela 10. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2016-2019	41
Tabela 11. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2019 roku (liczba świadczeń).....	45
Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2016-2019.....	54
Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2016-2019.....	55
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2016-2019	55

Tabela 15. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublińcu w latach 2016-2019.....	70
Tabela 16. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019.....	82
Tabela 17. Liczba sędziwych starców, tj. osób powyżej 80 roku życia w Lublińcu na przestrzeni lat 2017-2019	88
Tabela 18. Odpłatność Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019.....	90
Tabela 19. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Lublińca w latach 2017-2019 z podziałem na wiek.....	96
Tabela 20. Mieszkańcy miasta Lubliniec w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2017-2019.....	97
Tabela 21. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2016-2019.....	102
Tabela 22. Przestępstwa odnotowane w powiecie lublinieckim w latach 2017-2019	109

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Lubliniec w latach 2016-2019	13
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących miasto Lubliniec na przestrzeni lat 2016-2019.....	14
Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców Lublińca według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.....	15
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2016-2019	17
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2016-2019.....	17
Wykres 6. Dochody i wydatki Lublińca ogółem w latach 2016-2019 (w milionach złotych)	19
Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych).....	19
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie lublinieckim na przestrzeni lat 2016-2019 w porównaniu do województwa śląskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)...	20
Wykres 9. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Lublińcu na przestrzeni lat 2016-2019	21
Wykres 10. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Lublińcu w latach 2016-2019 (w procentach)	21
Wykres 11. Poziom wykształcenia mieszkańców Miasta według danych Narodowego Spisu Powszechnego	22
Wykres 12. Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku.....	23
Wykres 13. Liczba czytelników Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej w Lublińcu w latach 2016-2019	29
Wykres 14. Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019....	38

Wykres 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w mieście Lubliniec w latach 2016-2019	38
Wykres 16. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku	39
Wykres 17. Wskaźnik pracy socjalnej w Lublińcu na przestrzeni lat 2016-2019	41
Wykres 18. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2016-2019	45
Wykres 19. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych na przestrzeni lat 2017-2019 (dane za rok 2019 dotyczą okresu od stycznia do czerwca).....	46
Wykres 20. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2016-2019.....	47
Wykres 21. Udział zwrotu wartości świadczeń od dłużników alimentacyjnych w latach 2016-2019	47
Wykres 22. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2019	48
Wykres 23. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2016-2019.....	49
Wykres 24. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych).....	49
Wykres 25. Liczba beneficjentów i porad udzielonych w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2017-2019.....	50
Wykres 26. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2019	54
Wykres 27. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2016-2019	59
Wykres 28. Uczestnicy zajęć ŚDS w Lublińcu w latach 2018-2019	60
Wykres 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2016-2019	68
Wykres 30. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2016-2019.	69
Wykres 31. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w mieście Lubliniec na przestrzeni lat 2017-2019	72
Wykres 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2016-2019	80
Wykres 33. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Lublińcu i Polsce na przestrzeni lat 2017-2019.....	87
Wykres 34. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2016-2019	88
Wykres 35. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2016-2019 (liczba świadczeń).....	89
Wykres 36. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc z powodu bezrobocia w latach 2016-2019 oraz ich udział w ogóle rodzin objętych wsparciem MOPS (w procentach)	95

Wykres 37. Mieszkańcy Lublińca zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019.....	96
Wykres 38. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2016-2019.....	98
Wykres 39. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym na przestrzeni lat 2016-2019.....	98
Wykres 40. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2016-2019.....	102
Wykres 41. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)	103
Wykres 42. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2019 (liczba osób).....	104
Wykres 43. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2016-2019.....	104
Wykres 44. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2016-2019.....	104